

V.

STYX, five Fœdera:

Pervulgata est narratio, & in compluribus fabulis, interponitur; de unico illo Iuramento, quo Dij superi se obstringere solebant, cum pœnitentiæ locum sibi nullo modo relinqui volebant. Illud Iuramentum nullam Majestatem cœlestem, nullum Attributum divinum advocabat, & testabatur; sed STY GEM, Fluvium quendam apud inferos, qui atria Ditis, multis spiris interfusus cingebat. Hæc enim formula Sacramenti sola, neque præter eam alia quæpiam, firma habita est, & inviolabilis; Scilicet incumbibat pœna perjurij, Dijs imprimis metuenda, ut qui fefellisset, ad Deorum convivia per certa annorum spacia non accederet. Fabula de Fœderibus, & pactis Principum conficta videtur; in quibus illud nimio plus quam oporteret verum est; Fœdera quâcunque solennitate, & religione iuramenti munita, parum firma esse, adeo ut ferè ad existimationem quandam & famam, & Ceremoniam, magis quam ad fidem, & securitatem, & effectum adhibeantur. Quin si accesserint etiam affinitatis vincla veluti Sacramenta Naturæ, si merita mutua, tamen omnia infra ambitionem, & utilitatem, & Dominationis licentiam esse, apud plerisque reperiuntur. Tantò magis, quòd Principibus facile sit per prætextus varios, & speciosos, cupiditates suas, & fidem minus sinceram (nemine rerum arbitro, cui ratio sit reddenda) tueri, & velare. Itaque unum assumitur verum, & proprium fidei firmamentum, neque illud Divinitas aliqua cœlestis. Ea est Necessitas, (Magnum potentibus Numen;) & Periculum Status, & Communicatio Utilitatis. Necessitas autem per STY GEM elegantè representatur, Flumen fatale, & irremeabile. Atque hoc numen advocavit ad Fœdera *Jphicrates Atheniensis*, qui quoniam inventus est, qui ea aperte loqueretur, quæ plerique tacite animo voluunt, non abs re sit, ipsius verba referre. Is cum Lacedæmonios, varias Cautiones & Sanctiones, & Fœderum firmamenta, & vincula excogitare & proponere animadverteret, interfatus; *Vnum* (inquit) *Lacedæmonij, nobis vobiscum vinculum, & securitatis ratio esse possit, si planè demonstratis, vos ea, nobis concessisse, & inter manus possnisse, ut vobis facultas lædendi nos, si maximè velletis, minimè suppetere possit.* Itaque si facultas lædendi sublata sit, aut si ex fœdere rupto periculum ingruat, perditionis, aut diminutionis statûs, aut vectigalium, tum demum fœdera rata & sancta, & tanquam Iuramento STYGIS confirmata censeri possint: cum metus subsit interdicti illius & Suspensionis à Convivijs Deorum; sub quo nomine Imperij jura, & prærogativæ, & Affluentia & foelicitas antiquis significantur.

VI.

PAN, sive Natura.

Fabula hæc invenitur, in Libro secundo, De Augmentis Scientiarum, aucta & locupletata.

Antiqui universam Naturam sub personâ PANIS diligentissime descripserunt; Hujus generationem in dubio relinquunt. Alij enim asserunt eum à Mercurio genitum; alij longè aliam generationis formam ei tribuunt; Aiunt enim Procos universos cum Penelope rem habuisse, ex quo promiscuo concubitu, PANA communem filium ortum esse. Atque in hac posteriore narratione, procul dubio, aliqui ex recentioribus, veteri fabulæ, nomen Penelopes inposuere, quod & frequenter faciunt, cum narrationes antiquiores, ad personas & nomina juniora traducunt, idque quandoque absurdè & insulsè; ut hic cernere est; Cum PAN ex antiquissimus Dijs, & longè ante tempora Ulyssis fuerit, atque insuper Penelope ob matronalem castitatem Antiquitati venerabilis haberetur. Neque præmittenda est tertia illa generationis explicatio: quidam enim proderunt eum Iovis, & Hybreos, id est, Contumeliæ filium fuisse. Vt cunque orto, Parce illi sorores fuisse perhibentur. Effigies autem PANIS talis ab Antiquitate describitur: Cornutus, cornibus usque ad Cælum fastigiatis, corpore toto hispidus, & villosus, barbâ imprimis promissâ. Figura biformis, humana quo ad superiora, sed semifera, & in Capræ pedes desinens. Gestabat autem Insignia Potestatis, sinistra, Fistulam, ex septem calamis compactam; dextrâ Pedum, sive lignum, superius curvum, & inflexum; Induebatur autem Chlamide ex pelle Pardalis. Potestates ei & Munera hujusmodi attribuuntur, ut sit Deus venatorum, etiam pastorum, & in universum Ruricularum; Præses item Montium: erat etiam proximus Mercurio Nuncius Deorum. Habebatur insuper Dux, & Imperator Nympharum, quæ circa eum perpetuò Choreas ducere, & tripudiare solebant: comitabantur & Satyri, & his seniores Sileni. Habebat etiam potestatem terrores immitendi præsertim inanes, & superstitiones, qui & Panici vocati sunt. Res gestæ autem eius non multæ memorantur: Illud præcipuum; quod Cupidinem provocavit ad luctam, à quo etiam in certamine victus est. Etiam Typhonem Gygantem rebus implicavit, & cohibuit: atque narrant insuper, cum Ceres mœsta, & ob raptam Proserpinam indignata, se abscondisset, atque Dijs omnes ad eam investigandam magnopere incubuissent, & se per varias vias dispertiti essent, PANI solummodo ex foelicitate quâdam contigisse, ut inter venandum eam inveniret, & indicaret. Ausus est quoque cum Apolline de victoriâ Musices decertare, atque etiam Mydas iudice prælatus est: ob quod Iudicium Mydas asininas aures tulit, sed clam, & secretò. Amores Panis nulli referuntur, aut saltem admodum rari, quod mirum inter turbam Deorum prorsus tam profusè amatoriam videri possit. Illud solummodo ei datur, quod Echo adamaret, quæ etiam uxor ejus habita est, atque unam etiam Nympham

pham *Syringam* nomine, in quam propter iram, & vindictam *Cupidinis* (quem ad luctam provocare non reveritus esset) incensus est. Neque etiam prolem ullam suscepit (quod similiter mirum est, cum *Dii* praesertim *Masculi* prolifici admodum essent) nisi quod ei tribuatur tanquam filia, muliercula quaedam *Ancilla* *IAMBE* nomine, quaë ridiculis narratiunculis oblectare hospites solebat, ejusque proles ex conjugè *Eccho* esse, à nonnullis existimabatur. Fabula nobilis, si quæ alia, atque naturæ arcanis & mysteriis gravida, & quasi distenta.

PAN (ut & nomen ipsum etiam sonat) *Universitatem Rerum*, sive *Naturam* representat & proponit. De hujus origine, duplex omnino sententia est; atque adeò esse potest: aut enim à *MERCURIO* est, verbo scilicet divino, (quod & *Sacræ literæ* extra controversiam ponunt, & *Philosophis* iis, qui magis divini habiti sunt visum est;) aut ex confusis rerum seminibus. Qui enim unum rerum principium posuerunt, aut ad Deum illud retulerunt; aut si materiatum principium volunt, illud tamen potentia varium asseruerunt: adeò ut omnis hujusmodi controversia, ad illam distributionem reducatur, ut *Mundus* sit, vel à *Mercurio*, vel à *Proci* omnibus.

*Namque canebat uti magnum per inane coacta
Semina, terrarumque animæque Marisque fuissent
Et liquidi simul ignis, & hiis exordia primis,
Omnia & ipse tener Mundi concreverit orbis.*

Tertia autem generatio *Panis* ejusmodi est, ut videantur *Græci* aliquid de *Hebraeorum* *Mysteriis*, vel per *Ægyptios* internuncios, vel utcumque inaudivisse; pertinet enim ad statum *Mundi* non in meris natalibus suis, sed post lapsum *ADAMI*, morti, & corruptioni expositum, & obnoxium factum. Ille enim status, *Dei*, & *Peccati* proles fuit, ac manet. Itaque triplex ista narratio de generatione *PANIS*, etiam vera videri possit, si ritè & rebus, & temporibus distinguatur: Nam iste *PAN*, quem intuemur, & contemplamur, ac nimio plus quam oportet colimus, ex verbo *Divino*, mediante *Confusâ Materiâ* (quæ & ipsa à *Deo* creata erat,) & subintrante *Prævaricatione*, & *Corruptione* ortum habet. *Naturæ rerum*, *Fata rerum*, *sorores* verè perhibentur & ponuntur; *naturalium* siquidem *Causarum* *Catenæ* *Ortus rerum*, & *Durationses*, & *Interitus*, & *Depressiones*, & *Eminentias*, & *Labores*, & *Felicitates*, & *Fata* deniq; omnia, quæ rebus accidere possunt, trahunt. *Cornua* autem *Mundo* attribuuntur. Quod verò *Cornua* hujusmodi ab imo latiora, ad verticem acuta sint. Id eò spectat; Quod omnis rerum natura instar *Pyramidis* acuta sit: *Individa* enim *infinita* sunt: ea colliguntur in *species*, & ipsas *multiplices*: *Species* rursus insurgunt in *genera*, atque hæc quoque ascendendo in magis *generalia* contrahuntur, ut tandem natura tanquam in unum coire videatur. Neque mirum est *PANIS* *cornua* etiam *Cælum* ferire; cum *summitates naturæ* sive *Ideæ universales* etiam ad *divina* quodam modo pertingant. *Paratus* enim, & *propinquus* est, transitus à *Metaphysicâ* ad *Theologiam naturalem*. *Corpus* autem *Naturæ* elegantissimè

gantissimè, & verissimè depingitur Hirsutum, propter rerum Radios: Radii enim sunt tanquam Naturæ crines, sive villi, atque omnia ferè vel magis vel minùs radiosa sunt, quod in facultate visus manifestissimum est, nec minùs in omni virtute & operatione ad distans: Quicquid enim operatur ad Distans, id etiam Radios emitte rectè dici potest, sed maximè omnium prominet *Barba PANIS*, quia Radii Corporum Cœlestium maximè ex longinquo operantur & penetrant. Quin & Sol, quando parte superiore ejus nube obvolutâ, Radii inferiùs erumpunt, ad aspectum Barbatus cernitur. Etiam Corpus Naturæ rectissimè describitur Biforme, ob differentiam Corporum Superiorum, & Inferiorum. Illa enim ob pulchritudinem & motus æquabilitatem & constantiam, necnon Imperium in terram, & terrestria, meritò sub Humanâ figurâ repræsentantur: Hæc autem ob perturbationem, & motus incompósitos, & quòd à Cœlestibus regantur, Bruti animalis figurâ contenta esse possunt. Eadem Corporis descriptio pertinet ad participationem specierum. Nulla enim Natura simplex videri potest; sed tanquam ex duobus participans & concreta. Habet enim Homo nonnihil ex *Bruto*, Brutum nonnihil ex *Plantâ*, Planta nonnihil ex Corpore inanimato, omniaque reverà Biformia sunt, & ex Specie superiore, & inferiore compacta. Acutissima autem est Allegoria de Pedibus Capræ, propter motum ascensionis Corporum terrestrium versus Regiones Aeris & Cœli: Capra enim Animal scansorium est, eaque è rupibus pendere, atque in præcipitiis hæere amat; quod etiam res licèt inferiori Globo destinata, miris modis faciunt, ut in Nubibus & Meteôris manifestissimum est. Insignia autem in manibus PANIS duplicia. Alterum Harmoniæ, alterum Imperii. Fistula enim ex septem Calamis, Concertum rerum, & Harmoniam, sive concordiam cum discordiâ mistam, quæ ex septem stellarum Errantium motu conficitur, evidenter ostendit. Pedum autem illud etiam nobilis translatio est; propter vias Naturæ partim Rectas, Partim obliquas. Præcipuè autem Lignum, sive Virga, versus superiorem partem, curva est; quia omnia providentiæ divinæ opera in Mundo ferè per Ambages, & Circuitus fiunt; ut aliud agi videri possit, aliud interim reverà agatur; ut *Josephi* venditio in *Ægyptum*, & similia. Quinetiam in Regimine Humano omni prudentiore, qui ad gubernacula sedent, populo convenientia per prætextus & vias obliquas foeliciùs quæ volunt, quàm ex directo superinducunt, & insinuant; adeò ut omnis Imperii Virga sive Bacillum verè superiùs inflexum sit. Vestis PANIS & amiculum ingeniosè admodum ex pelle PARDALIS fuisse fingitur; propter maculas ubique sparsas; Cœlum enim stellis, *Maria* Insulis, Tellus floribus consperguntur, atque etiam res particulares ferè variegatæ esse solent circa superficiem, quæ veluti rei Chlamis est. Officium autem PANIS nullâ aliâ re tam ad vivum proponi, atque explicari potuerit, quàm ut Deus venatorum sit: Omnis enim naturalis actio, atq; adeò motus & processus, nihil aliud quàm venatio est. Nam & Scientiæ & Artes opera sua venantur, & Concilia humana fines suos, atq; res naturales omnes vel alimenta sua tanquam prædam, vel Voluptates suas tanquam solatium venantur, idque modis peritis & sagacibus.

*Torva Leena Lupum sequitur, Lupus ipse Capellam,
Florentem Cythisum sequitur lasciva Capella.*

Etiam Ruricoliarum in genere PAN Deus est, quia hujusmodi homines magis secundum naturam vivunt, cum in urbibus & Aulis natura à cultu nimio corrumpatur; ut illud Poeta amatorium verum sit.

— Pars minima est ipsa Puella sui.

Montium autem imprimis Præses dicitur PAN, quia in Montibus & locis editis Natura rerum panditur, atque oculis & contemplationi magis subjicitur. Quod alter à Mercurio Deorum nuncius sit PAN, ea Allegoria planè divina est, cum proximè post verbum Dei, ipsa Mundi Imago, divinæ potentiae & sapientiae præconium sit. Quod & Poeta divinus cecinit. *Cæli enarrant Gloriam Dei, atque opera manuum ejus indicat Firmamentum.* PANA autem oblectant Nymphæ; Animæ scilicet: Deliciæ enim Mundi, Animæ viventium sunt: Ille autem meritò earum Imperator, cum illæ naturam quæque suam veluti Ducem sequantur, & circa eam cum infinitâ varietate, veluti singulæ more patrio saltent, & choreas ducant, motu neutiquàm cessante: Unâ perpetuò comitantur Satyri & Sileni; Senectus scilicet & Juventus; Omnium enim rerum est ætas quædam hilaris & saltatrix: atque rursus ætas tarda & bibula: Utriusque autem ætatis studia verè contemplanti (tanquam Democrito) fortassè ridicula, & deformia videntur, instar Satyri alicujus aut Sileni. De Panicis autem terroribus prudentissima doctrina proponitur: Natura enim rerum omnibus viventibus indidit metum, ac formidinem vitæ atque essentiae suæ conservatricem, ac mala ingruentia vitantem & depellentem: veruntamen eadem Natura modum tenere nescia est; sed timoribus salutaribus semper vanos, & inanes admiscet, adeò ut omnia (si intus conspici darentur) Panicis terroribus plenissima sint; præsertim humana; quæ superstitione (quæ verè nihil aliud, quàm Panicus terror est) in immensum laborant; maximè Temporibus duris, & trepidis & adversis. Quod verò attinet ad audaciam PANIS, & Pugnam per Provocationem cum Cupidine; id eò spectat, quia Materia non caret inclinatione & appetitu ad dissolutionem Mundi & redivagationem in illud Chaos antiquum, nisi prævalidâ rerum concordia (per Amorem, sive Cupidinem significatâ) malitia & impetus ejus cohiberetur & in ordinem compelleretur: Itaque bono admodum hominum & rerum fato fit, ut illud certamen PAN adversum experiat, & victus abscedat. Eòdem prorsus pertinet, & illud de Typhone in retibus implicato; quia utcunque aliquando vasti, & insolentium rerum tumores sint (id quod Typhon sonat) sive intumescant maria, sive intumescant nubes, sive intumescat Terra, sive alia, tamen Rerum Natura hujusmodi corporum Exuperantias, atque Insolentias, Reti inextricabili implicat, & coercet, & veluti catenâ adamantinâ devincit. Quod autem Inventio Cereris huic Deo attribuitur, idque inter venationem; reliquis Diis negatur, licet sedulò querentibus, & illud ipsum agentibus; monitum habet verum admodum & prudens; hoc est, ne rerum utilium, ad vitam & cultum

cultum Inventio qualis fuit segetum, a Philosophijs Abstractis, tanquam Dijs Majoribus, expectetur; licet totis viribus in illud ipsum incumbant, sed tantummodò à *Pane*, id est, Experientiâ sagaci & rerum Mundi notitiâ universali, quæ etiam casu quodam ac veluti inter venandum in hujusmodi inventa incidere solet. Illud autem Musices certamen, ejusque eventus, salutarem exhibet doctrinam, atque eam quæ rationi & Judicio humano gestienti, & se effe- renti sobrietatis vincula injicere possit. Duplex enim videtur esse *Harmonia*, & Quasi Musica: altera Providentiæ Divinæ, altera Rationis Humanæ. Judicio enim humano, ac veluti auribus Mortalium, Administratio Mundi & Rerum, & Judicia divina secre- tiora sonant aliquid durum, & quasi absonum: quæ inscitia licet Asininis auribus meritò insigniatur, tamen & ipsæ illæ aures secreto, nec palàm gestantur: Neque enim hujusce rei deformitas à vul- go conspicitur, aut notatur. Postremò, minimè mirum est, si nulli Amores *Pani* attribuantur, præter conjugium Ecchus; Mundus enim seipso, atque in se rebus omnibus fruitur: qui amat autem, frui vult, neque in Copiâ, desiderio locus est. Itaque mundi A- mores esse nulli possunt, nec potiendi Cupido, cum seipso con- tentus sit, nisi fortasse sermones: ij sunt Nympha, Eccho, aut si accuratiores sint, Syringa. Inter Sermones autem, sive voces, ex- cellenter ad conjugium mundi sumitur sola Eccho; Ea enim de- mùm vera est Philosophia, quæ mundi ipsius voces fidelissimè red- dit, & veluti dictante mundo, conscripta est; & nihil aliud est quàm ejusdem simulacrum & reflexio, neque addit quicquam de proprio, sed tantum iterat, & resonat. Ad mundi etiam Suffici- entiam & Perfectionem pertinet, quòd prolem non edat. Ille e- nim per Partes generat, per Totum autem quomodo generare pos- sit? cum Corpus extra ipsum non sit. Nam de Filiâ ejus Putati- vâ, mulierculâ illâ, est sanè ea adjectio quædam ad Fabulam sapi- entissima; per illam enim representantur eæ, quæ perpetuis tem- poribus passim vagantur, atque omnia implent, vaniloquæ de rerum Naturâ Doctrinæ, re ipsâ infructuosæ, genere quasi subdi- titiæ, garrulitate verò interdum jucundæ, interdum molestæ & im- portunæ.

VII.

PERSEUS, sive Bellum.

PERSEUS traditus fuisse à Pallade missus ad obtruncandam Me- dusam, quæ populis plurimis ad Occidentem in extremis Hibe- riæ partibus maximæ Calamitati fuit. Monstrum enim hoc tam durum atque horrendum fuit, ut aspectu solo homines in saxa verte- ret. Erat autem è Gorgonibus una ac sola Mortalis Medusa; cum Passivæ reliquæ non essent. Itaque PERSEUS ad tam nobile facinus se comparans, arma, ac dona à tribus Dijs accepit: Talares alas à Mercurio,

Fabula hæc
invenitur, in
Libro secundo,
De Augmentis
Scientiarum,
aucta & locu-
pletata.

Mercurio, à Plutone galeam, Scutum à Pallade, & speculum. Neque tamen, licet tanto apparatu instructus, ad Medusam rectè perrexit, sed primum ad Græas divertit, Ex sorores ex alterâ parente Gorgonibus erant. Atque Grææ istæ Canæ jam à Nativitate erant, & tanquam verulæ. Oculus autem ijs tantummodo & dens erat omnibus unicus, quos prout exire foras quamque contigerat, vicissim gestare, reversæ autem iterum deponere solebant: Hunc itaque oculum atque hunc dentem illæ PERSEO commodarunt. Tum demùm cum se abundè ad destinata perficienda instructum judicaret, ad Medusam properavit impiger & volans: Illam autem dormientem offendit; Neque tamen aspectui ejus (si evigilaret) se committere audebat, sed Cervicem reflexâ, in speculum Palladis inspiciens atque hoc modo ictus dirigens, caput ei abscidit. Ex sanguine autem Medusæ fuso, statim Pegasus alatus emicuit. Caput autem abscissum PERSEUS in Scutum Palladis inseruit, cui etiamnum sua mansit vis, ut ad ejus intuitum omnes seu attoniti aut syderati obrigerent. Fabula de Belligerandi ratione & prudentiâ conficta videtur. Atque in ipsâ de bello suscipiendo, & de genere belli eligendo deliberatione, tria proponit præcepta sana, & gravia, tanquam ex consilio Palladis. Primò ut de subjugatione Nationum Finitimarum quis non admodum laboreat. Neque enim eadem est patrimonij, & imperij amplificandi ratio. Nam in possessionibus privatis, vicinitas prædiorum spectatur: sed in propagando imperio, Occasio & belli conficiendi facilitas, & fructus loco vicinitatis esse debent. Certè Romani, quo tempore Occidentem versus, vix ultra Liguriam penetraverant, Orientis provincias usque ad Montem Taurum armis & imperio complexi sunt. Itaque PERSEUS licet Orientalis, tamen longinquam expeditionem, usque ad extrema Occidentis minimè detrectavit. Secundò Cura esse debet, ut justa & honorifica subsit belli causa: Id enim & alacritatem tum militibus, tum populis impensas conferentibus addit: & Societates aperit, & conciliat, & plurimas denique commoditates habet. Nulla autem belli causa magis pia sit, quam debellatio Tyrannidis, sub quâ populus succumbit, & prosternitur sine animis & vigore, tanquam sub aspectu Medusæ. Tertiò prudenter additur; quod cum tres Gorgones fuerint (per quas Bella representantur) PERSEUS illam delegerit, quæ fuerit Mortalis; hoc est, bellum ejus conditionis, quod confici, & ad exitum perducì posset, nec vastas, aut infinitas spes persecutus est. Instructio autem PERSEI ea est, quæ ad Bellum unice confert, & fortunam ferè trahit. Accepit enim Celeritatem à MERCURIO, Occultationem Consiliorum ab ORCO, & Providentiam à PALLADE. Neque caret Allegoriâ, eâque prudentissimâ, quòd Alæ illæ Celeritatis Talares, non Axillares fuerint, atque pedibus non humeris additæ; quia non tam in primis belli aggressibus, quàm in eis quæ sequuntur, & primis subsidio sunt, Celeritas requiritur: Nullus enim error in bellis magis frequens est, quàm quod Prosecutiones, & subsidiarij Impetus, Initiorum alacritati non respondent. Etiam illa Providentiæ Divisio (Nam de galeâ PLUTONIS,

NIS, quæ homines invisibiles reddere solebat, Parabola manifesta est) ingeniosa videtur de Scuto, & speculo : neque enim ea Providentia solùm adhibenda est, quæ cavet instar Scuti, sed illa altera per quam hostium vires, & motus, & consilia cernuntur, instar speculi PALLADIS. Verùm PERSEO utcunque copijs aut animis instructo, restat aliud quiddam maximi per omnia momenti antequàm incipiatur bellum, nimirum ut divertat ad Græas. Grææ autem Proditiones sunt, Bellorum scilicet Sorores, non Germanæ illæ quidem, sed generis nobilitate quasi impares. Bella enim generosa, Proditiones degeneres & turpes. Earum descriptio elegans est, ut canæ à nativitate sint, & tanquam Veturæ, propter perpetuas Proditorum Curas & Trepidationes : Earum autem vis (antequàm in manifestam defectionem erumpant) aut in Oculo, aut in Dente est : Omnis enim Factio à statu quopiam alienata, & speculatur, & mordet : Atque hujusmodi Oculus & Dens tanquam Communis est. Nam quæ didicerunt, & noverunt, ferè per manus factionis ab uno ad alterum transeunt, & percurrunt. Et quod ad Dentem attinet, uno ferè ore mordent, & similem Cantilenam canunt, ut si unum audias, omnes audias. Itaque PERSEO conciliandæ sunt istæ Grææ, ut oculum, & dentem ei commodent : Oculum ad Indicia, dentem ad rumores ferendos, & invidiam conflandam, & animos hominum sollicitandos. His itaque dispositis, & præparatis, sequitur ipsa Belli actio. In eâ Medusam dormientem invênit : Prudens enim belli susceptor, semper ferè hostem assequitur imparatum & securitati propiorem : Atque nunc tandem speculo Palladis opus est. Plurimi enim ante ipsa pericula res hostium acutè & attentè introspicere possunt ; sed in ipso periculi articulo præcipuus est usus speculi, ut modus periculi cernatur, terror non offundatur : (quod per illum intuitum capite averso significatur) A bello perfecto sequuntur effecta duo : Primùm PEGASSI illa generatio & exuscitatio, quæ satis evidentè Formam denotat, quæ per omnia volat & victoriam celebrat : Secundum, Gestatio capitis Medusæ in scuto ; siquidem nullum præsidij genus huic ob præstantiam comparari possit. Vnicum enim facinus insigne, & memorabile fœlicitè gestum, & perpetratum, omnes inimicorum motus cohibet, atque malevolentiam ipsam stupidam reddit.

Endymion,

VIII.

ENDYMION, sive
Gratiosus.

PASTOR ENDYMION traditur à *Luna* fuisse adamatus: novum autem, & singulare erat consuetudinis genus, liquidem ille decumbebat in nativâ quadam specu, sub saxi *Latmiis*; *Luna* autem haud rarò de Cœlo perhibetur descendisse, & sopiti Oscula petiisse, ac rursus in Cœlum se recepisse. Neque tamen otium istud, & somnus in detrimentum fortunarum ejus cedebat. Sed *Luna* interim effecit, ut pecus ejus pinguesceret admodum, ac numero etiam felicissimè auctum esset, ut nulli pastorum greges essent lætiores, aut numerosiores. Fabula ad ingenia & mores Principum pertinere videtur. Illi enim cogitationum pleni, & in suspiciones propensi, non facilè ad consuetudinem vitæ interiorum recipiunt homines qui sunt perspicaces, & curiosi, & quasi animo vigilantes, sive exsomnes: sed potiùs eos, qui ingenio sunt quieto, & morigeri, & quod placitum est illis patiuntur, & nil ultrà inquirunt, sed se veluti ignaros & nil sentientes & quasi sopitos præbent; denique magis obsequium simplex, quàm observantiam callidam præstant. Etenim cum hujusmodi hominibus Principes de Majestate suâ veluti *Luna* de Orbe superiore, descendere, et personam (quam perpetuò gerere instar Oneris cujusdam sit) deponere, et familiariter versari libenter consueverunt, idque se tuto facere posse putant. Id quod in *Tiberio Cesare* Principe omnium maximè difficili, præcipuè annotatum fuit: apud quem illi solummodò gratiosi erant, qui notitiam morum ejus revera habebant, sed pertinaciter, et quasi stupidè dissimulabant. Quod etiam *Ludovico* undecimo *Francorum* Regi Principi cautissimo, et callidissimo in moribus erat. Neque ineleganter in Fabulâ ponitur Antrum illud *Endymionis*: quia ferè usitatum est illis qui hujusmodi gratiâ apud Principes florent, habere secessus aliquos amœnos, quò illos invitent, ad otium et animi remissionem, absque Fortunæ suæ mole. Qui autem in hoc genere gratiosi sunt, plerunque rem suam benè agunt. Nam Principes licèt fortasse ad honores eos non evehant, tamen cum vero affectu, nec propter utilitatem tantum illos diligant, munificentiam suâ eos di-
tare consueverunt.

C C

SOROR

IX.

SOROR GYGANTUM, sive Fama.

Memorant Poetæ, GYGANTES è terrâ procreatos, bellum Jovi, & superis intulisse, & fulmine disiectos & devictos fuisse. Terram autem Deorum irâ irritatam in vindictam natorum suorum, Famam progenuisse; extremam Gygantibus sororem.

*Illam Terraparens irâ irritata Deorum
Extremam (ut perhibent) Cæo Enceladoque sororem,
Progenuit. —*

Hujus Fabulæ ea sententia videtur esse: per Terram, Naturam vulgi significarunt, perpetuò tumidam & malignam versus Imperantes, & res novas parturientem: Hæc ipsa occasionem adeptæ, Rebelles parit & Seditiosos, qui Principes ausu nefario exturbare, & dejicere machinantur, quibus oppressis, eadem Plebis natura deterioribus favens, & tranquillitatis impatiens rumores gignit, & susurros malignos, & Famas querulas, & famosos libellos, & cætera id genus, ad invidiam eorum qui rebus præsunt; ut Actiones Rebellium, & Famæ seditiosæ, genere, & stirpe non differant; sed veluti sexu tantum; cum istæ muliebres videantur, illæ viriles.

X.

ACTÆON Et PENTHEUS, sive Curiosus.

Curiositas humana in secretis rimandis, & eorum notitiâ appetitu malè sano concupiscendâ, & prensandâ, duplici exemplo apud antiquos coercetur: Altero Actæonis, altero Penthei. Actæon cum Dianam imprudens, & casu sine veste vidisset, in Cervum versus, à canibus quos alebat, dilaceratus est. Pentheus cum sacrificiorum Bacchi occultorum, conscensâ arbore, spectator esse voluisset, furore percitus est. Fuit autem Penthei dementia ejus generis, ut res congeminasse existimaret, & duo Soles & rursus duæ Thebæ ei ob oculos versarentur; Ad eò ut, cum Thebas properaret, statim alteris Thebis conspectis retraheretur: Atque hoc modo perpetuò & irrequietè fursùm & deorsùm ferretur.

*Eumenidum demens qualis videt agmina Pentheus,
Et Solem geminum, & duplices se ostendere Thebas.*

Fabularum prima, ad secreta Principum; secunda, ad secreta divina pertinere videtur. Qui enim Principibus non admissi, & præter eorum voluntatem secretorum conscii sunt, odium certissimum apud
eos

eos consequuntur. Itaque gnari se peti, & occasiones captari, vitam degunt Cervorum more timidam & suspicionibus plenam. Quin & illud sapius accidit, ut à servis & domesticis in gratiam Principum, accusentur & subvertantur. Ubi enim Principis offensio manifesta est; quot servi, tot ferè Proditores esse consueverunt; ut *Actæonis* fatum illos maneat. Alia est *Pentheï* calamitas. Qui enim ausu temerario, mortalitatis parùm memores, per excelsa Naturæ & Philosophiæ fastigia (tanquam arbore conscensâ) ad Mysteria divina aspirant, hiis pœna proposita est, perpetuæ inconstantia, & Iudicii vacillantis & perplexi. Cùm enim aliud sit Lumen Naturæ, aliud divinum, ita cum illis sit, ac si duos Soles viderent. Cùmque actiones vitæ, & decreta voluntatis ab intellectu pendeant: sequitur etiam ut non minùs voluntate, quàm opinione hæsitent, nec sibi omninò constant: Itaque & duas *Thebas* similiter vident. Per *Thebas* enim actionum fines describuntur (cum *Thebis Pentheo* esset domus & perfugium.) Hinc fit, ut nesciant, quò se vertant, sed de summâ rerum incerti & fluctuantes, tantùm subitis mentis impulsibus in singulis circumagantur.

XI.

ORPHEUS, sive Philosophia.

Abula de ORPHEO vulgata, nec tamen interpretem fidum per omnia sortita, *Philosophiæ* universæ imaginem referre videtur. Persona enim ORPHEI viri admirandi, & planè divini, & omnis harmoniæ periti, & modis suavibus cuncta vincentis, & trahentis, ad *Philosophiæ* descriptionem facili transitu traducitur. Labores enim ORPHEI, Labores *Herculis*, quemadmodum opera Sapientiæ, opera Fortitudinis, dignitate & potentiâ superant. ORPHEUS ob amorem uxoris morte immaturâ præreptæ, fretus Lyrâ, ad Inferos descendere sibi in animum induxit, ut Manes deprecaretur; neque spe suâ decidit. Nam placatis manibus & delinitis, suavitate Cantus & Modulationibus, tantum apud eos potuit, ut ei uxorem secum abducere indultum sit: Eâ tamen lege, ut illa eum à tergo sequeretur, ipse autem antequam ad luminis oras perventum esset, ne respiceret. Quod cùm ille nihilominus, amoris & curæ impatientiâ (postquam ferè in tuto esset) fecisset, rupta sunt fœdera: atque illa ad inferos gradu præcipiti relapsa est. Ab illo tempore *Orpheus* mœstus, & mulierum osor, in solitudines profectus est, ubi eadem cantus, & Lyræ dulcedine, primò feras omnigenas ad se traxit, adeò ut naturâ suam exuentes, nec irarum aut ferocitatis memores, nec libidinis stimulis, & furoribus præcipites actæ, nec ingluviem satiare, aut prædæ inhiare amplius curantes, in morem Theatri, illum circumstarent, benignæ & mansuetæ inter se factæ, & tantùm Lyræ concentui aures præbentes. (Neque is finis, sed tanta musicæ vis, & potentia fuit, ut etiam sylvas moveret, & lapides ipsos, ut illa quoq; se transferrent, & sedes suas circa eum, ordine & modo decenti ponerent. Hæc ei cum ad tempus fœliciter & magna cum admiratione cessissent; tandem *Thraciæ* mulieres stimulis *Bacchi* percitæ,

primò cornu raucum, & immane sonans inflarunt: Ex eo, propter strepitum, musicae sonus amplius audiri non potuit: Tum demùm solutâ virtute, quæ ordinis, & societatis istius erat vinculum, turbari cœptum est, & feræ singulæ ad naturam suam redierunt, & se invicem ut priùs persecutæ sunt; neque lapides, aut sylvæ suis mansere locis: ORPHEVS autem ipse tandem à mulieribus furentibus discerptus est, & sparsus per agros; ob cuius mortis mœrorem, *Helicon* (fluvius Musis sacer) aquas sub terram indignatus condidit, & per alia loca caput rursùs extulit. Sententia fabulæ ea videtur esse. Duplex est *Orphei Cantio*: Altera ad placandos Manes; Altera ad trahendas feræ & sylvas. Prior ad naturalem Philosophiam, Posterior ad Moralem, & Civilem aptissimè refertur. Opus enim naturalis Philosophiæ longè nobilissimum, est ipsa restitutio, & instauratio rerum corruptibilium, & (hujusce rei tanquàm gradus minores) corporum in statu suo conservatio, & dissolutionis & putredinis retardatio. Hoc si omninò fieri detur, certè non alitèr effici potest, quàm per debita & exquisita Naturæ temperamenta, tanquàm per Harmoniam lyræ, & modos accuratos. Et tamen cùm sit res omnium maximè ardua, effectu plerunque frustratur; Idque (ut verisimile est) non magis aliam ob causam, quàm per curiosam, & intempestivam sedulitatem & impatientiam. Itaque *Philosophia*, tantæ rei ferè impar; atque idcirco meritò mœsta, vertit se ad res humanas, & in animos hominum, suasu & eloquentiâ, virtutis, & æquitatis, & pacis amorem insinuans populorum cœtus in unum coire facit; & juga legum accipere, & imperijs se submittere, & affectuum indomitorum oblivisci, dum præceptis, & disciplinæ auscultant, & obtemperant: unde paulò post Ædificia extruuntur, Oppida conduntur, Agri & Horti Arboribus conseruntur; ut lapides, & sylvas non abs re convocari & transferri dictum sit. Atque ista rerum Civilium cura, ritè atque ordinè ponitur post experimentum corporis mortalis restituendi sedulò tentatum, & ad extremum frustratum: Quia mortis necessitas inevitabilis evidentius proposita, hominibus ad æternitatem, meritis, & nominis famâ querendam, animos addit. Etiam prudenter in Fabulâ additur, ORPHEVM à mulieribus, & nuptijs alieno animo fuisse, quia nuptiarum delinimenta, & liberorum charitates, homines plerunque à magnis, & excelsis erga respublicas meritis avertunt, dum immortalitatem propagine, non factis, assequi satis habent. Verùm & ipsa sapientiæ opera, licèt inter humana excellant, tamen & suis periodis clauduntur. Evenit enim, ut postquam regna, & respublicæ ad tempus floruerint, subiade perturbationes, & seditiones & bella oriantur; inter quorum strepitus, primò leges conticescunt, & homines ad naturæ suæ depravationes redeunt; atque etiam in agris, atque oppidis vastitas conspicitur. Neque ita multò post (si hujusmodi furores continuentur) literæ etiam, & *Philosophia* certissimè discerpitur: adeo ut fragmenta tantùm ejus, in paucis locis, tanquàm *Naufragij Tabulæ*, inveniantur, & barbara tempora ingruant; *Heliconis* aquis sub terra mersis; donec debitâ rebus vicissitudine, non iisdem fortasse locis, sed apud alias Nationes erumpant, et emanent.

XII.

COELVM, sive Origines:

TRadunt Poëtae COELVM antiquissimum Deorum extitisse; Huius partes generationis à filio *Saturno* falce demensas fuisse. *Saturnum* autem sobolem numerosam generasse: sed filios continuò devorasse: tandem verò *Jovem* exitium effugisse, et adultum, patrem *Saturnum* in Tartarum detrusisse, et regnum accepisse; quinetiam patris genitalia eadem falce, quâ ille Cœlum execuerat, abscidisse, atque in mare projecisse, inde *Venerem* natam esse. Postea verò *Jovis* regnum vix confirmatum, duo memorabilia bella excepisse. Primùm *Titanum*, in quibus debellandis *Solis* operam (qui solus ex *Titanibus Iovis* rebus favebat) egregiam fuisse: secundum *Gyantum*, qui et ipsi fulmine et *Iovis* armis disjecti sunt; quibus domitis, *Jovem* securum regnasse. Fabula videtur Ænigma de Origine rerum non multum discrepans ab ea Philosophia, quam postea *Democritus* amplexus est. Qui aperitissimè omnium æternitatem *Materiae* asseruit, æternitatem mundi negavit; in quo aliquantò propius ad veritatem verbi divini accessit, cuius narratio *Materiam* informem ante opera *Dierum* statuit. Sententia Fabulae huiusmodi est. Cœlum esse concavum illud, sive ambitum, quod *Materiam* complectitur. *Saturnum* autem *Materiam* ipsam, quæ omnem generandi vim parenti præscidit. Summam enim *Materiae* perpetuò eandem esse; neque ipsum *Quantum Naturæ* crescere, aut minui. Agitationes autem, et motus *Materiae*, primò imperfectas, et malè cohærentes rerum compages produxisse, et velut tentamenta mundorum: Dein ævi processu *Fabricam* ortam esse, quæ formam suam tueri et conservare posset. Itaque priorem ævi distributionem per regnum *Saturni* significari, qui ob frequentes rerum dissolutiones, et breves durationes, *Filiorum suorum Devorator* habitus est: Secundam autem per regnum *Iovis*, qui continuas istas, et transitorias mutationes in Tartarum detrusit; qui locus perturbationem significat. Is locus videtur esse spatium inter ima Cœli et interiora *Terræ* medium; quo intervallo perturbatio et fragilitas et mortalitas sive corruptio maximè versatur. Atque durante priore illâ generatione rerum, quæ sub regno *Saturni* tenuit, *Venerem* natam non fuisse. Donec enim in universitate *Materiae*, discordia esset, concordia potior et valentior, mutatio per Totum necessariò facta est, atque in ipsâ *Fabricâ* integrali. Tales verò *Generaciones Rerum* extiterunt, antequam *Saturnus* exectus esset. Hunc verò generationis modum cessantem, alter ille modus continuò excepit, qui per *Venerem* fit: adultâ et prævalidâ rerum concordia; ut mutatio tantum per partes procedat, integrâ et inconcussâ *Fabricâ* universali: *Saturnum* tamen detrusum, et deturbatum, non peremptum et extinctum narrant, quia mundum in antiquam confusionem, et inter-

regna relabi posse, opinio Democriti erat : quod *Lucretius* ne suis temporibus eveniret deprecatus est.

*Quod procul à nobis, fleat Fortuna gubernans,
Et ratio potius, quam res persuadeat ipsa.*

Postquam autem mundus mole, & vi suâ confisteret, tamen otium ab initio non fuisse. Nam secutos primùm in cœlestibus Regionibus motus notabiles, qui virtutē Solis in Cœlestibus prædominante, ita sopiti sunt, ut mundi status conservaretur : Postea similiter in inferioribus; per inundationes, tempestates, ventos, terræ motus magis universales, quibus etiam oppressis, & dissipatis, magis pacata, ac durabilis rerum conspiratio, & tranquillitas accrevit. Verùm de istâ Fabulâ utrunque pronounciari potest, & Fabulam *Philosophiam* continere, & *Philosophiam* rursus *Fabulam*. Novimus enim (ex fide) hæc omnia nil aliud esse, quàm sensus jam pridem cessantia & deficientia Oracula : Cum mundi, & Materia, & Fabrica ad Creatorem verissimè referatur.

XIII.

PROTEVS, sive Materia.

Narrant Poëtæ *PROTEVM* *Neptuno* pastorem fuisse; eundemque Senem, & Vatem; Vatem scilicet præstantissimum & veluti Ter-maximum. Noverat enim non futura solummodò, sed & Præterita & Præsentia, adeò ut præter Divinationem, etiam omnis Antiquitatis, & omnium Secretorum Nuncius ac Interpres esset. Morabatur autem sub ingenti specu. Ibi ei mos erat sub meridiem gregem suum Phocarum numerare, atque deinde somno se dare. Qui autem operâ ejus aliquâ in re, uti volebat, is non alio modo apud eum valere poterat, nisi eum manicis comprehensum vinclis constringeret. Ille contra, ut se liberaret, in omnes formas, atque rerum miracula, ignem, lympham, feras se vertere solebat; donec tandem in pristinam formam restitueretur. Sensus Fabulæ ad abdita Naturæ, & Conditiones Materiæ pertinere videtur. Sub *PROTEI* enim personâ Materia significatur omnium rerum post Deum antiquissima. Materia autem sub Cœli Concavo tanquàm sub Specu habitat. *Neptuni* autem mancipium est, quia omnis Materiæ operatio & dispositio in liquidis præcipuè exercetur. Pecus autem sive Grex *PROTEI*, non aliud videtur esse, quàm Species ordinariæ Animalium, Plantarum, Metallorum, in quibus Materia videtur se diffundere, & quasi consumere; adeo ut postquam istas species effinxerit, & absolverit (tanquàm penso completo) dormire & quiescere videatur, nec alias amplius Species moliri, tentare, aut parare. Atque hæc est *PROTEI* Pecoris numeratio, & subinde Somnus. Hoc autem sub Meridiem, non auroram, & vesperum fieri dicitur, id est, cum Tempus jam venerit,

nerit, quod speciebus ex Materia debite preparata, & predisposita perficiendis, & excludendis maturum fit, & quasi legitimum, & inter Rudimenta earum, & Declinationes medium; quod nos satis scimus ex Historiâ sacra sub tempus ipsam Creationis fuisse. Tum enim per virtutem illam divini verbi (*Producat*) Materia ad imperium Creatoris, non per Ambages suas, sed subito confluit, & Opus suum in Actum affatim perduxit, ac Species constituit. Atque hucusque Fabula narrationem suam de *PROTEO* libero, & soluto cum Pecore suo complet. Nam universitas rerum cum Structuris, & Fabricis Specierum ordinariis, est Materia non constricta, aut devincta, & gregis materiatorum facies. Nihilominus si quis peritus Naturæ Minister, vim adhibeat Materiae, & Materiam vexet, atque urgeat, tanquam hoc ipso destinato, & proposito; ut illam in nihilum redigat: illa contra (cum Annihilatio, aut interitus verus, nisi per Dei omnipotentiam fieri non possit) in tali necessitate posita in miras rerum transformationes & effigies se vertit: adeo ut tandem veluti in orbem se mutet, & periodum impleat, & quasi se restituat, si vis continuetur. Ejus autem constrictio, seu alligationis ratio magis facilis erit, & expedita, si Materia per Manicas comprehendatur, id est, per Extremitates. Quod autem additur in Fabula *Proteum* Vatem fuisse, & trium temporum gnarum, id cum Materiae naturâ optimè consentit. Necessè est enim, ut qui Materiae passiones, & processus noverit, rerum Summam & earum quæ factæ sunt, & quæ fiunt, & quæ insuper futurae sunt, comprehendat, licet ad partes et singularia cognitio non extendatur.

XIV.

MEMNON, sive Præmaturus.

Memorant Poetæ *MEMNONEM* *Auroræ* filium fuisse. Ille armorum pulchritudine insignis, & aurâ populari celebris ad *Bellum Troianum* venit, & ad summa ausu præcipiti festinans, & anhelans, cum *Achille* Græcorum fortissimo, certamen singulare inicit, atque ejus dextrâ occubuit. Hunc *Jupiter* miseratus aves lugubre quiddam & miserabile perpetuò quiritantes ad Exequias ejus & funeris decus excitavit; Eiusdem statua quoque *Solis* orientis radiis percussa, sonum flebilem edere solita fuisse perhibetur. Fabula ad Adolescentium summæ spei Calamitosos exitus pertinere videtur. Illi enim tanquam *Auroræ* filii sunt; atque inanium & externorum specie tumidi, majora ferè viribus audent, atque *Heroes* fortissimos lacerant, & in certamen deposcunt, & impari congressu, succumbentes, extinguuntur; Horum autem mortem infinita commiseratio sequi solet: Nil enim inter Fata mortalium tam flebile est, tamque potens ad misericordiam commovendam, quam virtutis flos immaturo exitu præcisus. Neque enim prima ætas ad Satiètatem scilicet, aut ad invidiam usque duravit, quæ inæstiam in obitu lenire, aut misericordiam

diam temperare possit; Quinetiam Lamentationes & planctus non solum tanquam Aves illæ funebres circa rogos eorum volitant, sed & durat huiusmodi miseratio, & producitur: Maximè autem per Occasiones & Novos motus & Initia magnarum rerum, veluti per *Solis* radios Matutinos, Desideria eorum renovantur.

XV.

TYTHONUS, sive Satias.

E Legans Fabula narratur de TYTHONO, eum ab *Aurora* adamatum fuisse, quæ perpetuam ejus consuetudinem exoptans, à *Jove* petiit, ut TYTHONUS nunquam mori posset: verum incuria muliebri oblita est petitioni suæ & illud inferere, ut nec senectute gravaretur. Itaque moriendi conditio ei erepta est, senium autem secutum est mirum & miserandum, quale consentaneum est evenire ei, cui mors negatur, ætas perpetuò ingravescit. Adeò ut *Jupiter* huiusmodi sortem miseratus, tandem eum in Cicadam converterit. Hæc Fabula ingeniosa adumbratio & descriptio voluptatis esse videtur; quæ à principio velut sub tempus *Auroræ*, adeò grata est, ut homines vota faciant, ut gaudia huiusmodi sibi perpetua, & propria sint, obliti Satiæ & tedium eorum instar Senii, ipsis non cogitantibus, obventura. Adeò ut ad extremum, cum actiones voluptariæ homines deserant, cupido verò & affectus non moriantur, fieri soleat, ut homines sermonibus tantum, & commemorationibus earum rerum, quæ eis integrâ ætate voluptati fuerunt, se oblectent. Quod in Libidinosis, & viris Militaribus fieri videmus, cum illi impudicos sermones, hii facinora sua retractent, Cicadarum more, quarum vigor tantum in voce est.

XVI.

PROCUS IUNONIS, sive Dedecus.

Narrant Poetæ JOVEM, ut amoribus suis potiretur, multas & varias formas sumpsisse, Tauri, Aquilæ, Cygni, Imbris aurei; cum autem JUNONEM sollicitaret, vertisse se in formam maximè ignobilem, atque contemptui & ludibrio expositam. Ea fuit miser Cuculi, imbre & tempestate madefacti, & attoniti, tremebundi & semimortui. Prudens Fabula est, & ex intimis moribus desumpta. Sensus verò talis, Ne homines nimium sibi placeant, existimantes virtutis suæ specimen, eos apud omnes in pretio, & gratiâ ponere posse. Id enim succedere pro naturâ, & moribus eorum, quos ambiunt, & colunt, qui si homines sunt, nullis ipsi dotibus, & ornamentis insigniti; sed tantum ingenio sunt superbo et maligno (id quod

sub figurâ JUNONIS representatur) tum verò nôrint sibi exuendam prorsùs esse omnem personam, quæ vel minimum præ se ferat decoris, et dignitatis: atque desipere se planè, si aliâ viâ insistant; neq; satis esse si obsequii deformitatem præstant, nisi omninò se in personam abjectam et degenerem mutant.

XVII.

CUPIDO, sive Atomus.

Quæ de CUPIDINE sive Amore dicta sunt à Poetis; in eandem personam propriè convenire non possunt: Ita tamen discrepant; ut confusio personarum rejiciatur, similitudo recipiatur. Narrant itaque Amorem omnium Deorum fuisse antiquissimum, atque adeò omnium Rerum, Excepto *Chao*, quod ei coævum perhibetur; *Chaos* autem à priscis viris nunquam divino honore, aut nomine Dei insignitur. Atque Amor ille prorsùs sine Parente introducitur; nisi quod à nonnullis Ovum noctis fuisse traditur. Ipse autem ex *Chao*, & Deos, & Res universas progenuit: Ejus autem Attribute ponuntur Numero quatuor, ut sit infans perpetuus, Cæcus, Nudus, Sagittarius; fuit & Amor quidam alter, Deorum natu *Minimus*; *Veneris* filius; in quem etiam Antiquioris Attribute transferuntur; & quodam modo competunt. Fabula ad Cunabula Naturæ pertinet, & penetrat. Amor iste videtur esse Appetitus, sive stimulus Materiæ primæ, sive (ut explicatiùs loquamur) *Motus naturalis Atomus*. Hæc enim est illa vis antiquissima, & unica, quæ ex Materiâ omnia cõstituit & effingit. Ea omninò sine Parente est; id est, sine causâ. Causa enim effectus veluti Parens est: Hujus autem virtutis causa nulla potest esse in Naturâ (Deum enim semper excipimus.) Nihil enim hæc ipsâ prius; itaque Efficiens nulla: neque aliquid Naturæ Notius; ergò nec Genus, nec Forma; Quamobrem quæcunque ea tandem sit, positiva est & surda. Atque etiam si Modus ejus, & Processus sciri daretur; tamen per causam sciri non potest; cum sit post Deum causa causarum, ipsa incausabilis. Neque fortassè Modum ejus intra inquisitionem humanam fisti, aut comprehendi posse sperandum est; Itaque meritò fingitur Ovum à Nocte exclusum; Certè Sanctus Philosophus ita pronunciat. *Cuncta fecit pulchra tempestatibus suis, & Mundum tradidit disputationibus eorum, ita tamen ut non inveniat Homo, Opus quod operatus est Deus à principio, usque ad finem.* Lex enim summaria Naturæ, sive virtus istius *Cupidinis*, indita primis rerum particulis à Deo ad Coitionem, ex cujus repetitione, & multiplicatione omnis rerum varietas emergit & conflatur; cogitationem mortalium perstringere potest, subire vix potest. Philosophia autem *Græcorum* invenitur in Rerum Materiatis principiis investigandis magis acuta, & sollicita; in Principiis autem *Motus*, (in quibus omnis operationis vigor consistit) negligens & languida. In hoc autem, de quo agimus prorsùs cæcutire & balbutire videtur: Etenim *Peripateticorum*

corum opinio; de Stimulo Materie, per Privationem; ferè non ultra verba tendit, & rem potius sonat, quam signat; Qui autem hoc ad Deum referunt; optimè illi quidem, sed saltu, non gradu ascendunt: Est enim procul dubio unica, & summaria Lex in quam natura coit, Deo substituta: Ea ipsa, quæ in superiore textu, illo verborum complexu demonstratur. *Opus, quod operatus est Deus, à Principio, usque ad Finem.* Democritus autem, qui altiùs rem perpendit, postquam *Atomum* dimensione nonnullâ, & figurâ instruxerat, unicum Cupidinem sive Motum primum ei attribuit simpliciter, & ex comparatione alterum. Omnia enim ad Centrum Mundi ferri putavit propriè, quod autem plus materiae habet, cum celerius ad Centrum feratur, illud quod minus habet percussione summove, & in contrarium pellere. Verùm ista meditatio angusta fuit; & ad pauciora, quàm par erat respiciens. Neque enim, aut corporum coelestium in orbem Conversio, aut rerum Contractiones, & Expansiones ad hoc Principium reduci, aut accommodari posse videntur. *Epicuri* autem opinio de Declinatione Atomum, & Agitatione fortuitâ, ad nugas rursus, & ignorationem rei lapsa est. Itaque nimio plus, quàm optaremus illud apparet; istum *Cupidinem* Nocte involvi. Itaque de Attributis videamus; Elegantissimè describitur *Cupido* Infans, Pusillus, & Perpetuus; composita enim grandiora sunt, & ætatem patiuntur; prima autem rerum semina, sive Atomum, Minuti sunt, & in perpetuâ Infantia permanent; Etiam illud verissimè, quod Nudus: cum composita universa rectè cogitanti Personata, & induta sint; Nihilque propriè Nudum sit præter primas rerum particulas. Illa autem de Cæcitate *Cupidinis* sapientissima Allegoria est. Iste enim *Cupido* (qualiscunque is sit) minimum videtur habere providentiæ; sed secundum illud, quod proximum sentit, gressum & motum suum dirigere; ut Cæci palpando solent; quo magis admirabilis est Providentiâ illa summa divina, quia ex rebus providentiâ maximè vacuis, & expertibus, & quasi Cæcis, certâ tamen, & fatali lege istum ordinem & pulchritudinem rerum educit. Ultimum Attributum ponitur, quod Sagittarius sit, hoc est, quod ista virtus talis sit, ut operetur ad distans. Quod enim ad Distans operatur, tanquam Sagittam emittere, videtur: quisquis autem Atomum asserit, atque vacuum, (licet istud vacuum intermixtum ponat, non segregatum;) necessariò virtutem Atomum ad Distans introducit: Neque enim hâc demtâ, aliquis motus, (propter vacuum interpositum) excitari posset, sed omnia torperent, & Immobiles manerent; Quod autem ad Juniorem illum *Cupidinem* attinet, merito ut minimus Deorum natu traditur, Cum non ante Species constitutas vigere potuisset. In illius autem descriptione Allegoria ad mores deflectit, & traducitur. Subest tamen quædam ejus cum illo Antiquo conformitas. *V E N U S* enim generalitè affectum conjunctionis, & procreationis excitat; *C V P I D O* ejus Filius, Affectum ad individuum applicat. Itaque à *Venere* est generalis dispositio, à *Cupidine* magis exacta Sympathia: Atque illa à causis magis propinquis pendet; hæc autem à principiis magis altis & fatalibus, & tanquam ab antiquo illo *Cupidine*, à quo omnis exquisita Sympathia pendet.

XVIII.

DIOMEDES, sive Zelus.

DIOMEDES cum magnâ & eximiâ gloriâ floureret, & Palladi percharus esset, exstimulatus ab eâ est, (& ipse promptior quàm oportebat) ut si fortè *Veneri* in pugnâ occurreret, illi neutiquàm parceret; quod & ille audactè executus est, & *Veneris* dextram vulneravit. Hoc facinus ille ad tempus impunè tulit, & rebus gestis clarus & inclytus in patriam rediit; ubi domestica mala expertus, ad exteros in Italiam profugit. Ibi quoque initia satis prospera habuit, & Regis *Danni* hospitio, & donis cultus, & ornatus est, & multæ illi statuae per eam Regionem extractæ. Sed sub primam Calamitatem, quæ populum ad quem diverterat afflixit, statim subijt *Dannum* cogitatio, se intra penates suos duxisse hominem impium, & Diis invisum, & Theomachum, qui Deam, quam vel tangere religio erat, ferro invaserat, & violaverat. Itaque ut patriam suam piaculo obstrictam liberaret, nihil hospitii jura reveritus, cum ei jus religionis videretur antiquius **DIOMEDEM** subito obtruncat; statuas & honores ejus prosterni & aboleri jubet. Neque hujusmodi gravem casum vel miserari tutum erat; sed & ipsi Comites ejus, cum mortem Ducis sui lugerent, & questibus omnia implerent, in Aves quasdam ex genere Olorum mutati sunt, qui & ipsi sub mortem suam quiddam dulce & lugubre sonant. Habet hæc Fabula subjectum rarum, & ferè singulare. Neque enim memoriæ proditum est, in aliquâ aliâ Fabulâ, *Heroem* ullum præter unum **DIOMEDEM** ferro violasse aliquem ex Diis. Atque certè videtur fabula imaginem in illo depinxisse Hominis, & Fortunæ ejus, qui ex professo hunc finem actionum suarum sibi proponit, & destinat, ut cultum aliquem divinum, sive Sectam Religionis licet vanam & levem, vi & ferro insectetur & debellet. Quamquam enim cruenta religionis dissidia veteribus incognita essent; (cum Dii Ethnici Zelotypiâ, quod est Dei veri Attributum, non tangerentur,) tamen tanta, & tam lata videtur fuisse prisca sæculi sapientia, ut quæ experiundo non nossent, tamen meditatione, & simulachris comprehenderent. Qui itaque Sectam aliquam Religionis licet vanam, & corruptam, & infamem (id quod sub persona *Veneris* significatur) non vi rationis, & doctrinæ, & sanctitate vitæ, atq; exemplorum & autoritatum pondere, corrigere & convincere; sed ferro & flammâ, & poenarum acerbitate excindere, & exterminare nituntur; incenduntur fortasse ad hoc ipsum à *Pallade*; id est, Prudentiâ quâdam acri, & judicii severitate, quarum vigore & efficaciâ, hujusmodi errorum fallacias, & commenta penitus introspiciunt; & ab odio pravitatis, & zelo bono; & ad tempus ferè magnam gloriam adipiscuntur, atq; à vulgo (cui nihil moderatum, gratum esse potest) ut unici veritatis, & religionis vindices, (cum ceteri tepidi videantur & meticulosi,) celebrantur, & ferè adorantur. Attamen hæc gloria,

& foelicitas raro ad exitum durat: sed omnis ferè violentia, nisi morte celeri viciffitudines rerum effugiat, sub finem improspira est. Quod si eveniat, ut rerum commutatio fiat, & Secta illa proscripita, & depressa vires acquirat, & insurgat, Tum verò huiusmodi hominum zeli, & contentiones damnantur, & nomen ipsum odio est, & omnes honores eorum in opprobrium desinunt: Quod autem ab hospite interfectus est DIOMEDES; id eò spectat, quod religionis diffidium, etiam inter conjunctissimos, insidias & prodiones excitet; Illud verò de Luctu ipso, & querimoniis minimè toleratis, sed supplicio affectis, huiusmodi est, ut moneat, in omni ferè scelere, miserationi hominum locum esse, ut etiam qui crimina oderunt, personas tamen & calamitates reorum, humanitatis causâ commiserentur; extremum autem malorum esse, si misericordiæ commercia interdicanur. Atque tamen in causâ religionis, & impietatis, etiam miserationes hominum notari, & suspectas esse. Contra verò Comitum DIOMEDIS, id est, hominum, qui ejusdem sunt Sectæ, & opinionis, querimoniæ, et deplorationes argutæ admodum et Canoræ esse solent, instar Olorum, aut Avium DIOMEDIS; In quo etiam illa pars Allegoriæ nobilis est, et insignis; Eorum qui propter causam religionis supplicia subeunt, voces sub tempus mortis, tanquam Cygneas cantiones animos hominum mirum in modum flectere, et in memoriis et sensibus eorum diutissimè inharere, et permanere.

XIX.

DAEDALUS, sive Mechanicus.

Sapientiam atque industriam Mechanicam, atque in illâ Artificia illicita, et ad pravos usus detorta, Antiqui adumbraverunt sub persona DÆDALI, viri ingeniosissimi, sed execrabilis: Hic ob condiscipulum, et amulum occisum exulaverat, gratus tamen in exilio Regibus, & civitatibus erat. Atque multa quidem egregia opera tam in honorem Deorum, quam ad exornationem, et magnificentiam urbium, et Locorum publicorum extruxerat, et effinxerat; sed tamen Nomen ejus maximè celebratur ob illicita. Fabricam enim Libidini Pasiphaes subministravit, ut cum Tauro misceretur; adeo ut ab hujus viri sceleratâ industriâ, et ingenio pernicioso Monstrum illud Minotaurus pubem ingenuam devorans ortum traxerit infelicem ac infamem. Atque ille malum malo tegens et cumulans, ad securitatem hujus pestis, Labyrinthum excogitavit, et extruxit: Opus fine et detestatione nefarium, artificio insigne et præclarum; Ac postea rursus, ne malis artibus tantum innotesceret, atque ut scelerum remedia (non solum instrumenta) ab eodem peterentur; etiam Consilii ingeniosi author erat de filo, per quod errores Labyrinthi retexerentur. Hanc DÆDALUM Minos magnâ cum severitate atque diligentia, et inquisitione persecutus est; Ille tamen semper et perfugia et effugia reperiebat. Postremò cum volandi peritiam filium Icarum edocuisset,

edocuiſſet, ille Novitiuſ, & artem oſtentans, à Cœlo in aquam deci-
dit. Parabola videtur eſſe ejuſmodi. In ipſo introitu ejus, ea quæ
apud excellentes Artifices excubat, & miris modis dominatur, Invi-
dia notatur: Nullum enim genus hominum ex Invidiâ eâque acerbâ,
& tanquam internecivâ magis laborat. Accedit Nota de genere pœ-
næ inflicto minùs politicè & providè: ut *Dædalus* exulet. Etenim
Opifices præclari id habent, ut apud omnes ferè populos ſint accep-
tiſſimi; adeò ut Exilium præſtanti Artifici vix ſupplicii loco ſit. Nam
aliæ vitæ conditiones, & genera, extra patriam non facile florere poſ-
ſunt. Artificum autem admiratio, propagatur, & augetur apud ex-
teros, & peregrinos, cùm inſitum animis hominum ſit illud, ut popula-
res ſuos, quoad opificia *Mechanica* in minori pretio habeant. De uſu
autem Artium *Mechanicarum*, quæ ſequuntur manifeſta ſunt; multùm
enim illis debet vita humana, cùm plurima & ad Religionis appara-
tum, & ad Civilium decus, & ad univerſæ vitæ culturam, ex illarum
theſauris collata ſint. Veruntamen ex eodem fonte emanant instru-
menta Libidinis, atque etiam instrumenta Mortis. Miſâ enim Arte
Lenonum, venena quæſitiſſima, atque tormenta bellica, atque hujus-
modi peſtes, (quæ *Mechanicis* inventis debentur) probè novimus,
quantum *Minotaurum* ipſum lævitiâ, & pernicie ſuperârunt. Pulcher-
riſſima autem Allegoria eſt, de Labyrintho, quâ Natura generalis *Me-
chanicæ* adumbratur. Omnia enim *Mechanica*, quæ magis ſunt inge-
nioſa, & accurata, inſtar Labyrinthi cenſeri poſſunt; propter subtili-
tatem & variam implicationem, & obviam ſimilitudinem, quæ vix ul-
lo judicio, ſed tantùm experientiæ filo regi & discriminari poſſunt.
Nec minùs aptè adjicitur, quòd idem ille, qui Labyrinthi Errorès in-
venit, etiam ſili commoditatem monſtravit; Sunt enim Artes *Mecha-
nicæ*, veluti uſus ambigui, atque faciunt & ad nocumentum, & ad re-
medium, & ferè virtus earum ſeipſam ſolvit & retexit. Artificia au-
tem illicita, atque adeò Artes ipſas ſæpiùs perſequitur *Minos*; hoc eſt,
Leges, quæ illas damnant, & earum uſum populis interdiciunt. Ni-
hilominùs illæ occultantur, & retinentur, & ubique, & latebras & re-
ceptum habent, quod & benè notatum eſt in re non multùm diſſimili
à *Tacito* ſuis temporibus de Mathematicis, & Genethliacis, *Genus* (in-
quit) *hominum*, quod in Civitate noſtrâ ſemper, & retinebitur, & veta-
bitur. Et tamen Artes illicitæ, & Curioſæ cujuſcunque generis tractu
temporis, cùm ferè quæ polliceantur non præſtant (tanquam *Icarus* de
Cœlo) de exiſtimatione ſuâ decidunt, & in contemptum veniunt, &
nimiâ ipſâ oſtentione pereunt. Et certè ſi verum omninò dicen-
dum eſt, non tam foeliciter Legum frœniſ coercentur, quàm coargu-
untur ex vanitate propriâ.

D d ERICTHONIUS,

XX.

ERICHTHONIUS, sive Impositura.

FAbulantur Poetae VULCANUM pudicitiam *Minervae* sollicitasse, atque subinde cupidine incensum, vim adhibuisse, atque in ipsa Luctâ semen in terram effudisse, ex quo ERYCTHONIUM natum esse, qui (partes superiores) decorâ & gratâ erat corporis compage, Femora autem & Tibiæ suberant in anguillæ similitudinem, exilia & deformia : Cujus deformitatis cum ipse sibi conscius esset, eum primum curruum usum invenisse, ut quod in corpore magnificentum erat, ostentaret, probrum autem tegeret. Hujus Fabulæ miræ, & prodigiosæ ea sententia esse videtur. Artem (quæ sub personâ *Vulcani* ob multiplicem ignis usum repræsentatur) quoties per corporum omnimodas vexationes, Naturæ vim facere, eamque vincere ac subigere contendat, (Natura autem sub personâ *Minervae*, ob operum solertiam adumbratur) ad votum & finem destinatum rarò pertingere; sed tamen multâ machinatione & molitione (tanquàm Luctâ) intercideret atque emitti generationes imperfectas, & opera quædam manca, aspectu speciosa, usu infirma, & claudicantia; quæ tamen impostores multo & fallaci apparatu ostentant, & veluti triumphantes circumducunt. Qualia ferè, & inter Productiones Chymicas, & inter subtilitates & novitates Mechanicas sæpiùs notare licet; præsertim cum homines potius propositum urgentes, quàm ab erroribus suis se recipientes, cum Naturâ colluctentur magis, quàm debito obsequio & cultu ejus amplexus petant.

XXI.

DEUCALION, sive Restitutio.

Narrant Poetae extinctis prorsus prisci orbis incolis per diluvium universale, cum soli restarent DEUCALION & PYRRHA, qui ardebant desiderio pio, & inclyto instaurandi generis humani, eos hujusmodi Oraculum excepisse; voti compotes futuros, si ossa Matris acciperent, & post se jacerent: quod illis primò magnam tristitiam, & desperationem incussit: Cum æquatâ rerum facie per diluvium, Sepulchri perscrutatio omninò res sine exitu esset; sed tandem intellexerunt Lapides Terræ (cum *Tellus* omnium mater habeatur) ab Oraculo significari. Fabula Arcanum Naturæ, recludere videtur, & errorem animo humano familiarem corrigere; Hominis enim imperitia judicat rerum renovationes, sive instaurationes, ex earundem putredine & reliquiis (ut Phœnicem ex cinere propria) suscitari

fuscitari posse, quod nullo modo convenit, Cum hujusmodi materiae spatia sua confecerint & ad initia ipsarum rerum prorsus ineptae sint. Itaque retrocedendum ad principia magis communia.

XXII.

NEMESIS, sive Vices rerum.

NEMESIS traditur fuisse Dea; omnibus veneranda, potentibus & fortunatis etiam metuenda: Ea Noctis & Oceani filia fuisse perhibetur. Effigies autem ejus describitur talis. Alata erat, etiam coronata; in manibus autem gestabat Dextrâ Hastam à fraxino, sinistrâ Phialam, in quâ inclusi erant Æthiopes: Insidebat autem Cervo. Parabola ejusmodi esse videtur; Nomen ipsum NEMESIS Vindictam, sive Retributionem satis aperte significat; Hujus enim Deae Officium, & Administratio in hoc sita erat, ut beatorum constanti, & perpetuae foelicitati instar Tribuni plebis intercederet; ac illud suum *Veto* interponeret; neq; solum insolentiam castigaret, verum etiam rebus prosperis licet innocens & moderatis, rerum adversarum vices rependeret; ac si neminem humanae fortis ad Convivia Deorum admitti mos esset, nisi ad Ludibrium: Equidem cum illud Capitulum apud *C. Plinium* perlego, in quo ille infortunia, & miseriae *Augusti Caesaris* collegit, quem omnium hominum fortunatissimum existimabam, quique artem etiam quandam utendi fruendi fortuna habebat, ac cujus in animo nil tumidum, nil leve, nil molle, nil confusum, nil melancholicum, annotare licet (ut ille etiam sponte mori aliquando destinasset) hanc Deam magnam & praepotentem esse judicavi, ad cujus aram talis victima tracta esset. Parentes hujus Deae fuere *Oceanus* & *Nox*; Hoc est, Rerum vicissitudo, & Judicium divinum Obscurum, & Secretum; Etenim Vices rerum per *Oceanum* aptè representantur, ob perpetuum fluxum, & refluxum: Occulta autem Providentia, per *Noctem* ritè proponitur. Nam etiam apud Ethnicos nocturna illa *Nemesis*, cum scilicet judicium humanum à divino discordans esset, in observatione erat.

— *Cadit & Riphæus justissimus unus;*
Qui fuit ex Teucris & servantissimus equi.
Diis aliter visum. —

Alata autem describitur *Nemesis*, ob subitas rerum conversiones, nec antè praevisas; Nam in omni rerum memoriâ illud ferè usavenit, ut homines magni, & prudentes per ea discrimina perierint, quae maxime contempserint, Certè cum *M. Cicero*, à *Dec. Bruto* de *Octavii Caesaris* minus sincera fide, & animo exulcerato monitus esset; Illud tantum rescripsit, *Te autem mi Brute sicut debeo amo, quod istud quicquid est mugarum me scire voluisti.* Etiam Coronâ *Nemesis* insignitur, ob naturam vulgi invidam & malignam: Quando enim fortuna

nati & potentes ruunt, tum ferè vulgus exultat, & *Nemesis* coronat. Hasta autem in Dextrâ ad eos pertinet, quos *Nemesis* actu percutit, & transfigit. Quos autem Calamitate & infortunio non mactat, illis tamen Spectrum illud atrum & infaustum in sinistra ostentat: obversantur enim proculdubio mortalibus etiam in summo fastigio fœlicitatis positis, Mors & Morbi, & infortunia, & amicorum perfidia, & inimicorum insidiæ, & rerum mutationes, & huiusmodi; veluti *Æthiopes* illi in phialâ; Certè *Virgilius*, Cum prælium Actiacum describit, de *Cleopatrà* illud elegantèr subjungit.

*Regina in mediis, patrio vocat agmina sistro,
Nec dum etiam geminos à tergo respicit angues.*

Verùm non multò post quocunque se illa verteret, tota agmina *Æthiopum* obversabantur. Ad extremum prudentèr additur, *Nemesis* Cervo infidere, quia vivax admodùm Animal est Cervus; Atque fieri fortasse potest, ut qui Juvenis fato ereptus sit, *Nemesis* prævertat & effugiat; Cui autem diuturna obvenit fœlicitas, & potentia, is proculdubio *Nemesis* subjicitur, ac veluti substernitur.

X XIII.

ACHELOUS, sive Prælium.

Narrant antiqui, Cum *HERCULES* & *ACHELOUS* de nuptiis *Dejaniræ* contenderent, rem ad certamen deductam esse. *Achelous* autem, cum varias & multiplices formas tentasset (nam hoc ei facere licebat) tandem *Herculi* sub formâ Tauri torvi, & frementis occurrit, & ad pugnam se paravit; *Hercules* verò, solitam retinens figuram humanam, in eum impetum fecit; Res cominus gesta est: Eventus autem talis fuit, ut *Hercules* alterum ex cornibus Tauro fregerit: Ille majorem in modum dolens et perterritus, ut Cornu illud suum redimeret, permutatione factâ Cornu *Amaltheæ*, sive Copiæ, *Herculi* largitus est. Fabula ad Belli expeditiones pertinet; Apparatus enim belli ex parte defensivâ (qui per *Acheloum* proponitur) varius admodùm & multiformis est. Nam invadentis species unica est, et simplex, cum ex exercitu solo, aut classe fortasse constet, Regio autem quæ in solo proprio hostem expectat, infinita molitur, oppida munit, diruit, Plebem ex agris et villis, in urbes & castella cogit, pontes extruit, prosternit, copias et comæatus comparat, distribuit, in fluviis, portibus, Collium faucibus, sylvis et aliis rebus innumeris occupata est, ut novas rerum facies quotidie induat, & experiatur, ac tandem cum abundè munita & instructa fuerit, Tauri pugnacis formam & minas ad vivum repræsentet. Ille autem qui invadit, prælium captat, & in hoc maximè incumbit, inopiam in Terrâ hostili metuens: Quod si fiat, ut prælio commisso acie victor sit, & tanquàm cornu hosti frangat, tum proculdubio illud assequitur, ut hostis trepidus & existimatione diminutus, ut se explicet, & vires suas reparet, in munitiora se recipiat;

piat, atque urbes et regiones victori ad populandum, et diripiendum relinquat; quod verè instar Cornu illius *Amaltheæ* censerì possit.

XXIII.

DIONYSUS, sive Cupiditas.

Narrant *Semelen Jovis* pellicem, postquam Juramento eum inviolabili ad votum indefinitum obstrinxisset; petiisse ut ad amplexus suos accederet talis, qualis cum *Junone* consuesset: Itaque illa ex conflagratione periit. Infans autem, quem in utero gestabat à patre exceptus, in femur ejus infusus est, donec Menses foetui destitutos compleret; ex quo tamen onere *Jupiter* nonnihil claudicabat: Itaque puer, quod *Jovem* dum in femore ejus portaretur, gravaret, et pungeret, *Dionysi* nomen accepit. Postquam autem editus esset, apud *Proserpinam* per aliquot annos nutritus est; Cum verò adultus esset, ore ferè muliebri conspiciebatur, ut sexus videretur tanquam ambigui: Etiam extinctus et sepultus erat ad tempus, et non ita multò post revixit. Atque primà Juventâ vitis culturam, atque adeò Vini confectionem, et usum primus invenit, et edocuit; ex quo celebris factus, et inclytus, orbem terrarum subjugavit, et ad ultimos Indorum terminos perrexit: Curru autem vehebatur à Tigribus tracto: Circa eum subsultabant Dæmones deformes *Cobali* vocati, *Aeratus* & alii: Quin & Musæ comitatu ejus se addebant. Uxorem autem sibi sumsit *Ariadnen* à *Theseo* desertam, et relictam; Arbor ei sacra erat *Hædera*. Etiam sacrorum et ceremoniarum Inventor et Infrutator habebatur, ejus tamen generis, quæ et fanaticæ erant, et pleinæ corruptelarum, atque insuper crudeles. Furores quoque immitendi potestatem habebat. Certè in Orgiis ejus à Mulieribus furore percitis, duo viri insignes discerpti narrantur, *Pentheus* & *Orpheus*, ille dum arbore conscensâ spectator eorum; quæ agerentur esse voluisset, hic cum lyram pulsaret. Atque hujus Dei res gestæ cum *Jovis* rebus ferè confunduntur. Fabula videtur ad mores pertinere, ut nihil in Philosophiâ morali melius inveniatur. Describitur autem sub personâ *Bacchi* natura Cupiditatis sive affectus & perturbationis. Mater enim Cupiditatis omnis licet nocentissimæ, non alia est, quàm Appetitus & Desiderium Boni Apparentis: Concipitur verò semper Cupiditas in voto illicito, prius temerè concessio, quàm intellecto & judicato. Postquam autem affectus effervescente cœperit, Mater ejus (natura scilicet Boni) ex nimio incendio destruitur, & perit: Cupiditas autem dum immatura est, in animâ humanâ, (quæ ejus genitor est, & per *Jovem* repræsentatur) et nutritur, & occultatur, præcipuè in animæ parte inferiore tanquam femore; atque animum pungit, et convellit, et deprimit; adeo ut decreta, et Actiones ex eâ impediuntur, et claudicent. Atque etiam postquam consensu & habitu cõfirmata est, & in actus erumpit, tamen apud *Proserpinam* ad tempus educatur: id est, latebras quærit, atque clandestina est, et quasi subterranea, donec remotis pudoris, et

Fabula hæc invenitur in libro secundo, de Augustis Scientiarum, aucta & locupletata.

metus frænis, et coalitâ audacia, aut virtutis alicujus prætextum sumit, aut infamiam ipsam contemnit. Atque illud verissimum est, omnem affectum vehementiorem tanquam ambigui sexus esse. Habet enim impetum virilem, impotentiam autem muliebrem. Etiam illud præclare, *Bacchum* mortuum reviviscere. Videntur enim Affectus quandoque sopiti, atque extincti, sed nulla fides habenda est eis, ne sepultis quidem; siquidem præbitâ materiâ, et occasione resurgunt. Atque de inventione vitis parabola prudens est: Omnis enim affectus ingeniosus est et sagax, ad investigandum fomites suos; Ante omnia autem, quæ hominibus innotuere, vinum ad perturbationes cujuscunque generis excitandas, et inflammandas potentissimum est, et maximè efficax; atque est eis, instar fomitis communis. Elegantissimè autem ponitur affectus provinciarum subjugator, et expeditionis infinitæ susceptor. Nunquam enim partis acquiescit, sed appetitu infinito neque satiabili ad ulteriora tendit, et novis inhiat; Etiam Tigres apud affectus stabulant et ad Currum Iugantur; Postquam enim affectus aliquis Curulis esse cœpit non pedestris, et victor rationis et Triumphator; in omnia quæ adversantur, aut se opponunt crudelis est et indomitus et immitis. Facetum autem est, quod circa Currum subsultant illi Dæmones ridiculi. Omnis enim affectus progignit Motus in oculis et ore ipso et gestu indecoros, et inconditos, subsultorios et deformes, adeò ut qui sibi in aliquo affectu, veluti Irâ, Insultatione, Amore, videatur magnificus et tumidus, aliis tamen sit turpis et ridiculus. Conspiciuntur etiam in affectus Comitatu Musæ. Neque enim reperitur ullus ferè affectus, cui non blandiatur aliqua Doctrina. Hac enim in re ingeniorum indulgentia, Musarum Majestatem minuit, ut cum duces vitæ esse debeant, sint Affectuum pedissequæ. Atque imprimis nobilis est illa Allegoria. *Bacchum* amores suos in eam effudisse, quæ ab alio relicta erat. Certissimum enim est Affectum id petere, et ambire, quod experientia repudiavit. Atque norint omnes qui affectibus suis servientes, et indulgentes pretium potiundi in immensum augent, sive honores appetant, sive fortunas, sive Amores, sive gloriam, sive scientiam, sive alia quæcunque, se res relictas petere, & à compluribus, per omnia ferè sæcula post experimentum dimissas, & fastiditas. Neque Mysterio caret, quod hædera *Baccho* sacra fuerit. Hoc enim duplici modo convenit. Primum, quod hædera hieme virescat, Deinde quod circa tot res, arbores, parietes, ædificia serpat, ac circumfundatur, ac se attollat. Quod ad primum enim attinet, omnis affectus per renitentiam & vetitum, & tanquam Antiperistasin (veluti per frigus brumæ hædera) virescit, & vigorem acquirit. Secundò affectus prædominans, omnes humanas actiones & omnia humana decreta tanquam hædera circumfunditur, atque iis se addit, & adjungit & immiscet. Neque mirum est, si superstitioni ritus *Baccho* attribuantur, cum omnis ferè malè sanus affectus in præavis religionibus, luxurietur: aut si furores ab eo immitti putentur, Cum omnis affectus, & ipse furor brevis sit, & si vehementiùs obsideat, & incumbat, in insania terminetur. Illud autem de *Pentheo*, & *Orpheo* Laceratis evidentem habet parabolam; Cum Affectus prævalidus & inquisitioni curiosæ, et admonitioni salutari

salutari, & liberæ, asperrimus, atq; infensissimus fit. Postremò illa confusio personarum *Jovis* & *Bacchi*, ad parabolam rectè traduci potest; quandoquidem res gestæ nobiles & claræ, & merita insignia, & gloriosa, interdum à virtute, & rectâ ratione, & Magnanimitate, interdum à latente affectu, & occultâ cupiditate (utcunq; famæ, & Laudis celebritate efferantur) proveniant; ut non facilè sit distinguere facta *Bacchi*, à factis *Jovis*.

XXV.

ATALANTA, sive Lucrum.

ATALANTA cùm velocitate excelleret, de victoriâ *Cursus* cum *Hippomene* certamen iniit. Conditiones certaminis erant; victori *Hippomeni* Conjugium ATALANTAE, Mors victo. Neq; dubia victoria videbatur, cum ATALANTAE insuperabilis in cursu præstantia multorum exitio insignita fuisset. Itaque *Hippomenes* ad dolos animum adjecit. Paravit autem tria Mala Aurea, eaque secum portavit. Res geri cœpit; Præcurrit ATALANTA; Ille cùm se à tergo relictum cerneret, artis non immemor, ex malis Aureis unum ante conspectum ATALANTAE projecit; non rectâ quidem sed ex transverso, ut illam & moraretur, atque insuper de viâ deduceret; Illa cupiditate muliebri, & Mali pulchritudine illecta, omisso stadio post malum cucurrit, & ad illud tollendum se submisit. *Hippomenes* interim, spatium stadii non parvum confecit, eamque post se reliquit. Illa tamen rursus naturali pernecitate jacturam temporis resarcivit, atque iterum emicuit; sed cùm *Hippomenes* secundò & tertio hujusmodi moras ei iniecisset, tandem victor astutiâ non virtute evasit. Fabula videtur Allegoriam insignem proponere de Certamine Artis cum Naturâ. Ars enim per ATALANTAM significata, virtute propriâ, si nihil obstat, & impediatur, longè naturâ velocior est, & veluti *Cursus* citatoris; & celerius ad Metam pervenit. Hoc enim in omnibus ferè effectis patet; Cernas fructus ex nucleis tardè, ex infusione celeritè provenire, Cernas Lutum in generatione Lapidum tardè, in torrefactione Laterum citò durescere; Etiam in Moralibus, dolorum oblivionem, & solatia diuturnitas temporis quasi ex beneficio naturæ inducit, Philosophia autem (quæ veluti Ars vivendi est) diem non expectat, sed præstat & repræsentat. Verùm istam Artis prærogativam & vigorem infinito rerum humanarum detrimento, Mala Aurea retardant: Neque reperitur ex scientiis, aut Artibus aliqua, quæ cursum suum verum & legitimum ad finem suum, tanquam ad Metam constanter produxerit; Sed perpetuò Artes incepta præcidunt, & stadium deserunt, & ad lucrum & commodum declinant, instar ATALANTAE,

Declinat Cursus, Aurumque volubile tollit.

Itaque

Itaque mirum minimè est, si Arti non datum sit, Naturam vincere, & victam ex pacto illo & lege Certaminis perimere, aut destruere; Sed Contrarium eveniat, ut Ars in Naturæ potestate sit, atque veluti nupta mulier conjugii pareat.

XXVI.

PROMETHEUS, sive Status
Hominis.

TRadunt Antiqui Hominem fuisse opus PROMETHEI, atque ex Luto factum, nisi quod PROMETHEUS particulas ex diversis Animalibus Massæ admiscuerit. Ille autem cum opus suum beneficio suo tueri vellet, neque Conditor solum generis humani videri, verum etiam Amplificator, ad Cœlum ascendit furtim, fasces secum portans ex Ferulâ, quibus ad currum Solis admotis, & accensis, Ignem ad terram detulit, atq; cum hominibus communicavit. Ob tantum PROMETHEI meritum memorant homines parum gratos fuisse. Quinetiam conspiratione factâ, & *Prometheum* & inventum ejus apud *Jovem* accusarunt. Ea res non perinde accepta, atque æquum videri possit. Nam ipsa accusatio *Jovi*, & Superis admodum cordi fuit. Itaq; delectati non solum ignis usum Hominibus indulserunt, verum & novum Munus omnium maximè amabile & optabile (perpetuam nimirum Juventam) homines donarunt. Illi gestientes & inepti, donum Deorum Afello imposuerunt. Inter redeundum autem laborabat Afellus siti gravi, & vehementi; cumque ad fontem quendam pervenisset, serpens fonti custos additus, eum à potu prohibuit, nisi illud quodcumq; esset, quod in dorso portaret pacisci vellet: Afellus miser conditionem accepit, atque hoc modo instauratio Juventutis, in pretium haustus pusillæ aquæ, ab hominibus ad Serpentes transmissa est. Verum *Prometheus* à Malitiâ suâ non abscedens atq; hominibus post præmium illud eorum frustratum, reconciliatus, animo verò erga *Jovem* exulcerato, dolos etiam ad Sacrificium adhibere veritus non est. Atq; duos aliquando tauros *Jovi* dicitur immolasse, ita tamen ut in alterius pelle carnes & adipem amborum incluserit, alteram pellem ossibus tantummodo suffarcinârit; atque deinde religiosus scilicet, & benignus *Jovi* optionem concessit. *Jupiter* vasfriciem, & malam fidem ejus detestatus, sed nactus occasionem ultionis, Ludibrium illud tauri elegit; atque ad vindictam conversus, cum se insolentiam *Promethei* reprimere non posse animadverteret, nisi hominum genus (quo opere ille immensum turgebat, & efferebatur) afflixisset, *Vulcano* imperavit, ut foeminam componeret pulchram & venustam, cui etiam Dii singuli dotes suas impertierunt, quæ idcirco *Pandora* vocata est. Huic foeminæ inter manus vasculum elegans posuerunt, in quo omnia mala, & ærumnas incluserant; subsidebat autem in imo vase Spes. Illa cum vasculo suo ad *Prometheum*, primò se contulit, eum captans, si forte

fortè ille vas accipere vellet, & aperire; quod ille cautus & astutus rejecit. Itaque ad *Epimetheum Promethei* fratrem, (sed diversæ admodum indolis) spreta deflexit. Ille nihil cunctatus, vas temerè aperuit; cùmq; mala illa omnigena evolare cerneret, serò sapiens, magnâ contentione, & festinatione vasi operculum suum rursus indere conatus est, vix tamen ultimam, & in fundo residentem Spem servare potuit. Postremò *Prometheo Jupiter* plurima & gravia imputans, quòd ignis olim furtum fecisset, quòd *Jovis* majestatem in sacrificio illo doloso ludibrio habuisset, quòd donum ejus aspernatus esset, novo etiam addito crimine, quòd *Palladem* vitiare tentasset, eum in vincula conjecit, & ad perpetuos cruciatus damnavit. Erat enim jussu *Jovis* adductus ad montem *Caucasum*, atque ibi Columnæ alligatus, ut nullo pacto se movere posset; aderat autem Aquila, quæ jecur ejus interdum rostro tundeat atque consumeat, noctu autem quantum comessum erat, renascebatur; ut nunquam doloris materia deficeret. Memorant tamen hoc supplicium aliquando finem habuisse: *Hercules* enim in Poculo quod à Sole acceperat, navigato Oceano, ad *Caucasum* pervenit, atque *Prometheum* liberavit, Aquilâ Sagittis confixâ. Instituta autem sunt, in honorem *Promethei* apud nonnullos populos Lampadiferorum certamina, in quibus decurrentes accensas faces ferebant, quas si extingui contigisset, victoriam sequentibus cedebant, & se subducebant, atque is demùm palmam accepit, qui primus facem accensam ad metam usque detulisset.

Fabula contemplationes plurimas veras atque graves & præ se fert & premit. Nonnulla enim in eâ jampridem rectè notata, alia planè intacta sunt. *Prometheus* Providentiam liquidò & disertè significat: Atque in rerum universitate sola desumpta & delecta est ab Antiquis Hominis fabrica & constitutio, quæ providentiæ attribuitur tanquam opus proprium. Hujus rei non solum illud in causâ esse videtur, quòd Hominis natura Mentem suscipit, atque Intellectum Providentiæ sedem, atque durum quodammodò videtur, & incredibile ex Principiis brutis, & surdis excitare, & educere Rationem & Mentem, ut serè necessariò concludatur providentia Animæ humanæ indita esse, non sine exemplari & intentione, & Authoramento Providentiæ majoris: Verùm & hoc præcipuè proponitur, quòd homo veluti Centrum Mundi sit, quatenus ad causas finales; adeò ut sublato è rebus Homine, reliqua vagari sine proposito videantur, & fluctuari, atq; quod aiunt, scopæ dissolutæ esse, nec finem petere. Omnia enim subserviunt Homini, isque usum & fructum ex singulis elicit & capit. Etenim Astrorum conversiones, & Periodi, & ad distinctiones temporum, & ad Plagarum Mundi distributionem faciunt. Et Meteora ad præfagia tempestatum, & venti tum ad navigandum, tum ad Molas, & Machinas, & Plantæ, atq; Animalia cujuscunq; generis, aut ad domicilia hominis & latebras, aut ad vestes, aut ad victum, aut ad Medicinam, aut ad levandos labores, aut denique ad delectationem & solatium referuntur: adeò ut omnia prorsus non suam rem agere videantur, sed hominis. Neq; temerè additum est, in Mafsâ illâ & Plasmate, particulas ex diversis animantibus desumptas, atq; cum luto illo temperatas & confusas

confusas fuisse; quia verissimum est, omnium rerum quas universum complectitur, hominē rem maximē compositam esse, & decompositā, ut non immeritō ab antiquis mūdus minor vocatus sit. Quamvis enim verbi Microcosmi Elegantiam, Chymici nimis putidē, & ad literam acceperint, & detorserint, dum in Homine Omnem *Mine-ram*, Omne vegetabile & reliqua, aut aliquid eis proportionatum subesse volunt; Manet tamen illud solidum & sanum quod diximus; Corpus Hominis omnium Entium & maximē mistum, & maximē organicum reperiri, quo magis admirandas virtutes, & facultates suscipit, & nanciscitur: Simplicium enim Corporum vires paucae sunt, licet certae & rapidae, quia minimē per Mixturam refractae, & comminutae, & libratae existunt; virtutis autem Copia & excellentia in Misturā & compositione habitat. Atque nihilominus Homo in originibus suis videtur esse res inermis & nuda, & tarda in Juvamentum sui, denique quae plurimis rebus indigeat. Itaque festinavit *Prometheus* ad inventionem ignis, qui omnibus ferē humanis necessitatibus & usibus suppeditat & ministrat levamenta et auxilia: ut si forma formarum Anima, si instrumentum instrumentorum Manus, Etiam auxilium auxiliorum, sive Opus Opium Ignis dici mereatur. Hinc enim Operationes quamplurimae; Hinc Artes Mechanicae, Hinc scientiae ipsae infinitis modis adjuvantur. Modus autem furti Ignis apte describitur, atque ex naturā rei. Is fuisse perhibetur per virgam ex ferulā ad Carrum Solis admotam. Ferula enim ad percussiones & plagas adhibetur, ut luculenter significetur Ignis generationem per corporum violentas percussiones & collisiones fieri, ex quibus attenuantur Materiae, & in motu ponuntur, & ad calorem Coelestium suscipiendum preparantur, ignemque veluti ex curru Solis modis clandestinis, ac quasi furtim decerpunt & rapiunt. Sequitur Parabolae pars insignis. Homines loco gratulationis & gratiarum actionis, ad indignationem, & expostulationem versos esse, atque accusationem & *Promethei* et Ignis apud *Iovem* instituisse; eamque rem *Iovi* acceptissimam fuisse, adeo ut hominum commoda ob hoc novā munificentiam cumulaverit. Quorsum enim ista criminis ingrati erga Authorem suum animi (quod vitium omnia ferē complectitur) approbatio et remuneratio? Res aliō spectare videtur. Hoc enim vult Allegoria; Incusationem et Naturae suae, & Artis per homines factam, ex optimo Mentis statu proficisci, atque in bonum cedere; contrarium Diis invisum, & infaustum esse. Qui enim Naturam humanam vel Artes receptas in immensum extollunt, & effusi sunt in admirationem earum rerum, quas habent, & possident, & Scientias quas profitentur, aut colunt, perfectas prorsus censeri volunt; illi primō adversus divinam naturam minū reverentes sunt, cujus perfectioni sua ferē equiparant; Deinde iidem erga homines magis sunt infructuosi, cum se ad fastigium rerum jam pervenisse putent, & tanquam perfuncti, ulteriora non quarant. Contrā qui Naturam et Artes deferunt, et accusant, & quer-

moniarum

moniarum pleni sunt, illi verè & magis modestum animi sensum retinent, et perpetuò ad novam industriam, et nova Inventa extimulantur. Quo mihi magis mirari libet Hominum inscitiam, et malum Genium, qui paucorum arrogantia servuli, istam Peripateticorum Philosophiam, portionem Græcæ sapientia, nec eam magnam, in tantâ veneratione habent, ut omnem ejus incusationem non solum inutilem, sed suspectam & fere periculosam reddiderint. Atque magis probandus est, et *Empedocles*, qui tanquam furens, et *Democritus*, qui magnâ cum verecundiâ, queruntur, Omnia abstrusa esse, nihil nos scire, nil cernere, veritatem in profundis puteis immerfam, veris falsa miris modis adjuncta, atque intorta esse; (nam Academia nova modum profus excessit) quàm *Aristotelis* schola fidens & Pronunciatrix. Itaque monendi sunt Homines, delationem Naturæ & Artis Diis cordi esse, et novas Eleemosynas, et donaria à divinâ benignitate impetrare, et incusationem *Promethei* licet Authoris et Magistri, eamque acrem et vehementem, magis sanam & utilem, quàm gratulationem effusam esse; denique opinionem Copiæ inter maximas causas Inopiæ reponi. Quod verò attinet ad Doni genus, quod homines in præmium accusationis dicuntur accepisse (florem Juventutis videlicet non deciduum) ejusmodi est, ut videantur antiqui de Modis et Medicinis ad senectutis retardationem, & vitæ prolongationem facientibus, non desperasse; sed illa utique numerasse potius inter ea, quæ per Hominum inertiam, & incuriam licet semel accepta perire, aut frustrata sunt; quàm inter ea quæ planè negata & nunquam concessa fuerint. Significant enim, et innunt, ex ignis vero usu, atque ex artis erroribus bene & strenuè accusatis, & convictis, munificentiam divinam ad hujusmodi dona hominibus non defuisse; ipsos sibi deesse, cum hoc Deorum munus Asello imposuerint lento & tardigrado; Ea videtur esse Experientia res stupida & plena moræ, ex cujus gradu tardo & testudineo antiqua illa querimonia de *Vitâ brevi*, & *Arte longâ* nata est. Atque certè nos in eâ sumus opinione, facultates illas duas, *Dogmaticam* & *Empiricam*, adhuc non benè conjunctas et copulatas fuisse, sed nova Deorum munera, aut Philosophiis abstractis tanquam levi Volucris; aut lentæ, & tardæ experientia tanquam Asello imposita esse. In quo tamen de Asello illo non malè omnandum est, nisi interveniat illud accidens viæ & sitis. Existimamus enim, si quis experientia, veluti certâ lege & Methodo constantè militet, neque inter viam experimenta, quæ vel ad Lucrum faciunt, vel ad ostentationem hauriendi siti corripitur, adeò ut ad ea comparanda onus suum deponat & distrahat; eum munificentia divinæ auctæ & novæ Basulum non inutilem fore. Quod verò donum illud ad Serpentes transierit, ea videtur adjectio ad Fabulam ornatus ferè gratiâ, nisi fortè illud inseruerint, ut Homines pudeat, se cum igne illo suo, & tot artibus ea in se transferre non posse, quæ Natura ipsa compluribus aliis animalibus largita est. Etiam illa subita Hominum cum *Promethæo* reconciliatio postquam spe

spe suâ decidissent, monitum habet utile & prudens. Notat enim Hominum levitatem & temeritatem in experimentis novis. Ea enim si statim non succedant, et ad vota respondeant, præpoperâ festinatione, homines incepta deserunt, et præcipites ad vetera recurrunt, iisque reconciliantur. Descripto statu hominis, quoad Artes & intellectualia, Parabola transit ad Religionem; culturam enim Artium, cultus Divinorum comitatus est; quem statim Hypocrisis occupavit & polluit. Itaque sub duplici illo sacrificio, eleganter repræsentatur persona verè Religiosi & Hypocrita. Alteri enim inest adeps, Dei nimirum portio, ob inflammationem, & suffitum, per quod affectus & zelus ad gloriam Dei incensus, atque alta petens significatur; Insunt viscera charitatis, insunt carnes bonæ, & utiles. In altero nihil præter ossa arida, & nuda reperiuntur, quæ nihilominus pellem farciunt, & hostiam pulcherrimam & magnificam imitantur; per quæ rectè notantur externi, & inanes ritus & Ceremoniæ jejunæ, quibus homines cultum divinum onerant & inflant, res ad ostentationem potius compositæ, quàm ad pietatem facientes. Neque satis est hominibus hujusmodi ludibria Deo offerre, nisi ea etiam illi imponant & imputent, ac si ipse illa elegerit, & præscripserit. Certè Propheta sub Dei personâ de hac optione expostulat: *Nam tandem hoc est illud jejunium, quod ELEGI, ut hominem animam suam in diem unum affligat, & caput instar junceæ demittat?* Post statum Religionis, Parabola se vertit ad mores, & humanæ vitæ conditiones. Atque pervulgatum est illud, & tamen rectè positum, per *Pandoram* significari Voluptatem, & Libidinem, quæ post vitæ civilis artes & cultum, & luxum, veluti ex dono ignis, & ipsa incensa est. Itaque *Vulcano* qui similiter ignem repræsentat, opificium voluptatis deputatur. Ab illâ autem infinita mala, & in animos & in corpora, & fortunas hominum unâ cum serâ pœnitentiâ fluxerunt; neque tantum in status singulorum, verum etiam in regna & respub. Ab eodem enim fonte bella & tumultus, & Tyrannides ortum traxere. Verum operæpretium est animadvertere, quam bellè & eleganter fabula duas humanæ vitæ conditiones, & veluti Tabulas sive Exempla sub personis *Promethei* & *Epimethei* depinxit. Qui enim sectam *Epimethei* sequuntur, illi improvidi, neque in longum consulentes, quæ in præsentia suavia sunt, prima habent, atque multis sanè propter hoc angustiis & difficultatibus, & calamitatibus premuntur, & perpetuò ferè cum illis conflictantur; interim tamen genium suum placant, atque insuper ob rerum imperitiam multas inanes spes intra animum volvunt, quibus tamen veluti suavibus insomniis se delectant, atque miseras vitæ suæ condiunt. *Promethei* autem schola, homines nimirum prudentes, & in futurum prospicientes, multa scilicet mala, & in fortuna cautè submovent & rejiciunt; verum cum hoc bono illud conjunctum est, ut multis voluptatibus, & varia rerum jucunditate se privent, & Genium suum fraudent, atque quod multo
pejus

pejus est, curis & sollicitudine & timoribus intestinis se crucient, & conficiant. Alligati enim Necessitatis columnæ, innumeris cogitationibus (quæ, quia volucres admodum sunt, per Aquilam significantur,) iisque pungentibus, & jecur mordentibus, & corrodentibus vexantur; nisi fortè aliquando veluti noctu exiguam quampiam animi remissionem, & quietem nanciscantur; ita tamen ut statim subinde redeant novæ anxietates, & formidines. Itaque paucis admodum utriusque fortis beneficium contigit, ut providentiæ commoda retinuerint, sollicitudinis, & perturbationis malis se liberarint: neque id quisquam assequi potest, nisi per *Herculem*, id est, Fortitudinem, & animi constantiam, quæ in omnem eventum parata, & cuicunque forti æqua, prospicit sine metu, fruitur sine fastidio, & tolerat sine impatientiâ. Atque illud notatu dignum est, virtutem hanc PROMETHEO non innatam, sed adventitiam fuisse, atque ex ope alienâ. Nulla enim ingenita, & naturalis Fortitudo, tantæ rei par esse possit. Sed hæc virtus ab ultimo Oceano, atque à Sole accepta & advecta est; Præstatur enim à Sapientiâ, tanquam à Sole, & à meditatione inconstantia, ac veluti undarum humanae vitæ, tanquam à navigatione Oceani; quæ duo *Virgilius* benè conjunxit.

*Fælix qui potuit rerum cognoscere causas,
Quique metus omnes, & inexorabile fatum
Subjecit pedibus, strepitumque Acherontis avari.*

Elegantissimè autem additur ad Hominum animos consolandos & confirmandos, *Heroem* istum ingentem in poculo sive urceo navigasse: ne fortè naturæ suæ angustias, & fragilitatem nimium pertimescant, aut causentur; ac si hujusmodi fortitudinis & constantia capax omnino non esset; de quo ipso *Seneca* bene ominatus est cum dicat, *Magnum est habere simul fragilitatem hominis, & securitatem Dei.* Sed jam retrocedendum est ad illud, quod consultò præterivimus, ne ea quæ inter se connexa sunt abrumperemus: Hoc est, de novissimo illo *Promethei* crimine, quod pudicitiam *Minervæ* sollicitasset. Nam & ob hoc Delictum gravissimum certè, & maximum, illam pœnam laniationis viscerum subiit. Illud non aliud esse videtur, quàm quod homines artibus, & Scientiâ multâ inflati, etiam Sapienciam divinam sensibus & rationi subicere sapiùs tentent; ex quo certissimè sequitur mentis laceratio & stimulatio perpetua & irrequieta. Itaque mente sobriâ & submissâ distinguenda sunt humana & divina; atque oracula sensus, & fidei; nisi fortè & religio hæretica, & philosophia commentitia hominibus cordi sit. Restat ultimum illud de ludis *Promethei* cum tædis ardentibus. Hoc rursus ad Artes & Scientias pertinet, sicut Ignis ille, ad cujus memoriam & celebrationem hujusmodi Ludi instituti sunt; atque continet in se monitum, idque prudentissimum; ut perfectio Scientiarum à successione, non ab unius alicujus pernicitate, aut facultate expectetur. Etenim qui ad cursum & contentionem velocissimi & validissimi sunt, ii ad facem

suam accensam servandam fortassè minùs sunt habiles, cùm à cursu rapido, æquè ac nimis tardo, periculum extinctionis immineat. Isti autem Luminum cursus & certamina jampridem intermissa videntur, cùm Scientiæ in primis quibùsque authoribus, *Aristotele*, *Galeno*, *Euclide*, *Ptolomeo*, maximè florere cernantur; atque successio nil magni effecerit, aut ferre tentaverit. Atque optandum esset, ut isti Ludi in honorem *Promethei* sive Humanæ Naturæ instaurarentur, atque Res certamen & æmulationem & bonam fortunam reciperet, neque ex unius cuiuspiam face tremulâ atque agitatâ perderet. Itaque homines monendi sunt, ut se ipsi exuscitent, & vires atque etiam vices suas experiantur, neque in paucorum hominum animulis & cerebellis omnia ponant. Hæc sunt illa, quæ in Fabulâ istâ vulgari, & decantatâ nobis adumbrari videntur: neque tamen inficiamur, illi subesse haud pauca, quæ ad Christianæ fidei mysteria miro consensu innuant; ante omnia Navigatio illa *Herculis* in Urceo ad liberandum *Prometheum*, Imaginem Dei Verbi in carne tanquam fragili vasculo ad redemptionem humani properantis præ se ferre videtur. Verùm nos omnem in hoc genere licentiam nobis ipsi interdiciamus, ne fortè Igne Extraneo ad Altare Domini utamur.

ICARUS

XXVII.

ICARUS volans: item SCYLLA, & CHARYBDIS, sive, Via media.

Mediocritas, sive Via Media, in Moralibus laudatissima est; in Intellectualibus minùs celebrata, sed non minùs utilis, & bona: In Politicis tantùm suspecta, & cum iudicio adhibenda. Morum autem Mediocritates, per viam ICARO præscriptam; Intellectualium autem, per viam inter *Scyllam* & *Charybdim* ob difficultatem & periculum decantatam, ab Antiquis notantur. ICARO præcepit Pater, cum Mare esset prætervolandum, ut viam aut nimis sublimem, aut nimis humilem caveret. Cum enim Alæ cerâ essent conglutinatae, periculum erat si altius efferretur, ne cera ex Solis ardore liquefieret; si ad vaporem Maris propius se submitteret, ne ab humore cera minùs tenax efficeretur. Ille verò ausu Iuvenili in celsiora contendit, atque in præceps lapsus est. Parabola facilis & vulgata est; Virtutis enim via inter Excessum, & Defectum recto tramite aperitur. Neque mirum erat, si ICARUM, Iuvenili Alacritate gestientem, Excessus perdiderit. Excessus enim ferè Iuvenum; Defectus Senum vitia esse solent. Ex semitis tamen malis, & nocivis, elegit ICARUS, (si planè pereundum erat) meliorem. Defectus enim rectè æstimantur Excessibus praviores. Quandoquidem Excessui, nonnihil Magnanimitatis subsit, & cognationiscum Cælo, ad instar volucris: Defectus verò humi serpat, instar Reptilis. Præclare Heraclitus; *Lumen siccum, optima Anima.* Nam si ex humo humorem contrahat Anima; prorsus depremitur & degenerat; Interim tamen Modus adhibendus est, ut ab illâ siccitate laudatâ, Lumen reddatur subtilius, non corripatur incendium. Atque hæc cuius ferè nota sunt. At via illa in Intellectualibus inter *Scyllam* & *Charybdim*, certè & peritiam navigandi, & felicitàtem desiderat. Si enim in *Scyllam* incidant Naves, illiduntur caudibus: si in *Charybdim*, absorbentur. Cujus Parabolæ ea videtur esse vis (quam nos breviter perstringemus, tametsi infinitam trahat contemplationem) ut in omni Doctrinâ & Scientiâ, earumque Regulis & Axiomatibus, Modus teneatur inter Distinctionum Scopulos, & universalium Voragines. Hæc enim duo naufragijs ingeniorum, & Artium famosa sunt.

Sphinx,

XXVIII.

SPHINX, sive Scientia.

TRADITUR SPHINX fuisse Monstrum specie multiforme; facie, & voce virginis; pennis volucris; unguibus *Gryphi*; Iugum autem Montis in agro *Thebano* tenebat, & vias obsidebat: Mos autem ei erat, viatores, ex insidijs invadere, ac comprehendere; quibus in potestatem redactis, *Ænigmata* quædam obscura & perplexa proponebat, quæ à *Musis* præbita, & accepta putabantur. Ea si solvere, & interpretari, miseri captivi non possent; hæsitantes & confusos in illis, magnâ sævitiâ dilaniabat. Hæc calamitas cum diu grassaretur; præmium propositum est à *Thebanis*, (ipsum *Thebarum* Imperium) viro qui *Sphingis* *Ænigmata* explicare possit, (neque enim alia superandæ illius ratio erat.) Tanto pretio excitatus *Oedipus* vir acer, & prudens, sed pedibus læsis, & perforatis conditionem accepit, & experiri statuit. Postquam autem fidens animi & alacer se coram *Sphinge* stitisset; Illa ab eo quæsit, quale tandem illud Animal esset, quod primò quadrupes natum, postea bipes factum esset, deinde tripes, ad extremum rursus quadrupes. Ille præsentis animo respondit, Illud in Hominem competere, qui sub ipsum partum & infantiam quadrupes provolvitur, & vix reperere tentat, nec ita multò post erectus & bipes incedit; in Senectute autem baculo innititur, & se sustentat, ut tanquam tripes videatur; extremâ autem ætate decrepitus Senex labantibus nervis, quadrupes decumbit, & lecto affigitur. Itaque vero responso victoriam adeptus, *Sphingem* interemit; Cujus corpus Afello impositum, veluti in Triumpho ducebatur; ipse autem ex pactis Rex *Thebanorum* creatus est. Fabula elegans, nec minus prudens est; atque videtur conficta, de Scientiâ, præsertim conjunctâ practicâ. Siquidem Scientia non absurdè Monstrum dici possit, cum ignorantibus & imperitis prorsus admirationi sit. Figurâ autem, & specie multiformis est, ob immensam varietatem subjecti, in quâ Scientia versatur; vultus & vox affingitur Muliebris ob gratiam & loquacitatem: Adduntur alæ, quia Scientiæ & earum Inventa momento discurrunt, & volant, cum Communicatio Scientiæ sit instar Luminis de Lumine, quod affatim incenditur. Elegantissimè autem attribuuntur ungues acuti, & adunci; quia Scientiæ Axiomata, & Argumenta penetrant mentem, eamque præhendunt & tenent, ut movere & elabi non possit; quod & sanctus Philosophus notavit; *verba Sapientum* (inquit) *sunt tanquam Aculei, & veluti Clavi in altum defixi.* Omnis autem Scientia collocata videtur in arduis & editis Montium. Nam res sublimis meritò putatur, & excelsa, & ignorantiam tanquam ex superiore loco despiciens, atque etiam latè & undequaque speculatur & prospicit, ut in verticibus Montium fieri solet. Vias autem obsidere fingitur Scientia, quia ubique in Itinere isto, sive peregrinatione

tionem vitæ humanæ, Materia & occasio Contemplationis se ingerit & occurrit. Proponit autem *Sphinx* Quæstiones & *Ænigmata* mortalibus varia & difficilia, quæ accepit à Musis. Ea tamen quamdiu apud Musas manent, sævitia fortalsè carent. Donec enim nullus alius finis Meditationis, & disquisitionis sit, præter ipsum Scire, Intellectus non premitur, nec in Arcto ponitur, sed vagatur, & expatiatur; atque in ipsâ dubitatione, & varietate nonnullam jucunditatem & delectationem sentit, sed postquam à Musis hujusmodi *Ænigmata* ad *Sphingem* transmissa sunt, id est, ad Practicam, ut instet, & urgeat Actio & Electio, & Decretum: tum demùm *Ænigmata* molesta & sæva esse incipiunt, & nisi solvantur & expediantur, animos hominum miris modis torquent, & vexant, & in omnes partes distrahunt, & planè lacerant. Proinde in *Ænigmatibus Sphingis* duplex semper proponitur conditio; non solventi mentis laceratio; solventi Imperium. Qui enim rem callet, is sine suo potitur, atque omnis artifex Operi suo imperat. *Ænigmatum* autem *Sphingis* duo in universum sunt genera: *Ænigmata* de Naturâ rerum, atque *Ænigmata* de Naturâ hominis; Atque similiter in præmium solutionis sequuntur duo Imperia; Imperium in Naturam, & Imperium in Homines; Veræ enim Philosophiæ Naturalis finis proprius & ultimus est, Imperium in res Naturales, Corpora, Medicinas, Mechanica, alia infinita; licèt Schola, oblati contenta, & sermonibus tumefacta, Res & opera negligat, & ferè projiciat. Verùm *Ænigma* illud *Oedipodi* propositum, ex quo ille Imperium *Thebanum* adeptus est, pertinebat ad naturam Hominis: Quisquis enim naturam Hominis prorsùs introspexit, ille faber ferè fortunæ suæ esse potest, & ad imperandum natus est. Id quod de Romanis artibus benè pronunciatum est,

Tu regere Imperio populos, Romane memento.

Hæ tibi erunt artes. —

Itaque appositè illud; quod *Augustus Caesar* signo *Sphingis*, sive de industriâ, sive fortuito usus est. Ille enim (si quis unquam) in Politicâ excelluit, & in vitæ suæ curriculo, plurima nova *Ænigmata* de Naturâ hominis fœlicissimè solvit, quæ nisi dexter & paratus solvisset, multoties non procul ab imminente pernicie & exitio abfuisset. Atque additur in Fabulâ, *Sphingis* devictæ Corpus in Asellum impostum fuisse. Elegantissimè certè, cum nihil sit tam acutum, & abstrusum, quin postquam planè intellectum, & deinceps pervulgatum sit, etiam tardo imponi possit. Neque illud prætermittendum; debellatam esse *Sphingem* à viro pedibus clavato; Etenim nimis cito pede, & celeri gradu ad *Ænigmata Sphingis* homines properare solent; unde fit, ut (prævalente *Sphinge*) potius per disputationes ingenia & animos lacerent, quàm per opera & effectus imperent.

XXIX.

PROSERPINA, five
Spiritus.

Narrant **PLUTONEM**, postquam regnum Inferorum ex partitione illâ memorabili accepisset, de nuptiis alicujus è superioribus desperasse, si eas per colloquia, aut modos suaves tentaret; ut ad Raptum consilia sua dirigere ei fuerit necesse. Itaque captatâ opportunitate **PROSERPINA** *Cereris* filiam, virginem pulcherrimam, dum flores *Narcissi* in *Sicilie* pratis colligeret, subito incursum rapuit, atque quadrigis secum ad subterranea asportavit; Ei magna reverentia præbita est, ut & *Domina Ditis* vocata sit. *Ceres* autem ejus mater, cum filia sibi unicè dilecta nusquam comparuisset, supra modum mœsta & anxia, tædam accensam ipsa manu præ se ferens, universum orbis terrarum ambitum peragravit, ut filiam investigaret & recuperaret. Id cum frustra fuisset, accepto fortè indicio, quod ad Inferos devecta esset, multis lachrymis & lamentationibus *Jovem* fatigavit, ut illa ei restitueretur. Atque tandem pervicit, ut si illa nihil ex iis quæ apud Inferos essent, degustasset, tum eam abducere liceret. ^{sup} Ea conditio Matris desiderio adversa fuit; **PROSERPINA** enim grana tria ex malo granato gustasse comperta est. Neque idcirco *Ceres* destitit, quin preces & ploratus de integro resumeret. Postremò itaque ei indultum est, ut **PROSERPINA** dispersitis temporibus, & alternis vicibus, sex menses cum Marito, alteris sex cum Matre esset. Hanc **PROSERPINAM** postea *Theseus* & *Perithous* eximia audaciâ thalamo *Ditis* deducere tentarunt. Cum autem in itinere super saxo apud inferos defessi confedisent, eis resurgere minimè licuit, sed æternùm sedebant. **PROSERPINA** itaque Inferorum Regina mansit; in cujus honorem etiam additum est privilegium magnum; Cum enim ab inferis revocare gradum, illis qui eò descendissent, fas non esset; ascripta est huic legi Exceptio singularis; ut si quis Ramum Aureum in donum **PROSERPINÆ** attulisset, ei ob hoc ire & redire liceret. Is ramus unicus erat in ingenti, & opaco luco, neque stirps erat, sed visci instat in alienâ arbore frondebat, atque avulso illo alter non deficiebat.

Fabula ad Naturam pertinere videtur, atque vim, & copiam illam in subterraneis, divitem & frugiferam, ex quâ hæc nostra pullulant, & in quam rursus solvuntur, & redeunt, perscrutari. Per **PROSERPINAM** antiqui significarunt Spiritum illum æthereum qui sub terrâ (per *Plutonem* repræsentatâ) clauditur & detinetur à superiore globo divulsus, quod non malè expressit ille.

Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto

Æthere, cognati retinebat semina cæli.

Ille spiritus raptus à Terrâ fingitur, quia minimè cohibetur, ubi tempus, & moram habet ad evolandum, sed subitâ confractione & comminutione tantùm, compingitur & figitur, perinde, ac si quis aerem aquæ commiscere tentet; Quod nullo modo efficere possit, nisi per agitationem celerem & rapidam; hâc enim ratione videmus illa corpora conjungi in Spumâ, Aere tanquam raptò ab Aquâ. Neque ineleganter additur, PROSERPINAM flores *Narcissi* in vallibus colligentem raptam fuisse; Quia *Narcissus* à torpore sive stupore nomen sumit; atque tum demùm spiritus ad raptum Materie Terrestris magis præparatus est & opportunus, cùm coagulari incipit, ac veluti torporem colligere. Rectè autem tribuitur honor ille PROSERPINÆ, qualis nulli uxori Deorum; ut Ditis Domina sit, quia ille spiritus planè omnia in illis regionibus administrat, stupido & quasi ignaro *Plutone*. Hunc autem spiritum Æther, ac vis Cœlestium (per *Cerere* adumbrata) infinitâ sedulitate elicere, atque sibi restituere contendit; Fax autem illa Ætheris sive Tæda ardens in manu *Cereris* proculdubio Solem denotat, qui circa terræ ambitum luminis officio fungitur, atque maximi omnium esset ad PROSERPINAM recuperandam momenti, si omninò hoc fieri posset. Illa tamen hæret, & manet: Cujus ratio sequitur accuratè & excellenter proposita in Pactis illis *Jovis* & *Cereris*. Primum enim certissimum est, duos esse modos spiritus in Materiâ solidâ & terrestri cohibendi. Alterum per Constipationem sive obstructionem, qui est mera incarceration & violentia. Alterum per Ministrationem proportionati alimenti, atque id fit sponte & libenter. Postquam enim Spiritus inclusus depascere incepit, atque se alere, evolare protinùs non festinat; sed veluti in Terrâ suâ figitur: Atque hæc est illa degustatio PROSERPINÆ ex malo granato: quæ si non fuisset, jam pridem à *Cerere* cum face illâ suâ orbem terrarum peragrante, abducta fuisset. Spiritus enim qui subest metallis & mineralibus compingitur fortasse præcipuè per Massæ soliditatem; qui autem in Plantis est & Animantibus, in corpore poroso habitat, & aperta effugia habet, nisi per illum modum Degustationis libenter detineretur. Secundum autem pactum de Semestri consuetudine, non aliud est quàm Elegans descriptio dispartitionis Anni; cùm spiritus ille per terram perfusus, quoad res vegetabiles mensibus æstatis apud superiora degat, atque mensibus hyemis ad subterranea redeat. Quod verò attinet ad conatum illum *Theser* & *Perithoi* abducendæ PROSERPINÆ, id eò spectat, quod sapit fiat, ut spiritus subtiliores qui ad terram in multis corporibus descendunt, neutiquàm illud efficiant, ut Spiritum subterraneum exsugant & secum uniant & evehant; Sed contra ipsi coagulentur, neque amplius resurgant; ut PROSERPINA per eos aucta incolis & imperio sit.

fit. De virgâ autem illâ aureâ, vix videmur sustinere posse impetum Chymistarum, si in nos hac ex parte irruant; cùm illi ab eodem lapide suo, & Auri montes, & Restitutionem corporum naturalium veluti à Portis Inferorum promittant. Verùm de Chymica, atque Lapidis illius Procis perpetuis; certò scimus Theoricam eorum esse sine fundamento, suspicamur etiam practicam esse sine certo pignore. Itaque missis illis, de istâ postremâ Parabolæ parte hæc nostra sententia est. Nobis certè compertum est ex compluribus Antiquorum figuris, eos Conservationem, atq; Instaurationem quadamtenus corporum naturalium, pro re desperatâ non habuisse, sed potiùs pro re abstrusâ, & quasi aviâ. Atque idem sentire hoc etiam loco videntur, cùm virgulam istam inter infinita virgulta ingentis & densissimæ Sylvæ collocârunt; Auream autem finxere, quia Aurum Durationis *Tessera* est: Infitivam, quia ab Arte hujusmodi effectus sperandus est, non ab aliquâ Medicinâ, aut modo simplici, aut naturali.

XXX.

METIS, sive Consilium.

Narrant Poëtæ antiqui JOVEM cepisse in uxorem METIN, cujus nomen non obscure *Consilium* significat; eam autem ex illo gravidam factam fuisse: Quod cum ille sensisset, partum ejus nullo modo expectâsse, sed utique eam devorasse, unde & ipse prægnans factus sit: Puerperium autem mirum fuisse: Nam ex capite, sive cerebro *Palladem* armatam peperisse. Hujus Fabulæ monstrôsâ, & primo auditu insulsissimæ sensus, arcanum Imperij continere videtur; quâ arte scilicet, Reges se versus Consilia sua gerere soleant, ut autoritas, & majestas eorum non solùm illibata conservetur, verùm apud populum augeatur, & extollatur. Nam Reges se cum Consilijs suis, vincolo veluti nuptiali copulare & conjungere, & de rebus maximis cum eis deliberare, recto & prudente Instituto consueverunt; Idque Majestatem eorum neutiquam imminuere, haud abs re judicant: verùm cùm Res jam ad Decretum spectat, quod instar partus est; Consilij partes non ultrâ tendere sinunt, ne acta ex Consilij arbitrio pendere videantur. Verùm, tum demùm Reges (nisi hujusmodi res sit, ut invidiam à se derivare cupiant) quicquid à Consilio elaboratum ut veluti in utero efformatum est, in se transferre consueverunt, ut decretum & Executio (quæ quia cum potestate procedit, & necessitatem infert, elegantèr sub figurâ *Palladis* armatæ involvitur) ab ipsis emanare videatur. Neque satis est, ut hoc ab Auctoritate Regum & eorum Voluntate, solutâ, & liberâ, et non obnoxia, profectum videatur; nisi etiam hoc sibi Reges sumant, ut ex Capite eorum, id est, ex Judicio, et prudentiâ propriâ, decreta nata existimentur.

SIRENES, five Voluptas.

Fabula de SIRENIBUS ad perniciosas illecebras voluptatis rectè, sed sensu vulgatissimo transfertur. Nobis autem videtur, SAPIENTIA VETERVM, tanquam Vuæ malè Calcata; ex quibus licèt non nihil exprimitur, tamen potissima quæque resident, & prætermittuntur. SIRENES *Acheloi*, & *Terpsichores* unius ex Musis, filia fuisse narrantur; Eæ primis temporibus alatae erant; sed inito temerè cum Musis certamine victæ, alis multatae sunt. Ex pennis autem evulsis, Musæ Coronas sibi fecerunt; adeo ut ab eo tempore Musæ cum Capitibus alatis procederent, præter unam SIRENVVM Matrem; Mora autem SIRENVVM erat in Insulis quibusdam amœnis; Illæ verò è speculâ naves adventantes cum conspicerent, Cantu navigantes primò detinebant, deinde alliciebant, exceptos autem necabant. Neque simplex erat Cantilena, sed singulos modis maximè naturæ eorum convenientibus captabant. Tanta autem pestis erat, ut Insulæ SIRENVVM etiam longè intuentibus alberent ex ossibus cadaverum inhumatorum. Huic malo remedium repertum est genere, & modo duplex; Alterum ab *Ulyssè*, Alterum ab *Orpheo*; *Ulysses* socijs omninò aures cerâ obturari iussit; Ipse, cum experimentum rei facere vellet, periculum autem depellere, se ad malum navis alligari voluit, interminatus, nequis eum, licèt rogatus, solveret; *Orpheus* verò, missis hujusmodi vinclis, clarâ voce Deorum laudes cantans ad lyram, voces SIRENVVM retudit, & extra omne periculum fuit.

Fabula ad mores pertinet, atque minimè obscura sanè, nec tamen inelegans Parabola videtur. Voluptates ex Copiâ rerum, ac affluentia; atque ex Hilaritate, sive exultatione animi proveniunt. Illæ olim primis ipsis illecebris subitò, & tanquam alatae, mortales rapere solebant. Doctrina autem & Eruditio, hoc saltem effecit, ut animus humanus se non nihil cohibeat, & exitum rei secum perpendat; itaque alas voluptatibus detraxit. Hoc autem in Musarum decus & honorem egregium cessit; Postquam enim Philosophiam contemptum voluptatum inducere posse nonnullorum exemplo patuit; statim res sublimis visa est, quæ animam veluti humo affixam attollat & evehat, & hominum cogitationes (quæ in capite vigent) pennatas & veluti aethereas faciat. Sola *Sirenium* Mater pedestris, & sine alis mansit; Ea proculdubio nil aliud est, quàm Doctrinæ leves, & ad jucunditatem inventæ, & adhibitæ; quales videntur *Petronio* illi in pretio fuisse, qui postquam sententiam Mortis accepisset, in ipsis atrijs Mortis delicias quaesivit, cumque etiam literas in solatium adhibere vellet, nil (inquit *Tacitus*) legit eorum, quæ ad constantiam faciunt; sed leves versus. Ex hoc genere est illud.

*Vivamus mea Lesbia, atque amemus,
Rumorésque senum severiorum
Omnes unius estimemus Assis.*

Et illud.

*Iura senes nōrint, & quid sit fasque, nefasque,
Inquirant tristes legūmque examina servant.*

Hujusmodi enim doctrinæ, alas Musarum Coronis rursus detrahere, & Sirenibus restituere velle videntur. Habitare autem perhibentur Sirenes in Insulis, quia voluptates ferè secessus quærunt, atque hominum coetus sæpe vitant: Sirenium autem cantus omnibus decantatus est, ejusque pernicies, & artificium varium: Itaque interprete hæc non egent. Illud magis acutum de ossibus veluti Clivis albenibus è longinquo visis: Ex quo illud significatur, exempla Calamitatum licet clara & conspicua, contra voluptatum corruptelas non multum proficere. Restat de remediis Parabola non abstrusa ea quidem, sed tamen prudens & nobilis. Proponuntur enim Mali tam callidi & tam violenti remedia tria. Duo à Philosophiâ: Tertium à Religione. Atque primus effugij modus est, ut quis principiis obstet, atque omnes occasiones, quæ animum tentare, & sollicitare possint, sedulo devitet: Id quod obturatio illa aurium denotat, atque hoc remedium ad animos mediocres, & plebeios necessariò adhibetur, tanquam ad Comites *Vlyssis*. Animi autem celsiores etiam versari inter medias voluptates possunt, si Decreti cōstantiâ se muniant: quim & per hoc, virtutis suæ experimentum magis exquisitum capere gaudent, etiam voluptatum ineptias & infanias perdiscunt, potiùs contemplantes, quàm obsequentes; quod & *Salomon* de se professus est, cum enumerationem voluptatum, quibus diffluebat, eâ sententiâ claudat: *Sapientia quoque perseveravit mecum*. Itaque hujusmodi Heroes inter maximas Voluptatum illecebras se immobiles præstare, atque in ipsis earum præcipitiis se sustinere queant; tantum ad *Vlyssis* exemplum, interdictis perniciosi suorum consiliis & obsequiis, quæ animum maximè omnium labefactare & solvere possint. Præstantissimum autem in omni genere est remedium *Orphei*; qui laudes Deorum cantans & reboans, SIRENUM voces confudit, & summovit. Meditationes enim Rerum Divinarum, Voluptates Sensus non tantum potestate, sed etiam suavitate superant.

FINIS.

DIALOGUS

DE
Bello Sacro

Fragmentorum prius

REB

Francisci Baconum

Baronem de Verulamio,

et Comitem de Arundel

LONDINI

IN PUBLICA BIBLIOTHECA

Regni Cantuariensis D. Pauli,
1777

Primum, quod Libellus, & quod Imperator.

Ranuncius, & quod Imperator.

Ones, & quod Imperator.

Et cetera.

Item, quod Imperator, & quod Imperator.

Item, quod Imperator, & quod Imperator.

[The main body of the page contains several paragraphs of text that are extremely faint and illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be a continuation of a treatise or a list of items.]

FINIS

DIALOGUS

DE

Bello Sacro :

Fragmentorum prius.

PER

Franciscum Baconum

Baronem de Verulamio,

Vice-Comitem *S. Albani.*

LONDINI,

Typis IOH. HAVILAND.

Prostant ad Insignia Regia in Cœmeterio *D. Pauli,*
apud *Iocosam Norton & Richardum Whitakerum.*

1638.

DIALOGVS

DE

Bello sacro

FRANCISCVS PRIMVS

PER

Imprimantur hæ paginae, *Ut ex ungue Leonem.*

Baronem de Verulamio

IOHANNES COCEVS.

LONDINI

Typis Ioh. Halliand.

Prostant ad insignia Regia in Coemeterio S. Pauli
apud locos Norton & Richardson Whittakerum.

1638.

A D

Reverendissimum

in CHRISTO Patrem,

LANCELOTVM ANDREWES

Episcopum Wintoniensem,

REGIÆ MAIESTATI

à Sanctoribus Consiliis.

Reverende Prasit;

Nter Consolationes, haudquaquam minima est, si quis sibi aliorum Calamitates representet, quæ cum suis conformitatem habeant. *Exempla* enim penetrant magis, quam *Argumenta*; Quinetiam illud Nobis innuunt, quod *Scriptura* in Solatium adducit; *Nil novi nobis accidisse.* Afficiunt autem *Exempla* cò magis, quò propiùs ad Similitudinem Rerum nostrarum accedunt: Multòque adhuc magis, si *Fortuna* illos non levius mulctarit, qui nobis ipsis, dignitate & virtute, præcelluerunt. Etenim, ut inanem præsumptionem sapit, si nos ipsos cum Melioribus componamus; Ita, ex alterâ parte, rectè & salubriter infertur *Conclusio*; Si alii nobis Superiores, similia perpessi sint, non esse cur nos supra modum conqueramur.

In hoc Consolationis genere, equidem mihi ipsi minime

Epistola Dedicatoria.

defui; Quamvis ut *Christianus*, (per infinitam Dei Misericordiam,) altiores etiam Consolationes degustaverim. Quamobrem, ex variâ Rerum Memoriam, & Librorum Lektione, cum *Exempla* haud pauca, tam vetera, quam recentia, mihi ante oculos, proposuissem; Cogitationes memoriam (fateor) fecerunt, imò etiam acquieverunt, in tribus præcipuè *Viris*; Tanquam maximè eminentibus, & cum illâ Fortunâ, quæ mea aliquando fuit, conjunctissimis. Hi tres, in Rebus pub. suis, singuli, Magistratibus amplissimis perfuncti sunt: iidem, non præliis, aut alio Infortunii genere, dejecti, sed Judiciis, & Legum Auctoritate, tanquam Rei, & Delinquentes, abdicati; iidem insuper celebres fuerunt Scriptores, ita ut Memoria Calamitatis ipsorum, apud Posteritatem Jam maneat, & se exhibeat, tanquam Pictura quæ nostrâ gesta representet, inter pulcherrimas & illustres Operum & Actorum suorum Tabulas: Quin & omnes tres, (si hoc ad rem conduceret) *Exempla* fuerunt valida, ad extinguendam cujuscumque Ambitionem, Fortunam de novo tentandi: Quandoquidem unusquisque eorum, magnâ cum gloriâ, revocatus & restitutus fuerit; sed ad graviores suam ruinam, quæ in Morte violentâ exitum reperit. Fuerunt hi tres *Viri*, *Demosthenes*, *Cicero*, & *Seneca*. Quando igitur, cum *Viris* hisce eximiis, Me, tum Fortuna, tum Studia, conjunxerint, inquirere & observare cœpi, quomodo Calamitates illi suas toleraverint, & præcipuè quomodo tempus impenderint, cum à Civilibus Negotiis prorsus abdicati, & inhabiles pronuntiati sint: Ut ab illis aliquid addiscerem; Utque mihi non solum *Consolatorum*, verum etiam *Consiliatorum* loco essent. Observavi autem, quam diversis modis, Infortunia illorum illos affecerunt; Eâ præcipuè in re, de quâ inquirere cœperam; Temporis scilicet, & Calamorum suorum, applicatione *Ciceronem* vidi, durante exilio suo, (quod biennium ferme complevit,) ita animo emollitum & dejectum, ut nihil præter Epistolas quasdam muliebres exaraverit, omnia Questibus implentes. Attamen, ex tribus illis, (meo quidem judicio,) minima ei Causa affuit, cui magnoperè perturbaretur. Etsi enim judicatum fuisset; eoque Judiciis genere, quod summam Auctoritatem obtinuit; Legem scilicet latâ; ut exularet, & universæ ejus Fortune

Epistola Dedicatoria.

Fisco addicerentur, Domus ejus diruerentur; Urque Capitale cuius esset, qui de ejus Restitutione ageret; Nihilominus, Calamitas ejus, etiam eo tempore, Ignominiae notâ caruit; Atque nil aliud quam Temporis Procella reputabatur, quæ eum tanquam turbine subverterat. *Demosthenes* contra, licet Judicium quo proscriberetur, Ignominiae plenum esset; utpote Repetundarum damnatus; Neque Repetundarum simpliciter, sed quæ cum proditione, & læsâ Majestate, conjunctæ essent; Nihilominus Calamitatis suæ, sensum tam exiguum præ se tulit, ut Exiliû tempore, Negotiis Civilibus non abstineret, sed iisdem se immisceret; Atque per Literas scriptis, Consilio suo Impertire *Populum Atheniensem* ausus esset, non minus quam si adhuc ad clayum sederet; ut patet in quibusdam ejus *Epistolis*, quæ hodiè extant. *Seneca* certè, qui ob Corruptelas varias, & Crimina, damnatus fuit, & in exilium actus in *Insulam* quandam solitariam, mediocritatem servavit: Quamvis enim Calamus ejus non refrixit, tamen in Negotia Civilia se ingerere abstinuit: Sed otium quod nactus erat, in scribendis *Libris* quibusdam, excellentis Argumenti & Usus, in omne ævum, insumpsit; Licet aliquos eorum dedicaverit, minus pro dignitate.

Exempla hæc, in Instituto quodam, ad quod etiam alias sponte inclinabam, me multum confirmârunt; ut concessum mihi Tempus, omnino, in scribendo, impenderem; Utque *Talentum* à Deo concreditum, non ut prius Trapezitis particularibus, sed Excambiis publicis, quæ nunquam exhaurientur, & usuram pro certo reddent, committerem. Itaque, cum ante Annos aliquot, *Instauracionis* meæ Partem edidissem; (Quod quidem Opus, inter Opera mea, illud est; (*Si nunquam fallit Imago*;) Cui plurimum tribuo;) Decrevi certè, in cæteris ejus Partibus, minimè defatisci. Quod etiam nunc ago. Etsi autem de illo Opere, Testimonia plurima, ex Partibus Transmarinis receperim; (Talia certè, quibus non poterim majora, cum tam insigni Approbatione & Honore, sub initiis, in Argumento tam abstruso expectare;) Illud tamen Animo meo penitus insedit; Opus memoratum, Hominum, præsertim vulgaris judicii, Capita supervolare. Itaque constitui, (licet inversâ paulisper Ordinis serie,) Rem ad Sensûs judicium deorsum trahere, per *Exempla* quædam, &

Epistola Dedicatoria.

Portiones *Naturalis Historiæ*, & *Inquisitiones* super eam: Quod etiam ex parte feci. Rursus, quia Opus meum, *De Augmentis Scientiarum*, Parasceve quædam, & tanquam Clavis esse possit, ad *Instaurationis* sensum melius referendum; (Quippe quod Notionum & veterum & novarum mixturam recipiat; ubi *Instaurationis* novas tantum Notiones proponat meras; nisi quod hinc & inde, inspergantur veteres ad gustum tantum;) consentaneum putavi, illud Opus in Linguam Generalem ex Vernaculâ vertere; Non sine multis & magnis Additionibus, præsertim in Libro secundo; Qui *Partitiones Scientiarum* complectitur: Idque ita cumulatè præstiti, ut iudicem *Librum* illum, jam in plures divisum, pro primâ *Instaurationis* Parte, haberi posse; Quam, *Partitionum Scientiarum* nomine, antea insignivi: Et sic fidem meam, in hac parte, liberari confido. Atque hoc etiam jam peractum est. Præterea, quoniam Civilem, quam tam diu sustinui, Personam, prorsus exuere non potui; (Cujus si ipse obliviscerer, satis multi meminissent,) Opus etiam de *Legibus* ingressus sum; Hoc Instituto, ut Characterem quendam Justitiæ proponerem, mediæ cujusdam naturæ, inter Speculativas & speciosas Legum Descriptiones à Philosophis factas, atque Scripta Juriconsultorum, qui particularibus Placitis, & Scitis, Patriarum & Rerumpub. suarum, sunt, ut plurimum, obnoxii & astricti. Hoc autem Opus, quoniam tantum absorpturum fuisset temporis, atque alia jure præcedere deberent, infectum reliqui; Solummodò Portiunculam ejus quandam, ad exemplar, in uno ex Libris *De Augmentis Scientiarum*, (octavo scilicet,) exhibui. Verum est etiam, (fateor,) me in animo habuisse, *Digestum* quoddam, *Legum Patriæ* meæ, ut componerem; sed quia plurimorum Manibus indigebat, neque ex Me solo pendeat, illud quoque deposui. Jam, cum in *Instauratione* meâ, universi Generis Humani Bonum, mihi ante oculos proposuerim; ut vita humana excoleretur, bearetur, & ampliori à Naturâ dote donaretur; In Opere autem illo de *Legibus*, cujus initia perstrinxi, (ut dictum est,) Humani Generis similiter Bonum mihi proposuerim, sed in Societate Civili, & Scientiæ Politicæ Dotibus: Putavi etiam aliquid me *Patriæ* Bono aut Honori debere, quam semper dilexi; Adeo ut licet Magistratus quos gessi, supra Meritum meum

Epistola Dedicatoria.

meum essent ; Amor tamen meus Boni publici, & Curæ circa illud impense, etiam supra, & ultra Gradus, in quibus collocabar, transcenderent. Quocirca, (præsertim cum Opus illud de *Legibus Patriis* deposuissem,) Honorem aliquem *Patriæ* dilectæ exhibere volui : Quod operam dedi ut facerem, in *Historiâ* meâ, *Regni Henrici Septimi*. Quantum verò ad *Librum* illum jampridem editum ; Cui antea Titulus ; *Delibationes Morales & Civiles* ; Nunc autem ; *Sermones Fideles, sive Interiora Rerum* ; inscribitur ; Eum etiam multipliciter auxi, & ditavi ; Et in Linguam quoque Latinam è Vernaculâ, verti curavi. Illud autem Scriptorum genus, Animi reficiendi & levandi causâ, subinde tracto : Quamvis non sum nescius, ejusmodi Scripta, minore labore & molimine, Nomen meum fortassè magis illustrare & attollere posse, quàm reliqua quæ tractavi, & tracto. Quinetiàm *Libellum* meum, *De Sapientiâ Veterum*, ut ab interitu tutior esset, in *Tomo Operum meorum Moralium & Politicorum*, rursus edendum curavi.

Verùm hæc omnia Scripta mea animo revolvens, subiit Cogitatio, universa in *Civitatem*, nulla in *Templum*, procedere ; Exceptis paucis alicubi inspersis, quæ ad *Religionem* spectant. Atqui cum in *Templo* ipso, tanta Solatia degustaverim & hauserim, cupio etiam Oblationis quidpiam illuc deferre. Argumentum itaque delegi, mixtum ex Rebus ad *Religionem* spectantibus, & *Civilibus* ; Atque etiam medium inter *Contemplationes*, & *Activa* ; *Tractatum* scilicet *De Bello Sacro* : Quis enim noverit, numnon illud contingere possit ; *Exorire aliquis* ? Res magnæ, (præsertim quæ ad *Religionem* referuntur,) ab exiguis sæpenuerò oriuntur initiis ; Et Modulus prius factus quandoque *Ædificium* ipsum invitat. Hoc *Opus*, (quia semper *Dedicationes* Adulatorias minùs probavi,) *Paternitati* tuæ dedicare visum ; In pignus veteris nostræ *Familiaritatis* & *Amicitie* : Nec minùs, quia inter *Viros* *Ætatis* hujus, Tibi, Reverentiam haud vulgarem, deberi existimem.

Reverendæ Paternitatis tuæ
Amicus Fidelis,

FR. S. ALBAN.

DIALOGVS

DE

Bello Sacro.

Interlocutores.

Eusebius. Zebedæus. Gamaliel. Martius.

Eupolis. Pollio.

Characteres harum Personarum.

Zebedæus Romano-Catholicus, fervidus, & Zelotes. Gamaliel, in Religionem Reformatam, fervidus item, & Zelotes. Eusebius, Theologus Orthodoxus, & Moderatus. Martius, vir Militaris. Eupolis, Politicus. Pollio, Aulicus. Omnes præter Gamalielem Romano-Catholici.

Convenerunt Parisiis, in Domo Eupolidis, Eusebius, Zebedæus, Gamaliel, & Martius: Singuli eorum, Viri egregii, sed multum inter se differentes. Aderat etiam Eupolis ipse: Atque dum sederunt colloquentes, intervenit ab Aulâ Pollio: Ac quamprimum eos vidit, more suo ingenioso, & faceto, dixit.

POLLIO.

Ideo quatuor hinc præsentem, qui Mundum egregium, (arbitror,) constituere possint: Tantum enim ab invicem discrepatis, quantum quatuor Elementa, & nihilo secius concordem estis. Quantum verò ad Eupolidem, quia moderatus est, & placidus, illum loco Quintæ Essentiæ ponere libet. EUPOLIS. Si nos quinque (Pollio) Mundum constituimus majorem, unicuique tu Mundum minorem constituere possis: Siquidem omnia, & profitearis, & connitaris, ad Te ipsum solum referre,

referre. P O L L I O. At quid illi, qui hoc agunt, sed minimè profitemur? E V P O L I S. Sunt illi quidem minus animosi, sed magis metuendi. Verùm age, & nobiscum Sermones conferas: Etenim inter Nos, de præsentis *Orbis Christiani* statu, loquebamur; In quo libenter etiam Opinionem tuam audiremus. P O L L I O. Domini mei; Iter hoc Mane confeci; Iamque Æstus Diei ingruit: Itaque Sermones Vestri, opus est, Aures meas admodum delectent, quo ab Oculis impetrent, ut Somno abstineant. Attamen si permittetis, ut vos excitem, si quando Sermones vestri mihi videantur obdormiscere, quantum potero, Somnum abigam. E V P O L I S. Imò gratum nobis feceris, si hoc præstiteris. Illud tantum metuo, ne universum, quod tractamus, Argumentum, instar Insomniij cuiusdam, haud penitus insulsi & vani, sed Insomniij tamen, tibi videbitur. Etenim Optata bona, absque spe Effectus, nedum tentandi copiâ, non multum illis præstant: Verùm ne te diutiùs detineamus, cum ingrediebaris, *Martius* hic, & Attentiones nostras excitavit, & Animos affecit, Oratione suâ, quam inchoavit tantum: Neque malè cedit hæc res, ad somnolentiam tuam discutiendam: Videbatur enim Sermo ejus, quasi ad Bellum Classicum canorum. Si placet igitur, (*Marti*,) de integro sermonem renoves: Nam & Sermo ipse dignus erat qui repetatur; Atque mehercle, Corona Auditorum ista, non mediocriter dignitate aucta est, per præsentiam *Pollionis*. M A R T I V S. Cum modò ingressus es, (*Pollio*) liberè Animi mei Sensum, hisce *Dominis* meis aperui: Me observasse, quod per dena jam Annorum Lustra, proximè elapsa, minus nobile quiddam spirârunt, (si mihi fas sit dicere,) *Orbis Christiani* Bella, & Expeditiones Militares. Ecce Bella cum subditis; similia Litibus quidem protervis in Foro; in quo pertinaciter Lege agitur, pro Jure suo recuperando; Quod meliùs forsan, placido & quieto more, obtineri potuit. Ecce pusillas, Oppidi cujuscumque, aut Portiunculæ Territorij, Debellationes; Quales esse solent Rusticorum Acquisitiones, Agelli, aut Anguli Terræ, commodè adjacentis. Quod si etiam Bella, pro Regno *Neopolitano*, aut Ducato *Mediolanensi*, aut Regnis *Lusitania*, aut *Bohemia*, suscepta fuerint; Tamen & hæc ipsa, tanquam Bella *Ethnicorum*, (*Atheniensium*, *Lacedæmoniorum*, *Romanorum*,) pro secularibus quidem Commodis, & Ambitione Dominationis, gestasunt; Nec *Militiâ Christianâ* censerentur digna. At *Ecclesia* Missiones suas, in extremos Fines Gentium & Insularum, facit; Nobili Operâ & Instituto; Verum hoc sonat tantum; Ecce unus Gladius hic. Reges & Principes *Christiani*, meritò accusandi, quod *Fidei Christianæ* propagationi, Armis & Opibus suis, non invigilent. Attamen Dominus noster, qui in Terrâ manens, dixit *Apostolis*; *Ite & predicare*; Dixit etiam, de Cælo, *Constantino*; *In hoc signo vince*. Quis Miles *Christianus*, piâ Æmulatione non commoveatur, cum viderit Ordinem quendam, *Societatis Iesu*, aut *Sancti Francisci*, aut *Sancti Augustini*, tot & tanta, pro *Religionis Christianæ* propagatione, sustinere & perficere; Ordinem vero *Sancti Jacobi*, aut *Sancti Michaelis*, aut *Sancti Georgii*, nil aliud ferè perpetrare, neque majora meditari, quam ut vestes solennes induant, Festa *Patronorum* suorum anniversaria celebrent, & cæteros Ritus ac Cæremonias Ordinis sui, observent? Quia & *Mercatores* ipsi, in iudicio surgent, contra *Principes & Proceres Europe*: Illi enim,

enim, viam in Mari latam, straverunt & triverunt, usque ad ultimos Orbis Fines; Classes & Copias Navales, *Hispanorum, Anglorum, Belgarum*, instruendo & mittendo, quantæ *Indias* quidem, & *Chinam*, terrefacere & concutere possint: Hæc autem omnia, propter Margaritas scilicet, aut Gemmas, aut Aromata, suscepta sunt: At propter *Margaritam* illam *Regni Cælorum*, aut *Gemmas Cælestis Hierusalem*, aut *Aromata Horti Sponsi*, Malum quidem Navis ne unum erectum vidimus. Illud interim, pro nihilo ducunt, Sanguinem *Christianum*, in partibus tam remotis, inter se præliantes, effundere; Sed ne Guttam quidem, in Causâ *Christi*. Venim, ne immemor videar, Rerum præclararum, in hoc genere, gestarum, fateor intra spatium illud quinquaginta Annorum, (de quo loquor,) aut paulò plus, tres susceptas esse Actiones memorabiles, à *Christianis*, contra *Infideles*; In quibus *Christiani* Invasores fuere. Cùm enim Bellum Defensivum sit, Necessitatis potiùs Bellum judico, quam Pietatis. Prima fuit, celebris illa & felix, Expeditio Navalis, quæ Victoriâ apud *Insulas Cursolares* terminata est; Quæ hamum inseruit, naribus *Ottomani*, usque ad diem hodiernum. Quod Opus præcipuè instructum & animatum fuit, ab eximio illo Principe, *Papâ Pio Quinto*; Quem miror, Successores ejus, inter *Sanctos* non retulisse. Secunda fuit, Nobilis illa, (licet calamitosa,) Expeditio *Sebastiani, Lusitanie Regis*, in *Africam*; Quæ ab illo solo, absque aliorum ope, suscepta fuit; Ita solo, ut aliis, se postea excusandi, necessitatem imponeret. Pro ultimâ numero, memorabiles illas IncurSIONES, a *Sigismundo Principe Transylvanie* factas: Cujus Felicitatis Filium à *Christianis* ipsis abscissum fuit; Contra *Monita* egregia & Paterna, *Papæ Clementis Octavi*. Plures mihi non occurrunt.

POLLIO. Pace tuâ, quid dicis de Extirpatione *Maurorum Valentie*? Ad quam subitam Quæstionem *Martius* paululum obticuit: *Gamaliel* autem, sermonem arripens, dixit. G A M A L I E L. Planè censeo, *Martium* rectè Actionem illam præterisse: Etenim, meâ sententiâ, damnanda prorsus est. Imò videtur Factum illud *Deo* displicuisse. Cernitis enim *Regem*, sub cuius Imperio, hoc factum est, (Quem vos *Catholici* pro sancto & immaculato Principe habetis,) in ipso Ætatis suæ flore, sublatum; Auctorem autem, & Sualorem; Rigoris ejus, (Cujus Fortuna super *Rupem edificata* putabatur,) corruisse; Quin & opinantur plurimi, Rationes ejus Facti nondùm esse transactas, sed iis reddendis *Hispaniam* adhuc esse obnoxiam: Eò magis, quod ingens *Maurorum* illorum Numerus, (Exilio jam probati,) constanter in Fide perseverant, & veros se *Christianos* in omnibus præstant, præterquam quod appetitu Vindictæ, in *Hispanos* flagrant. Z E B E D E V S. Noli, obsecro, (*Gamaliel*,) de Actione illâ magnâ temerè judicare; Quæ instar *Ventilabri Christi* fuit in Regionibus illis; Nisi fortè monstrare poteris, Pactum aliquod *Hispanorum* cum illis Populis, quale *Iosuah* fecit cum *Gibeonitis*: Quo cautum esset, ut execrabilis illa Generatio, Sedes antiquas retineret. Quinetiam vides, *Edicto Regis*, hoc Executioni mandatum fuisse, non tumultuariè: Gladius enim Manibus *Plebis* neutiquam commissus est. E V P O L I S. Arbitror equidem, *Martium* illud omisisse, non quod iudicio in alterutram Partem inclinaret; Sed quia cum Actionibus Belli hæud benè congruebat; Siquidem cum Subditis tantum Res fuit; Neque Ar-

mis contrà itum est. Verùm permitramus (si placet) *Martium* in Ora-
 tione procedere; Loquebatur enim, (ut mihi videtur,) tanquam Theolo-
 gus Armis indutus. MARTIVS. Fateor, (*Eupoli,*) me in his quæ
 loquor, Pietatem & Religionem, præcipuè mihi ante oculos propone-
 re: Nihilominùs, si loquendum mihi esset, ut Homini Animali tantùm,
 eadem consulerem. Neque enim reperiri hodiè potest, Expeditio ali-
 qua, aut Actio, etiam respectu secularis Amplitudinis, & Honoris terre-
 ni, quæ cum *Bello* contra *Infideles* comparetur. Neque in hoc, quod af-
 fero, Novitatem aliquam, aut ventosum quidpiam propono; sed quod
 in Exemplis recentibus, ejusdem generis, se ostendit; Licet fortassè mi-
 nùs arduis. *Castiliani*, Seculo superiore, Orbem novum aperuerunt;
 Atque *Regnum Mexicanum, Peruviam, Chilen,* & alias *Indiæ Occidentalis*
 Regiones, subegerunt, & plantarunt. Videmus, quam ingentes opum
 Fluctus, in *Europam*, ex eâ re, inundarunt; Adeò ut *Orbis Christiani* Cen-
 sus, in Decuplum, imò in Vicecuplum, jam aucti sint. Verum est, *Au-
 rum*, tempore Invasionis primæ, in iis Regionibus, congestum fuisse, &
 accumulatum; Sed *Argenti Venæ* adhuc perpetuò scatent. Ex eodem
 etiam Auso, infinita, Territorii & Imperii, facta est Accessio. Neque
 enim unquam antehac, *Orbis Christianus* in Duplum crevit; Quod verè
 asserti possit, jam esse factum, si computes id quod jamdudùm acquisitum
 est, cum eo quod in posterum acquiri possit, per Occupationem & Cul-
 turam earum Partium Ulteriorem. Neque tamen affirmari verè possit,
 (si ingenuè loquamur,) *Fidei Christianæ* Propagationem, Navigationum
 illarum & Plantationum, Causam præcipuam extitisse; Sed *Aurum,*
Argentum, Opes, & Gloriam. Ita ut, quod in *Dei* Providentiâ primum
 fuerit, in *Hominum* Appetitu & Intentione, secundas tantùm Partes ob-
 tinuit. Similia prædicari possint, de Navigationibus & Expeditioni-
 bus præclaris, *Immanuelis Lusitanæ Regis;* Cujus *Arma Africam & Asi-
 am* cingere coeperunt; Atque ad se trahere, non solum *Commercium*
Aromatum, Lapidum pretiosorum, Moschi, & Pharmacorum, sed
Sedes & Imperia in Partibus illis *Orientis* extremis. Neque enim in
 his ipsis, *Religio Christiana,* præcipuè ante Oculos obversabatur, sed *Am-
 plicatio, & Prolatio Imperii, & Divitiarum.* Accidit autem jam, ex
 duobus istis præclaris Facinoribus, cum *Orientales & Occidentales Indiæ*
 modò sub *Hispaniæ* Ditione unitæ sint, id quod *Magniloquus* quidam
 dixit; *Solem in Imperio Hispanorum nunquam Occumbere, sed aliquam ejus
 Partem semper irradiare.* Quod, (si verum dicendum est,) *Radius* qui-
 dam est *Gloriæ,* non dico *Corpus solidum Gloriæ,* in quo *Monarchia
 Hispaniæ,* reliquis omnibus *Monarchiis,* superior sit. Quamobrem, ut con-
 cludam, videre est in hisce Expeditionibus, contra *Ethnicos & Infideles,*
Honorem & Utilitatem, tam Spiritualem, quam Temporalem, in unâ,
 tam Intentione, quam Prosecutione, coivisse. POLDIO. At, ut mi-
 hi videtur, pace tuâ, (*Marti,*) meminisse debueras, *Homines Silvestres*
 & merè *Barbaros,* similes esse *Bestiis & Avibus,* quæ *Feræ sunt Naturæ;*
 Quarum *Proprietas,* (qualis esse potest,) *Possessionem* sequitur, & Oc-
 cupanti conceditur: Sed in *Populis Civilibus* hoc non tenet. MARTIVS.
 Ego certè nil tale *Discriminis* agnosco, inter *Animas Rationales;* Sed
 contrà sentio, quicquid in ordine sit, ad *Bonum Populi* alicujus majus, &
 latius,

latius, Actionem posse Injustitiâ absolvere, concessio quod populus sit, five magis, five minus, cultus & civilis. Verum, non facile tibi concedam, (Pollio,) *Populos, Peruvianum, aut Mexicanum,* ita penitus fuisse Barbaros, vel Feros, ut Oratio tua innuit: Aut quod talis poni debeat differentia, inter illos, & alios, *Infideles,* qui hodiè in Locis plurimis degunt. In *Peruviâ,* licet nudi fuissent, tēperaturâ fortasse Climatis hoc postulante; Et Con-
 suetudines nonnullæ admodum Barbaræ apud eos invaluissent; Attamen Administrationi certè *Incarum,* in aliquibus, Humanitas, & Civilitas, non defuerunt. Reduxerant Nationes illas, ab *Idolorum* omnigenum Adora-
 tione, ad Adorationem *Solis.* Atque, (quantum memini,) *Liber Sapien-
 tiæ* Gradus *Idololatriæ* distinguit: Constituens *Idolorum* vilium & despi-
 cabilium Cultum, magis cæcum & detestandum esse, quam simplicem
Cultum Creaturæ. Et similiter, (nisi fallor,) faciunt quidam ex *Prophetis*; Ponentes *Cultum Idolorum,* per *Metaphoram,* tanquam *turpissimam & Maxi-
 mē bestialem Fornicationem.* Insuper *Peruviani,* sub Imperio *Incarum,* mag-
 nifica habuerunt Tempia superstitionis suæ: Justitiæ Administratio apud
 eos viguit: Obedientiam & Fidelitatem constantissimam *Regibus* suis ex-
 hibebant: Etiam, contra Hostes, cum Justitiâ quadam Militari proce-
 debant, ac si jus Fæcialium novissent; Legem suam, tanquam meliorem,
 iis offerentes, antequam Gladium stringerent. Neque absimilis erat
 Politia *Regni Mexicani,* quod Monarchia Electiva, non Hæreditaria,
 erat. Quatenus verò ad *Populos Indiæ Orientalis,* (*Goe, Calecuti, Mala-
 ce,*) erant illi populi delicati & lauti; Frugi certè, cum quadam Ele-
 gantiâ, etsi parum bellicosi. Ita ut si æquâ lance res ponderetur, Imper-
 nium *Turcarum* censei possit magis barbarum, quam horum quoduis.
 Tyrannis crudelissima; Polluta Sanguine *Imperatorum* suorum in Suc-
 cessionibus singulis; Mancipiorum & Vassallorum Massa; Sine Nobi-
 libus; Sine Generosis; Sine Ingenuis; Hæreditates nullæ; Nullæ
 Stirpes antiquæ; Gens sine *Affectibus Naturalibus*; Quæque (ut ait
Scriptura,) non movetur *Desideriis Mulierum*; Immisericors, & incuriosa
 erga Liberos proprios; Gens sine Institutionibus Moralibus; Sine Li-
 teris, Artibus, & Scientiis; Quæ vix Jugerum Agri, aut Horam Diei
 mensurare nôrit; Sordida, & immunda, in *Ædificiis, Victu, & Simili-
 bus*: Atque, (ut verbo dicam,) Opprobrium merum Generis Humani.
 Ista tamen Natio, Hortum Mundi, in Eremum vertit. Nam, (ut rectè
 habetur in Proverbio,) *Vbi Equus Ottomanii pedem ponit, Populus vix crescit.*
 POLLIO, Veruntamen, in medio Invektivæ tuæ, (*Marti,*) *Turcas*
 jure suo non prives, Eos ne utiquam pro *Idololatriis* habendos esse. Etenim,
 si, (ut ipse modò dixisti,) discrimen haud parvum sit, inter Cultores
Idolorum vilium, & Solis; Majus se offert Discrimen, inter Cultum *Crea-
 turæ & Creatoris.* Agnoscunt enim *Turcæ Deum Patrem, Creatorem Cæli
 & Terræ,* primam in Trinitate Personam, etsi reliquas duas negant. Ad
 quem Sermonem, cum *Martius* conticisset, occurrit *Zebedæus,* vultu com-
 motiore, & reprehensionem spirante, & dixit. ZEBEDÆVS. Ca-
 vendum sedulò, (*Pollio,*) ne in Hæresin *Immanuelis Comneni, Imperatoris
 Græciæ,* imprudentes labamur; Qui asseruit, *Mahometis Deum,* verum
 esse Deum: Quæ Hæresis à *Synodo* non solum rejecta & damnata est, sed
Imperatori imputata, veluti *Infantiæ* Species quædam: Quam etiam ei
 G g exprobravit

exprobravit *Episcopus Thessalonicensis*, verborum Acerbitate minimè-repe-
tendâ. **MARTIUS.** Ingenuè fateor, me in illâ opinione esse, *Bellum*
contra *Turcas*, plus *Justitiæ* & *Meriti* habere, quam contra alios
quoscunque *Gentiles*, aut *Barbaros*, qui aut fuerunt, aut nunc sunt, tam
Religionis Intuitu, quam *Honoris*: Licet *Facilitas* forsan, & *Spes*
perficiendi, ad aliam magis *Electiorem* invitare possit. Verùm ante-
quam ulterius progredior, tum & ipse libenter respirarem; Tum etiam
Dominationes vestras obnixè rogarem, ut *Sermonis* vices excipiatis, qui
melius eas sustinere potestis: Sed & præcipuè hoc mihi occurrit, quo-
niam in *Conventu* nostro hîc aliquos video, qui egregii *Legis Divinæ*
Interpretes sunt, etsi *Dogmatibus* nonnullis dissentientes. Ipse autem,
non sine *ratione*, *judicio* meo diffido, tum quod in seipso infirmum
sit, tum quod *Zelo* & *Ardore*, in hac *Causâ* abripi possit: Itaque
vitio mihi verti possit, si plura de hac re differerem, priusquam *Funda-*
menta solidè jacta videam, quæ *Justitiam* *Actioni* huic asserant; Ab
iis, qui in *Justitiâ* *Causæ* discutiendâ, meipso magis versantur, &
peritiores sunt. **EUPOLIS.** Magnâ certè lætitiâ afficior, (*Marti*)
cum intueor in *Viro Militari* tantam *Animi Moderationem*; Quando-
quidem in re, quæ sanguinem excalet faciat, atque insuper speciem ha-
beat *Sanctitatis*, non abripiaris, ad prætermittendam, aut pro conce-
so admittendam, *Considerationem Justitiæ*. Atque quoniam, (ut mi-
hi videtur,) *Colloquium* hoc nostrum feliciter procedit, si *Dominationes*
vestræ annuant, nonnulla de *Distributione Argumenti* in *Partes* pro-
ponam. *Cui Rei cum omnes assensissent*, *Eupolis dixit*. **EUPOLIS.** Mi-
hi certè non incongruum videtur, si *Zebedæum* exoraremus, ut *Quæsti-*
onem hanc discutiat; Utrum *Bellum* propter *Fidei Christianæ* *Propaga-*
tionem, absque aliâ aliquâ *Hostilitatis Causâ*, jure suscipi possit: Et
in quibus *Casibus*. Fateor insuper, libenter me audire velle, *Dissertati-*
onem de Jure; Non solum *Permissivo*, sed etiam utrum non obligentur
Principes Christiani, & *Respub.* ad hujusmodi *Bellum* inferendum? Quam
Partem si *Gamalieli* placuerit in se recipere, *Quæstio de Jure*, simplici-
ter accepta, plenè discussa fuerit. Superest *Quæstio Comparativa*; Nem-
pe, dato, quod hæc *Res*, aut *Legitima*, aut *Obligatoria* sit, utrum tamen
aliæ *Res* eam prævertere non debeant: Veluti, *Extirpationes Hære-*
sium; *Schismatum Reconciliationes*; *Morum Reformationes*; *Pro-*
secutiones Titulorum, & *Jurium*, pro *Temporalibus Dominiis*, &
Vindictis; Et hujusmodi: Atque insuper, in quantum *Bellum* istud
Sacrum, cæteras illas *Res*, vel præstolari debeat; vel cum iis pari passu
incedere; vel illas compescere, & in ordinem redigere, tanquam se in-
feriores? Quoniam autem hæc *Pars* latè patet, atque *Eusebius* adhuc
silentium tenuit, (si *Dominationes* vestræ jubeant,) illam, per viam
Mulctæ, ei imponemus. Interim vereor, ne *Pollio*, qui perspicaciâ &
acumine pollet, ad distinguendum, quid sit in *Rebus* solidum & grave,
quidque rursus speciosum & phantasticum, hæc omnia nihil aliud esse
existimaturus sit, quam *Impossibilia*, & *Aquilas* (ut dicitur,) *in nubibus*:
Itaque eum rogabimus, ut *Argumentum* hoc totis viribus stringat &
premat; ut ab eo moniti & edocti, rem aut rejiciamus, si inveniat
tumida & inflata, aut saltè ab eâ separemus, quicquid insit inane, &
minimè

minimè sperabile. Atque quia ingenuè fateor, me in aliâ opinione esse; (et si cum *Pollione* dicere dura sit Provincia,) tamen quantum in me est probare conitar, rem hanc perfici; & ad Exitum perducì posse: Atque ostendam, quibus Modis Impedimenta omnia & Obstacula, vel tolli, vel superari, queant. Tum verò tempestivum erit *Martio*, (si rem prius non deposuerimus,) Sermonis Partes resumere; tam quoad *Suasoriam*, quam quoad *Consultatoriam*; Quibus scilicet *Mediis*, *Apparatus*, cæterisque denique quæ ad *Activam Partem* conducant, administrari possit: Verùm hæc quæ dixi, pro tenuitate Judicii mei, in medium adduxi; *Dominations* vestræ rem meliùs disponent. *Univerſi*, non solum *Distributionem* probârunt, sed etiam *suis partibus* acquieverunt. Verùm, quia inclinabat *Dies*, *Colloquium in Mane Crastinum* differre consenserunt. Solummodò *Pollio* dixit. **POLLIO.** Sanè, (*Eupolis*) de me rectè conjicis. Planè enim sentio, nisi *Orbem Christianum* veluti *Pistillo* contundatis, & novam inde *Massam* conficiatis, de *Bello Sacro*, spem nullam reliquam esse. Atque semper hoc apud me statui, *Lapidem Philosophicum*, & *Bellum Sacrum*, *Diverticula* tantùm esse *Cerebrorum* non nihil læforum; Et eorum, qui *Plumas* in *Capite* gestant, non in *Pileo*. Veruntamen, pro *Humanitate* vestrà, mihi credite; Si vos quinque contraria senseritis; Præsertim, postquam ea, quæ in animo mihi sunt, recensuerim, paratus ero cum *Hippocrate* renunciare; *Athenienses* insanire, solum autem *Democritum* sanum esse. Atque, ne me à *Negotio* penitùs abhorre judicetis, ab initio jam aliquid contribuam. Vos proculdubio varia & egregia comminiscemini; Sed facite quod jubeo. *Papa*, qui nunc sedet, decrepitus est, & *Mors* ejus quotidie expectatur, non secus quam si *Campana* jam pulsaret. Date operam, ut post eum eligatur *Papa*, minimè *Senex*, *Annorum* quasi inter quinquagesimum & sexagesimum: Assumat autem sibi *Nomen Urbani*; Quia ejus *Nominis* *Papa*, primò *Cruciatam* instituit; Et tanquam *Tubâ Sacrà* Expeditionem in *Terram Sanctam* excitavit. **EUPOLIS.** Benè ais. Sed esto, si placet, paulò plus serius, in hoc *Colloquio*.

Die sequente idem convenerunt, prout constituerant; Cùmque consedissent, & aliquid à *Pollione* *faciliarum* inspersum esset; Qui sic *ludebat*; *Bellum* jamdudum *inchoatum* esse; Se enim, per totam noctem, nihil aliud, quam de *Janisariis*, & *Sultanis*, & *Tartaris*, somniasse; *Martius* dixit. **MARTIUS.** *Distributio Colloqui*, quæ ab *Eupolide* heri facta est, & à *Nobis* approbata, mihi sanè videtur omninò perfecta & absoluta, præterquam unâ in *Parte*: Loquor autem, non de *Numero Partium*, sed de earundem *Ordine* & *Collocatione*. Ita enim dispositum est *Colloquium*, ut *Pollio* & *Eupolis*, *Possibilitatem* aut *Impossibilitatem* *Actionis* ventilarent, antequam ego *Mediorum* & *Apparatum* *Declarationem* explicaverim. Ipse autem læpiùs animadverti in *Deliberationibus*, *Ingressum* propinquiorem, in *Considerationem Modi* rei gerendæ sive exequendæ, *Opinionem* prius conceptam, de *Possibilitate* aut *Impossibilitate*, penitùs subvertisse: Adeò ut, quæ primo intuitu *Possibilia* videbantur, inquirendo in *Modos* perficiendi, *Impossibilia* convicta fuerint: Et e contrariò, quæ *Impossibilia* quis primò putasset, *Mediorum* rursus *Explicatione*, (tanquam *Lumine* à *Dorso* *Rerum* posito, & affulgente,) se ostenderint *Possibilia*; Quæ

anteà impervia putabantur, perviis factis. Hoc autem non eò dico, quo Ordinem Interloquendi immutarem, sed solummodò ut à *Pollione* & *Eupolide* impetrarem, ne quid peremptoriè & conclusivè pronuncient, donec me de Executionis *Modis* differentem audierint : Atque deinde ad replicandum sine præjudicio se reservent, postquam ante Oculos, veluti Modulùm quendam Rei gerendæ contemplati sunt. *Pergrave istud, & sobrium Martii Monitum, & Cautio, plurimum à reliquis colaudata* : Vnde *Eupolis* dixit. **EUPOLIS.** Cùm *Martius* aliquid corrigere inceperit, in eo quod heri decretum est, licebit & mihi, (præsertim in propositione quadam, quam ipse intuli,) Omissionis alicujus meminisse : Quæ plus est quam Collocatio Partium præpostera. Quantum enim conjicio, addenda, & inferenda erat *Questioni de Jure*, hæc Appendix ; Quousque *Bellum sacrum* sit prosequendum ? Nempe ; Utrùm usque ad Eradicationem & Exterminium Populorum ? Atque insuper, utrùm Res ad hoc deducenda sit, ut Fides Nova Armis compellatur ; Religio falsa vi & suppliciis vindicetur ; An potius, ut Regiones & populi solummodò subjugentur ; unde per Gladium secularem, via aperiatur, ad Gladium spiritualem, qui Persuasionem, Instructionem, & hujusmodi Remediis, quæ ad Salutem Animarum, & Informationem Conscientiarum, propria sunt, penetret ? Sed fieri potest, ut hoc, quod tanquam omissum noto, seorsim in Partem constitui opus non sit ; Quia *Zebedæus*, pro eâ quâ pollet prudentiâ, in eam sponte incidet ; Tanquam Annexum quoddam *Questionis de Jure* ; Quæ discuti & determinari non potest, absque Distinctionibus, & Limitationibus. **ZEBEDÆVS.** Confirmator certè reddor, (*Eupolis*,) cùm videam iudicio tuo, (quod tanti æstimo,) id probari, quod ipse apud me facere institueram. Quemadmodum enim *Martius* benè notavit, rem esse laxiorem de Possibilitate differere, priusquam *Modi* ipsi conficiendi in medium adducantur ; Similiter se habet, de *Iustitiâ* diffinire, absque Recensione & Consideratione *Casuum Particularium*. A principio itaque *Casus* distinguam : Etsi veniam mihi dabit, si eos seorsim singulos nimis præcisè non discutiam : Nam & prolixum hoc foret ; Ac rursus, non in *Artibus* aut *Methodis* occupati jam sumus, sed in *Colloquio Deliberativo*. Primum igitur in genere quæritur, (sicut *Eupolis* anteà memoravit,) utrùm *Principibus Christianis*, *Bellum Invasivum* inferre liceat, solummodò & simpliciter, propter Propagationem *Fidei*, sine aliâ quapiam Hostilitatis causâ ? Secundò, quæritur, posito in partem *Casus*, quod *Regiones* illæ olim *Christiane*, & *Ecclesie* Membra erant, ubi *Candelabrum aureum* steterat ; Etsi jam planè defecerint, neque Reliquiæ ullæ sint *Christianorum* ; Utrùm licitum non sit, *Bellum* inferre, ut illæ *Ecclesie* denuò reuniantur, tanquam vetus *Christi* Patrimonium ? Tertiò quæritur, addito in partem *Casus* ulteriorem, Multitudinem adhuc *Christianorum* magnam, in illis locis degere ; utrùm licitum non sit, *Bellum* inferre, ad illos à *Iugo Infidelium* liberandos ? Quartò, utrùm *Bellum* inferri justè non possit, ad recuperandum & expurgandum, *Loca Sacra* & *solemnia*, modò polluta & prophanata ; Qualia sunt *Civitas*, & *Sepulchrum*, sancta ; Et hujusmodi *Loca*, ubi Adoratio, & Devotio, se imprimis exercuerunt ? Quintò, utrùm *Bellum* licitè geri non possit, ad ultionem capiendam, de

Blasphemis,

Blasphemis, & Contumeliis, vero Deo, & Servatori nostro, illatis; Aut de Effusione Sanguinis Christiani, quamvis multis retrò seculis factâ; Quandoquidè Judicia Divina, Cancellis temporum minimè concludi, & multoties Peccatorum tantum Maturitatem expectare, constet? Sextò, in Considerationem venit, (Id quod modo proposuit *Europolis*;) utrum *Bellum sacrum*, (quod, sicut Causæ dignitate, ita & Prosecutionis Justitiâ, aliis omnibus præcellere debet;) Urgeri licitè possit, usque ad Expulsionem & Internecionem Populorum, Vim Conscientiis inferendam; atque hujusmodi Acerbitates exercendas: vel qualis adhibenda sit Moderatio, & Limitatio; Ne dum *Christianos* nos esse meminerimus, alios *Homines* esse oblivisci videamur. Intervenit tamen Articulus quidam, qui hos universos præcedere debeat; Et ferè missos faciat, quantum ad hoc Particulare *Bellum contra Turcas*: Qui in mentem mihi forsitan non venisset, nisi *Martium* heri, Tyrannidem *Turcarum*; tam ad vivum, Oratione suâ depingentem, audissem; Quam tu *Pollio* Invektivam appellasti, licet reverà justa esset & debita Contestatio; Et quantò in animo magis revolveo, tantò plus in Opinione illâ confirmor; Arma scilicet pro Imperio illo debellando, etsi Religionis Causam seponamus, licitè sumi posse. Postquam *Zebedæus* ista dixisset, aliquantisper respiravit, si quid fortè cæteri, in eam rem injecissent: Sed postquam nil aliud, quam Silentium, & Attentionis signa observaverat, ad ea quæ dicturus erat, hoc modo perrexit.

ZEBEDÆVS. Dominationes vestræ, in hac Quæstione, de *Jure Belli Sacri* contra *Turcas*, non expectabunt à Me *Tractatum* justum; Sed *Sermonem* tantum; qualis *Deliberationi* conveniat: Atque ad hujusmodi *Brevitatem*, & *Modum Dicendi*, me componam. Primum hoc concedam; Sicut *Belli Causa* justa esse debet; Ita, ejus *Causæ Justitiâ*, oportet ut sit liquida; Non obscura, aut scrupulis implicata. Etenim, omnium *Legum* consensu, in *Causis Capitalibus*, Probationes requiruntur, plenas esse & evidentes. Quod si hoc postulandum sit, ubi *Unius Vita* periclitatur; Quid de *Bello* dicemus, ubi semper in innumeros, *Mortis Sententiâ* fertur; Cavendum itaque imprimis, ne immolando *Cruorem* *Hominum*, per *Bellum* injustum, *Beatissimum Servatorem* nostrum, ad *Similitudinem Moloch*, aut *Idoli Ethnicæ*, adoremus. *Justitiâ Actionis* cujuscunque consistit; In *Meritis Causæ*; In *legitimâ Jurisdictionis Auctoritate*; Atque in *prosequendi Modo debito*: Quantum enim ad *Intentionem* interiorem, eam *Curie Cæli* relinquo. De his separatim, prout referri possint, ad *Subjectum præsens*, *Belli Sacri* contra *Infideles*; Et nominatim, contra potentissimum illum, & maximè Formidabilem *Fidei Hostem*, *Turcam*. Equidem teneo, & confido me liquidò probaturum, (quantum per *Summam* quandam, & *Capita tantum Rerum*, Probatio haberi possit,) *Bellum* contra *Turcam* justum esse, & legitimum; Tam *Jure Naturali*, quam *Jure Gentium*; Nec-non *Jure Divino*, quod illorum duorum est *Perfectio*. Quatenus verò ad *Legem Positivam*, & *Civilem*, vel *Romanorum*, vel aliorum quorumcunque; *Machinæ* sunt illæ certè nimis exiles, quæ tantæ *Quæstionis* pondus regant. Itaque, meo *Judicio*, Multi ex *Recentioribus Scholasticis*, (etsi *Homines* alias egregii,) non rectâ quidem insistent viâ, ad *Quæstionem* illam discutendam;

cutiendam; Nisi fortè Donum *Navii* naëti sint; Ut *Cotem* novacula scindere queant. Primò, quantum ad *Legem Naturæ*: *Aristoteles* Philosophus non malus ejus *Legis* Interpres, Multorum Ingenia exercuit, Scito illo ingenioso; De *Naturâ Domino*, & *Naturâ Servo*. Afirmando, disertis verbis, & peremptoriè, usque à Natalitiis, res aliquas natas esse ad regendum, aliquas ad parendum: Quod Oraculum, secundum varios sensus acceptum fuit. Acceperunt illud nonnulli, pro sermone Jactantiæ; ut *Græcorum* in *Barbaros* Imperandi Jus assereret; Quod Thema defensum meliùs fuit à Discipulo ejus *Alexandro*. Alii acceperunt veluti Modulum quendam speculativum; Quod *Natura* & *Ratio*, hoc volunt & poscunt, ut meliores imperent: sed neutiquam ut jure hoc vindicare possint: Verùm ego, nec pro Verborum Jactantiâ, nec pro voto quodam aut Optato, illud accipio; Sed pro Assertionè verâ, quemadmodum ab illo diffinitur, & limitatur. Sic enim asserit. Si inveniri possit Disparitas talis & Inæqualitas, inter Hominem & Hominem, qualis inter Hominem & Brutum cernitur, aut inter Animam & Corpus, Jus planè Imperandi inducit: Quod videtur potius suppositio impossibilis, quam Sententiâ veritatis expers. Verùm, meâ quidem opinione, & Sententiâ recta est, & Suppositio possibilis; Atque ejus *Naturæ*, quæ locum habuit & habet, tum in *viris* aliquibus, tum in *Nationibus*. Sed antequam ad reliqua pergamus, Ambigua quædam, & à Sensu vero Sermonis nostri multum aberrantia, ne interpellant, abigamus & relegemus. Si quis asserat, eos, qui magis Ingenio pollent, & Meritis præcellunt, Jus tale ad Imperandum obtinere, ut minùs dignos per vim subicere, & sibi in Servitutem redigere, licitum sit, Nugæ meræ sunt: Suffragia Hominum nunquam in eo coibunt, ut declaretur, quis sit dignior. Etenim, si ordinem *Naturæ* spectes, non solum ei Dominium debetur, qui Intellectu eminet, ut *Aristoteles* asserit; Sed non minùs ad Imperium requiruntur, Fortitudo ad protegendum; & ante omnia, Probitas & Rectitudo, ad abstinendum ab Injuriâ. Ita ut perplexa planè res sit, diffinire, quis ad Imperandum habilis magis sit. Alii siquidem Viri, aliæ Gentes, in his præponi debent; Alii in illis. Itaque, Thesis, quam adduco, non tenet in *Comparativo*; Nempe, ut prudentior, aut fortior, aut justior, Natio regere debeat; sed in *Privativo*: Hoc scilicet volumus: Si cubi reperiatur ejusmodi Cumulus aut Congeries Populi (etsi forsan *Regnum* vel *Imperium* vocetur,) omninò indigni qui imperent, justa *Belli* Causa oritur, ut ii subjugentur, à Natione aliâ Civili, & ad Imperandum habili: Imò licet hoc à *Cyro* quopiam, aut *Cæsare*, qui *Christiani* non fuerunt, fieri supponatur. Secundus Error, quem exulare volo, hic est; Ne quis hoc à me dici putet, de *Tyrannide* aliquâ personali; Sicut *Imperium Romanum* fuit, sub *Caligulâ*, aut *Nerone*, aut *Commodo*: Numnam Populus quæso, plecti debeat, ob id, in quo jam dudum plectitur? Sed ubi ipsa Statûs Constitutio, & Consuetudines, & Leges ejus Fundamentales, (si modo Leges appellari mereantur;) *Jus Naturæ*, & *Genitium*, planè convellunt: Tum (inquam) *Bellum* contra eos, justum censeri debet. Quæstionem autem istam in tres Partes dividam. Primò, utrùm existere possit, Natio aliqua, vel Hominum Cætus, quibus justum sit, *Bellum* inferre, absque Injuriâ aliquâ præcedente quæ vindican-

da sit, aut provocatione? Secundò, quæ tandem sint illæ *Legis Naturæ*, & *Gentium*, Violationes, & Impugnations, quæ omni Jure ad regendum spoliant, & privant? Tertio, utrùm hujusmodi *Legis Naturæ*, & *Gentium* Violationes, inveniuntur hodiè in aliquâ Gente; & nominatim in Imperio *Ottomanorum*? Quantum ad primam; Nullo modo affirmare hæsitaverim, Gentes tales, aut Cætus Hominum, existere posse. Hujus rei Fundamenta poni non possunt magis solida, quam si in Donationem Imperii Originalem, & Primitivam, inspiciamus. Observa igitur Verba Donationis illius; Præcipuè Præfationem. Dixit Deus; *Faciamus Hominem ad Imaginem & Similitudinem nostram, & dominetur piscibus Maris, & Volatilibus Cæli, & Bestiis Terræ.* Hinc *Franciscus de Victoriâ*, & alii nonnulli, egregiè inferunt, atque extrahunt verissimum & planè divinum Aphorismum; *Non fundatur Dominium nisi in Imagine Dei.* Hic habemus Chartam Donationis omnis Domini. Facilius itaque erit, de Caussis Revocationis, aut Amissionis ejusdem, judicare. *Imaginem* si deleas, Jus unà cessat. At *Imago* hæc quid est, aut quomodo deletur? *Pauperes Lugdunenses*, & hujusmodi Spiritus Fanatici, respondebunt, *Imaginem Dei* esse Puritatem; Id autem, quod delet, esse *Peccatum*. Verùm hoc ad Everisionem Imperii omnis spectat. Neque *Peccatum Adam*, aut *Maledictio* illud secuta, eum Jure Domini sui privavit, sed in *Creaturis*, *Rebellionem tantum*, & *Reluctationem*, excitavit. Itaque, (si diligenter attendas,) cum Charta ista, *Noachæ & Eilii*, post *Diluvium*, renovaretur, non fit per Verba Restitutionis Domini, qualia erant prima; *Dominamini*; &c. Sed; *Terror vester, ac Tremor vester, erit super cuncta Animalia Terræ, & super omnes Volucres Cæli, cum universis quæ moventur super Terram*; Imperium minimè de novo concedendo, quod ratum manebat, sed contra *Reluctationem* illud protegendo. Interpretes igitur saniores, hanc *Imaginem* interpretantur, esse *Rationem Naturalem*; Quæ si in toto, aut maximâ ex parte, deformetur, *Jus Imperii* extinguitur: Atque si Interpretum omnium Sententias diligenter perpendas, de *Casu* dubitant, non de *Lege*. Sed hoc propriè tractandum veniet, cum de secundâ parte disseremus; Quæ ipsas *Imaginis* Deformationes explicabit. Verùm pergamus. *Hoseas* Propheta, in Personâ *Dei*, de *Judeis* dicit; *Ipsi regnaverunt, & non ex me; Principes constituerunt, & non cognovi.* Qui *Locus* aperte indicat, *Dominia* quædam esse, quorum *Deus* se *Auctorem* negat. Etsi enim occultâ ejus providentiâ ordinentur, *Voluntate* tamen ejus *Revelatâ* minimè agnoscuntur. Neque hoc de *Gubernatoribus malis*, aut *Tyrannis*, intelligi potest; (Illi enim, in *Scripturis*, sæpenumerò *Auctoritate* muniuntur, & *stabiliantur*, tanquam *Potestates Legitimæ*;) Sed de *Perversitate* aliquâ, & *totali Defectione*, in *Gente*, aut *Populo ipso*: Quod ex eo liquidò colligitur, quandoquidè *Propheta* loquitur, de *Dominio* in *Abstracto*, non de *Personâ Domini*. Licet autem nonnulli, ex iis quos diximus, *Hæretici*, *Textu* hoc abusi sint, eumque malè distorserint; Sol tamen, in transitu per *Cloacas*, non inquinatur. Atque insuper, si quis inferat, ex *Verbis Prophetæ* sequentibus, (quæ hanc *Rejectionem*, ob *Idololatriam* eorum, factam, declarant,) *Interpretatione* istâ, omnium *Nationum Idololatricarum* destrui *Dominia*, (quod perspicuè falsum est;) Hoc meo iudicio

dicio non sequitur, *Idololatria* enim *Judeorum*, eo tempore, atque *Idololatria Ethnicorum*, quæ tum fuit, & hodiè invenitur, Peccata sunt Naturæ inter se multum discrepantis, respectu Fœderis specialis, & Manifestationis clarioris, quibus *Deus* seipsum Nationi illi devinxit, & exhibuit. Hæc Imperii Nullitas, & Domini Privatio, quam in Nationibus aliquibus reperiri dicimus, significantius adhuc, à *Mose*, exprimitur, in *Cantico* suo, sub Personâ *Dei*, *Judeos* alloquentis; *Ipsi me provocastis in eo, qui non est Deus; Et ego vos provocabo, in eo, qui non est populus.* Tales, (proculdubio,) erant *Populi Cananeorum*, & reliqui, post *Donationem, Terræ Promissionis, Israelitis* factam. Ab eo enim tempore, Jus eorum in Terram illam corruit, etsi in Locis compluribus, Armis subjugati non fuerint, sed in Possessione manserint. Ex hoc videre licet, Nationes quasdam Nomine-tenus existere, quæ Nationes jure non sunt; sed Multitudines tantum & Examina Populorum. Quemadmodum enim *Homines* quidam sunt, quos *Ex-leges* appellamus; *Proscripti* scilicet, per *Leges Civiles* diversarum Regionum: Ita etiam, *Nationes* quædam sunt, *Ex-leges* factæ, & *proscriptæ*, per *Jura Naturæ, & Gentium*; Aut per *Mandatum Dei* immediatum. Sicut etiam *Reges* quidam sunt, de *Facto*, & non de *Jure*, respectu *Nullitatis Tituli* eorum; Ita *Nationes* quædam reperiuntur, *Terras & Possessiones suas*, de *Facto*, & non de *Jure*, occupantes, respectu *Nullitatis Politicæ*, aut *Regiminis sui*. Sed recipiamus *Exempla* aliqua in *Medium Probationum* nostrarum; Etenim sic disposita, non minus probabunt, quam si in finem rejiciantur; Tum verò illustrabunt magis. Indubitatum semper fuit, *Bellum contra Piratas*, justè gerì posse, per *Nationem* quamcunque, licet ab iis minimè infestam, aut læsam. An quia certas *Sedes*, aut *Lares*, non habent? At in *Piratico Bello*, à *Pompeio Magno* gesto, (Quodque reverà, inter *Bella* quæ gessit, ei maximè honorificum, & gloriosum fuit,) *Piratae* nonnullas *Urbes* tenuerunt, *Portus* quamplurimos, etiam magnam *Provinciae Ciliciæ* partem: Atque *Piratae*, qui hodiè sunt, *Julio Casario*, *Receptum* habent. *Bestiæ* non idèò minus feræ, quia *speluncas* habent. An quia *periculum* ab iis, tanquam *Nubes*, volitat & volvitur, ut nesciamus in quam partem erupturum sit; Adeò ut omnium, sine discrimine, *Res* agatur? *Ratio* certè hæc posterior, bona; *Illi* tamen non insunt omnia; *Neque* profectò ea est, quæ ut plurimum allegatur. *Vera enim Causa* hujus *Rei* hæc est; Quod *Piratae Communes Humani Generis Hostes* sint; Quos idcirco omnibus *Nationibus* persequi incumbit, non tam propter *Metus proprios*, quam respectu *Fœderis* inter *Homines Socialis*. Sicut enim quædam sunt *Fœdera* in *Scriptis*, & in *Tractatus* redacta, contra *Hostes particulares* inita; Ita *Naturalis & tacita Confoederatio* inter omnes *Homines* intercedit, contra *communes Societatis Humane Hostes*. Adeò ut, ad hujusmodi *Bella* indicenda, non opus sit *Denunciatione* aliquâ solenni; *Non expectanda Supplicatio* à *Natione læsa* ut summittantur *Auxilia*; sed istiusmodi *Formulas* omnes supplet *Jus Naturæ* in *Bello Piratico*. Idem censendum est, de *Latronibus* per *Terram*, & *Insidiatoribus Viarum*; Quales adhuc dicuntur *Pagi* nonnulli *Arabum*; & *Reguli* quidam *Montani*, qui secus angustas vias, & à *Viatoribus* frequentatas, habitant. *Neque* (ut prius de *Piratis* dictum est,) *Principibus* tantum

tantum vicinis, hos debellare conceditur; verum etiam, si quæ Natio sit, quantumvis longè distita, quæ Merito & Gloriæ sibi duceret, *Bellum* istud suscipere; (veluti *Romani* olim *Bellum* gesserunt pro liberandâ *Græciâ*,) proculdubiò hoc facere cum Justitiâ possint. Nec absimile pronuntio, de *Regno Assassinarum* jam extincto, quod situm erat super *Fines Saracæ*, atque olim, magno, *Principibus Orientis*, pro tempore, terrori fuit. Ibi consuetudine receptum erat, ut *Regis* Mandato, & ex cæcâ obedientiâ eidem præstandâ, quivis illorum obligatus esset, & veluti voto obstrictus, ad Cædem cujusvis *Principis*, aut *Personæ*, perpetrandam, quam *Rex* suus designavit. Consuetudo ista, sine controversiâ, totam illud Regimen invalidum reddidit, & nullo jure subnixum; Tanquam Machinam quandam, contra Societatem Humanam extructam, quæ ab omnibus incendi, & destrui meruit. Idem pronuntio de *Anabaptistis Civitatis Monasteriensis*, etiamsi *Imperatori* Rebelles non fuissent; Atque etiamsi nil sceleris reverà commisissent. Quin & si adhuc fuerit, aut in futurum exorturus sit, *Hominum* Coetus aliquis, qui teneret & poneret, omnia licita esse, non ex præscripto *Legum*, aut *Regularum* aliquarum, sed ex *Motu* & *Instinctu* secreto & vario *Spiritus*; Hic proculdubiò Natio nulla censenda, *Populus* nullus, nulla *Politia*, quam *Deus* agnoscit: Cuius sanè Nationi, *Populum* hunc, (si ad *Sanitatem* redire recuset,) exterminare penitus ex coetu *Hominum*, & à facie *Terræ* delere licebit. Proponam jam *Exemplum* *Rei* fictæ: Et tamen *Veteres* in dubio reliquerunt, utrum *Res* ficta fuerit, an *Historia* vera. Illud intelligo de *Gente Amazonum*; ubi *Regimen*, tam publicum, quam privatum, etiam *Militia* ipsa, penes *Fœminas* residebat. Num quis sanæ *Mentis* affirmaverit, hujusmodi *Imperium*, contra *Ordinem Naturæ*, in principiis suis, institutum, non esse in se vacuum, & nullum, & prorsus abolendum? De summo *Fœminarum* *Imperio* non loquor; Id enim *Consiliariis*, & *Magistratibus* subordinatis, *Masculis*, suffulcitur; Verum, ubi *Regimen* *Statûs*, *Justitiæ*, *Familiarum*, à *Fœminis*, & non aliis, administrabatur. Attamen, *Exemplum* hoc postremum, à prioribus differt, eò quod in illis *Periculi* *Metus* supponatur, in hoc autem *Aberratio* tantum à *Lege Naturæ*. Neque hæsitârim idem affirmare de *Sultanâ Mamalucorum*, ubi *servi*, & nulli alii, pecuniâ empti, & stirpis incognitæ, *Liberis* imperabant. Huic affine esset, si *Gentem* aliquam supponas, apud quam *Consuetudo* talis reciperetur, ut *Filii*, quamprimum ad plenam *Ætatem* pervenerint, *Parentes* è possessionibus suis expellerent, & eis *stipendium* tantum solverent: *Exempla* enim ista, *Imperii Fœminarum* in *Viros*, *Filiorum* in *Patres*, *Servorum* in *Liberos*, similia & cognata inter se sunt; Cum in his omnibus, *Ius Naturæ* & *Genitum*, manifestò violetur & pervertatur. Quantum ad *Indos Occidentales*, video (*Marti*,) te *Garcilazum de Viera* legisse; Qui & ipse è stirpe *Incarum* fuit; & proles mista extitit; Atque *Virtutes*, & *Mores* honestiores *Patriæ* suæ libenter memorat; etsi certè sobriè hoc, & perquam modestè faciat. Attamen mihi haud facilè persuadebis, *Nationes* illas, à quavis *Natione*, quæ *Virtutibus* *Moralibus* culta & imbuta esset, subjugari non potuisse; Licet *Propagatio Fidei* seponeretur, nec in partem *Casus* admitteretur. Certè, *Nuditas* illorum, quâ plerunque usi sunt, absque ullo omninò ve-

lo aut Tegumento, magnæ deformitati fuit : siquidem in *Nuditatis Conscientiâ, sensus primus Peccati* constitit ; Atque Hæresis *Adamitarum*, semper habita est, tanquam Opprobrium Naturæ. Sed hoc Fervoribus Regionis detur, quandoquidem fit illis cum aliis nonnullis *Gentibus* commune. Neque rursus simplicitatem eorum commemorare placet, licet insignis fuerit ; utpote qui Equos Fræna ipsorum manducare ; Literas autem loqui, & commissa sibi nunciare, putarent ; Et similia. Neque etiam Sortilegia, Divinationes, & Magicas Superstitiones narro ; In quibus, cum plerisque *Gentibus Idololâtris*, communicabant. Verùm affirmo, Consuetudinem apud illos, Homines sacrificandi, & multò magis Carnes Humanas manducandi, tantam Abominationem fuisse, ut erubescere cogatur, quicumque certè negaverit, Morem hunc execrabilem, cum aliis improbissimis, conjunctum, *Hispanis* justam Causam tribuisse, Territoria eorum invadendi, ut per *Legem Naturæ* proscripita ; & *Populum* vel reducendi, vel expellendi. Absit tamen à me, Crudelitibus & Crædibus, quæ sub initiis adversus illos grassabantur, patrocinari ; Quæ certè Mercedem suam paulò post receperunt ; Cùm ne unus quidem ex primis earum Regionum Occupatoribus extiterit, qui non ipse violentâ Morte periret ; Quemque etiam, Mors & Calamitas, compluriam è suis, non aut comitabatur, aut à tergo insequabatur. Sed *Exemplorum* satis ; Nisi fortè huc adjicias *Labores Herculis* : *Exemplum* fanè, quod licet *Fabulis* multis turgeat, hoc tamen in primis habet ; Quod insigniter demonstrat, omnium Nationum & Ætatum Consensum, in Extirpationibus & Debellationibus, Gigantum, Monstrorum, & Tyrannorum Enormium approbandis ; Non solum tanquam justis, sed tanquam Facinoribus egregiis ; Quæque Divinos, aut saltem Heroicos, Honores mererentur : Atque hoc, licet Liberator ille, quisquis tandem sit, ex unâ Orbis Extremitate ad alteram penetraret. Jam autem, *Exemplis* his prælibatis ad *Argumenta* redeamus, Pondus potiùs, quam Numerum, spectantes, ut in huiusmodi *Colloquio* par est. Primum *Argumentum* hoc erit. Damnandus certè error ille, tanquam pusillanimitatis nimie, si quis existimet, Nationibus aut Gentibus, nullum inter se Vinculum intercedere ; nisi aut sub *Rege* eodem uniantur, aut per Pacta & Foedera socientur. Aliæ siquidem Societatis Obligationes sunt, & Confœderationes tacitæ & implicitæ. Exempli gratiâ. Illa *Coloniarum*, aut aliò Transmigrantium, erga Nationem Progenetricem suam. Neque pro nihilo habendum, si *Gentes unius Labii sint* : Sicut enim Confusio Linguarum Nota erat Separationis ; Ita Linguae Communio Nota Unionis. *Isdem Legibus Fundamentalibus, & Consuetudinibus Generalibus* uti, adhuc majus quiddam est ; Quod Genus Conjunctionis, in *Græcis*, respectu *Barbarorum*, vigeat. Super omnia autem eminent, magna illa & indissolubilis, inter Homines universos, *Consanguinitas & Societas*, de quâ *Poeta Ethnicus*, (*Paulo Apostolo citante*,) *Ipsius enim & Genus sumus*. Multò magis *Consanguinitatis* illius Jura, inter Nos *Christianos* colenda sunt ; Quibus specialiter revelatum, omnes Homines ex unâ *Mafsâ Terræ* produsse ; Cunctasque Orbis Generationes, è duobus *Protoplastis*, propagatas esse. Nos (inquam) sine Hæsitatione ullâ agnoscere debemus, nullas *Gentes* inter se peregrinas, aut Sanguinis alieni esse ; Neque Charitatis

ritatis sensu minùs affici, quam *Senex* ille *Comicus* præ se tulit, qui dixit ;
Homo sum, Humani nihil à me alienum puto. Quod si ea intercedit, qualem
diximus, inter Homines universos, *Confœderatio*, certè alicui *Fini* in-
servit, nec prorsus otiosa est. Aliquas ergo *Actiones*, aliquas *Res* respi-
cit. Quæ tandem illæ sunt ? Num fortè hoc *Fœdus* contra *Feras*, aut
Elementa Ignis & Aquæ, initur ? Nequaquam ; Sed contra *Hominum*
Coetus & Greges quospiam, qui à *Lege Naturæ* penitùs desciverunt &
degeneraverunt ; Quique in *Corpore ipso suo, & Fabricâ Statùs*, Mon-
struosum quiddam habent ; Qui denique, juxta *Exempla* dudùm prolata,
communes *Humani Generis, Hostes & Gravamina* ; Atque insuper *Op-*
probria Naturæ, & Dignitatis Humanæ, meritò censerì possint. Tales
Hominum Greges, omnium *Nationum* interest, tam vividi sensùs esse,
ut, si fieri possit, supprimant ; Quandoquidem *Populus ipse*, qui talia
patitur, *Remedium* sibi ipsis præstare nequeunt. Atque hoc, quod di-
co, metiendum est, non tam ex *principiis Iureconsultorum* ; Quam ex *Lege*
Charitatis ; Lege Proximi, quæ non minùs *Samaritanum* quam *Levitam*,
includit ; *Lege Filiorum Adæ de Massâ unâ*, Super quas *Leges Pri-*
mitivis *Opinio* ista fundatur ; Quas impugnare, (si liberè
loqui liceat,) fuerit propemodùm, in *Naturâ*
Schismaticum esse.

*Vera hæc vult si de legibus naas oes populi consentirent
sed cum certum sit nullam scilicet oib. populis a eodem die et
loco in hoc tractu supposuisse id quod dicitur providendum.*
Reliqua perficere non vacabat.

NOVA
ATLANTIS

Fragmentorum alterum.

P E R

Franciscum Baconum,
Baronem de Verulamio,
Vice-Comitem *S. Albani*.

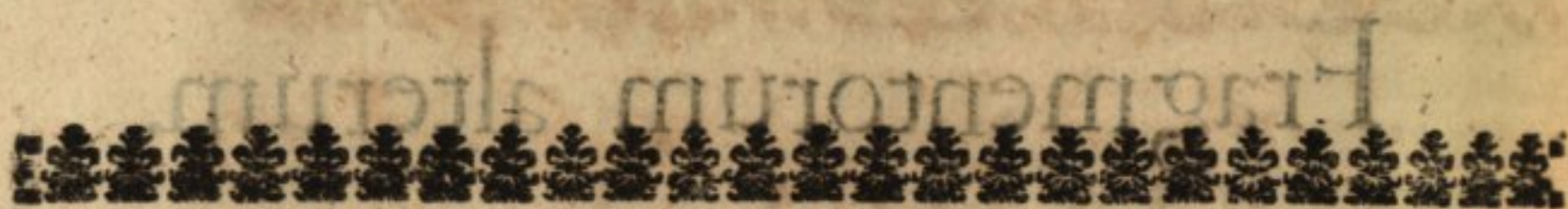

LONDINI,
Typis IOH. HAVILAND.

Prostant ad Intignia Regia in Coemeterio *D. Pauli*,
apud *Iocosam Norton* & *Richardum Whitakerum*.

1638.

NOVA
ATLANTIS

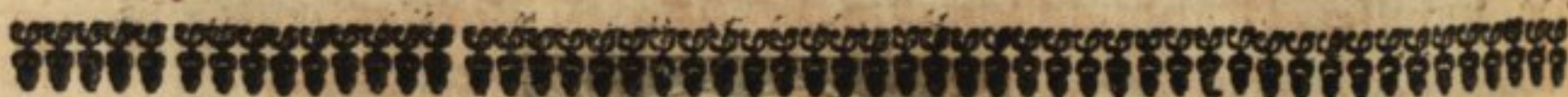
P E R

Imprimatur.

Reverendissimo in CHRISTO Patri, & Dom.
D. Arch. Cant. Sacellanus Domesticus,

Decemb. 7. 1637.

GUIL. BRAY.

LONDINI.

Typis IOH. HAVILLAND.

Prostant ad insignia Regia in Commercio D. P. ante
apud locum in Norton & Richardson W. H. H. H. H.

1638.

Lectori S.

Fabulam hanc *Nova Atlantidis* eo animo confinxit *Honoratissimus Auctor*, ut in eâ Modulum quendam & Descriptionem *Collegii*, ad Interpretationem Naturæ, & Operum Magnitudinem ac Potentiam, instituti, exhiberet: Idque nomine *Domûs Salomonis*, sive *Collegii Operum sex Dierum*, insigniret. Atque eò usque Sermonis Filum produxit, donec hoc conficeret. Modulus, (fateor,) pro more Poeticæ, grandior & celsior est, quàm qui, in omnibus, Imitationi pateat; Veruntamen, in plerisque, Industria Hominum sibi non diffidat. In animo etiam habuit, hac ipsâ in *Fabulâ*, *Librum de Legibus*, sive de *optimo Civitatis statu*, exarasse; Sed cum Opus hoc prolixum futurum prævideret; Nec-non *Historiæ Naturalis* colligendæ, aliarumque *Instaurationis* Partium contexendarum, (quas longè potiores duxit,) desiderio abriperetur; Hic pedem fixit. Hæc habui in Mandatis; Lege, & Vale.

Guil. Rawley.

H h 2

Factor 3

The first part of the paper is devoted to a
 description of the various forms of
 the factor 3. It is shown that the
 factor 3 is a function of the
 number of the factor 3.

The second part of the paper is devoted to a
 description of the various forms of
 the factor 3. It is shown that the
 factor 3 is a function of the
 number of the factor 3.

End of the paper

H. P. ...

Nova Atlantis.

NAVIGAVIMUS È P E R U V I A, ubi per Annum integrum commorati sumus : Petebamus autem *Chinam*, & *Iaponiam*; Commēatum in duodecim Menses nobiscum portantes ; Atque per spatium quinque Mensium, & amplius, Ventis secundis ab Ortu flantibus, licet lenioribus & remissioribus, usi sumus. Tum verò vertit se ventus, & ab Occidente; per multos dies, constanter spiravit ;

Adeò ut progredi lentè admodùm possemus, atque de Reditu quandoque cogitaremus. Sed tunc rursùs, orti sunt Austri, fortes & vehementes, cum Inclinatione nonnullà in Orientem ; Qui nos (quantum fieri potuit) contrà nitentes, versus Septentrionem compulerunt : Quo tempore Commēatus noster, (etsi parçè admodùm eum distribuissēmus,) penitùs absumptus. Itaque, cùm Nos ipsos, in Medio Vastissime, per universum Orbem, Aquarum Eremi, positos videremus, absque Commēatu, perditos nos planè putabamus, & Mortem propinquam expectabamus. Attamen Corda nostra, & Voces, ad Deum in Cælis levavimus ; Qui Mirabilia sua in profundis monstrat ; Eum precantes, pro Misericordià suà, ut quemadmodùm, in principio, *Congregationes Aquarum* mandavit, & *Aridam* apparere fecerat ; Ita nunc quoque Terram Nobis ostenderet, ne periremus. Contigit autem, ut die sequente, sub vesperi, intra modicam distantiam, cerneremus, Septentrionem versus, tanquam Nubes spissas ; Quæ Nobis de Terrâ spem injecerunt ; satis guaris, Tractum illum *Maris Australis*, penitùs incognitum fuisse : Atque Insulas, & Continentes, adhuc non detectas, complecti potuisse. Itaque Cursum, totâ illâ nocte, eò direximus, ubi Terra se, ut conjiciebamus, ostenderat : Atque illucescente die postero, manifestum fuit, id quod videramus, Terram reverà fuisse ; Depressam quidem & silvofam ; Quod eam magis obscuram monstraverat. Atque post Sēsqui-Horæ Navigationem, Portum Tutum appulimus : Portum Urbis cujusdam, non magnæ quidem, sed pulchrè extructæ, & quæ, ex quâ parte Mare spectabatur, Elegantiâ magnam præ se tulit. Nos verò si regula Momenta tarda æstimantes, quibus a Terrâ abessemus, ad Littus properavimus ; Et ad Descensum in Terram nos comperavimus. Confestim autem vidimus,

mus, nonnullos ex Populo urbis, cum Bacillis in Manibus, qui nutu & signis, nos in Terram descendere prohibuerunt; Absque tamen Clamoribus, aut Ferocia. Unde, haud parum contristati, quid faciendum esset, apud Nos deliberabamus. Interim perrexit versus Nos Scapha haud magna, octo circiter Viros vehens; Quorum unus in manu gestabat Baculum ex Arundine lutea, ad utrumque finem caeruleo colore imbutum; Qui Navem nostram fidenter conscendit. Cumque vidisset unum e nostris obviam illi prodeuntem, e sinu extraxit Rotulum quendam Pergamenæ, (sed Pergamenâ nostrâ paulò flavioris, atque ad instar Foliorum Codicillorum splendentis, aliâs autem mollis satis & flexibilis,) Eique in manum dedit, qui primus e nostris se obtulerat. In quo Rotulo, *Lingua Hebraicâ* prisca, *Gracâ* quoque prisca, *Latinâ* satis pura, & *Hispanicâ*, scripta erant hæc Verba; *In terram ne descendatis; Nedom quispiam e vestris. Quin & Discessum ab his Oris mature, intra sexdecim dies; Nisi licentia Vobis diutius morandi concedatur. Interea, si Aquâ Vobis opus sit dulci, aut Commeatu, aut Medicinâ & Curatione pro Aegrotis, aut si Navis vestra reparatione indigeat, singula, quibus caretis, in scriptis exhibete; Nos autem Officium ullis Misericordiae Vobis non deerimus.* Rotulus iste, sigillo firmatus erat, ex *Alis Cherubim*; Minimè expansis, sed deorsum pendentibus; Et juxta eas *Cruce*. Hoc tradito, *Minister* ille discessit; & unum ex Famulatio suo nobiscum reliquit, qui Responsum nostrum reportaret. Cùm jam apud Nos, de hac re deliberarem, timidi & anxii hærebamus. Arceri à Descensu in Terram, & moneri de præpropere nostro Discessu, malè nos afflixerunt: Contra, cùm videremus, Populum illum *Linguas* externas callere, tantâque Humanitate præditum esse, consolationi nobis erat non exigua: Ante omnia, signum *Cruce* Instrumento appositum, singulari gaudio nos affecit, tanquam Salutis Augurium manifestum. Responsum à Nobis est *Lingua Hispanicâ*; *Navem nostram satis commodè se habere; Quandoquidem Malacias, & Ventos contrarios, potius experti essemus, quam Tempestates: Quantum ad Aegrotos nostros, eos plurimos esse, quin & graviter laborantes; Ita ut nisi Descensus in Terram illis permitteretur, de vitâ periclitarentur.* Alia, quibus carebamus, speciatim exhibuimus; Addentes; *Adesse nobis Merces pauculas, quas si eis emere placeret, necessitatibus nostris subveniri posse, ne illis oneri essemus.* Obtulimus Servo præmium exiguum in Ducatis; & *Holosericæ Carmosini* parcellam, quæ *Ministro superiori* offerretur: Sed ille non accepit, imò vix aspicere sustinuit: Atque ita, in aliâ parvâ Scaphâ, quæ ad eum missa fuit, discessit.

Tribus plus minus Horis elapsis, postquam Servus Responsum nostrum accepit, Lembo versus nos devectus est, *Vir* (ut videbatur) ex *Magistratibus*. Indutus erat *Togâ* cum Manicis amplis, ex Cameloto, Coloris caerulei pulcherrimi, splendidioris multò quàm Nos in *Europâ* habemus: *Tunica* interior viridis erat; Et similiter *Galerus* ejus, qui factus erat in Figuram *Turbani*, eleganter compositi, neque prægrandis, qualia solent esse *Turcica*; Atque *Capillorum* suorum *Cincinnati*, infra oram *Turbani* dependebant. *Vir* fanè aspectu venerabilis. Vectus est in Lembo, aliquâ ex parte inaurato, quatuor solummodò *Viris*, in eodem Lembo, comitatus. Alius autem à tergo sequebatur, in quo erant *Viri* circiter viginti. Quamprimum intra spiculi jactum venisset, signis quibusdam